

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 9

SKARBOFERM

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
POLSKICH KOPALŃ SKARBOWYCH
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH

ADRES: CHORZÓW I, PL. MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 12

ADRES TELEGRAFICZNY: SKARBOFERM-CHORZÓW

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ:

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW

I SIARCZANU AMONU

Z KOPALŃ:

„KRÓL” W CHORZOWIE, „BIELSZOWICE”

I „KNURÓW”

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
GDYNIA—OŚRODEK HANDLU — TADEUSZ OCIOŚZYŃSKI	1157	POCZTA I TELEGRAF	1183
KRAJOWE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIE- DZIALNOŚCIĄ — J. GĄTKIEWICZ	1162	KRONIKA TYGODNIOWA:	
		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1183
KRONIKA GOSPODARCZA:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1183
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWO WĘGLOWE	1168	Pożyczka Obrony Przeciwlotniczej — S-uski	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1169	AKCYZY I MONOPOLE	1185
HUTNICTWO	1172	PIENIĄDZ I KREDYT	1185
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY	1172	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1186
ROLNICTWO	1173	Z BANKU POLSKIEGO	1187
Analiza zużycia cukru w Polsce — W. K.		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL:		NOWE FORMY MIĘDZYNARODOWYCH STOSUNKÓW	
HANDEL WEWNĘTRZNY	1175	GOSPODARCZYCH — ST. BARCIŃSKI	1188
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1176	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	1177	OGÓLNE	1190
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1177	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1190
Nowa taryfa osobowa — a. d.		BIBLIOGRAFIA	1192
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1179		
Ustawodawstwo morskie w I półroczu 1939 r. — L.			

GDYNIA — OŚRODEK HANDLU

W SZEREGU zagadnień, składających się (w sensie zarówno polityczno-gospodarczym, jak i praktyczno-gospodarczym) na całość polskiego kompleksu ekonomiki morskiej, zwrócono w ostatnich czasach dość żywą uwagę na tzw. problem „uhandlowienia” Gdyni. W szczególności sprawa ta, nazywana także zagadnieniem ześrodkowania w Gdyni czynników dyspozycji naszego handlu zamorskiego, stanowiła jeden z głównych tematów odbytego w maju b. r. we Lwowie Naukowego Zjazdu Pomorzoznawczego, organizowanego przez Instytut Bałtycki. Temat ten przebiega poza tym często w głosach publicystyki morskiej, w enuncjacjach gdyńskiego samorządu gospodarczego i portowych sfer gospodarczych. Stawianie tego problemu odbywa się czasem w tej formie, że stwierdza się znaczną dysproporcję między wysiłkami techniczno-inwestycyjnymi w zakresie rozbudowy portu i żegluga oraz wysiłkami w dziedzinie planowej i racjonalnej organizacji handlu za-

morskiego, a na tym tle formułuje się zarzut pewnej jednostronności polskiej polityki morskiej, zarzut niedoceniań wagi czynnika handlowego w naszej ekspansji morskiej—szczególnie, o ile chodzi o handlowy rozwój miasta portowego Gdynia.

Problem jest dużej wagi, dużego zasięgu.

Nie da się zaprzeczyć, że taka dysproporcja istnieje. Istotnie, rozmiar obrotów portowych Gdyni i Gdańska nie pokrywa się absolutnie z zakresem naszej roli w operacjach polskiego handlu zamorskiego. Nasz aparat handlu zagranicznego jest w ogólności słaby, a rozwój handlu w ośrodku portowym istotnie nie nadąża za technicznym rozrostem portu. Zmiana stosunków w tej dziedzinie jest bardzo pożądana, ale zagadnienie to stanowi problem bardzo skomplikowany i trudny. Wydaje się rzeczą bardzo potrzebną bliższe zanalizowanie zagadnienia, aby nadać właściwy kierunek dalszej dyskusji w tej sprawie—dyskusji wielce pożądanej i nieuniknionej. Chodzi

bowiem o to, aby—z jednej strony—otworzyć możliwie szerokie rozsądne perspektywy ewolucji tego zagadnienia z dziedziny naszej ekspansji morskiej, a z drugiej—aby w granicach możliwości eliminować z dyskusji pierwiastki niefachowości, a nawet sui generis demagogii, jakie w tej sprawie można było stwierdzić, zwłaszcza w niektórych wystąpieniach publicystycznych.

Przede wszystkim więc stwierdzimy na wstępie, że problem bynajmniej nie jest nowy. Już przed dziesięciu laty, a więc niemal w samych początkach szerszego rozwoju Gdyni, zwracano w zainteresowanych kręgach gospodarczych uwagę, że młody ten port rozwija się do pewnego stopnia jednostronnie, mianowicie głównie w kierunku technicznego przeładunku towarów masowych (węgiel). Wtedy już urodziło się głośno aforystyczne sformułowanie tej opinii, że zwłaszcza w Gdyni, a nawet—choć w mniejszym stopniu—i w Gdańsku wielki obrót portowy pozostawia tylko... kurz, a nie osadza na brzegach—złota. Aforyzm ten wywodził się z obserwacji, że Gdynia nie pełni w naszym handlu zamorskim funkcji samodzielnych, funkcji dyspozycyjnych, które dają prawdziwe zyski handlowe, lecz wykonywa jedynie zadania techniczno-przeładunkowe i techniczno-transportowe, przy których wykonawca musi kontentować się większą lub mniejszą zapłatą za usługi, eliminującą go de facto z istotnych ogniw i z zysków właściwego procesu wymiany międzynarodowej. Istotnie też Gdynia specjalizowała się w ekspedycji portowej, maklerce i armatorstwie, co na czoło zagadnień gospodarczych wysuwało zagadnienia kosztów i organizacji robocizny przeładunkowej, budowy i uzbrajania nabrzeży, przepustowości węzła kolejowego i portu, amortyzacji technicznych urządzeń przeładunkowych itp., a odcinało w poważnym stopniu od kapitalizacji handlowej, od zysków z handlu, jako efektów finansowych, które dać może samodzielne operowanie w zakresie handlu, a więc kupno i sprzedaż na własny rachunek lub w trybie konsygnacji, łącznie z wszystkimi czynnościami posiłkowymi, jak: sortowanie, asortymentowanie, pakowanie, przetwarzanie i uszlachetnianie handlowe, które pojawiają się w każdym handlu hurtowym. Pod tym względem Gdynia rzeczywiście nie miała pierwotnie zbyt dużego rozpędu. Poza Łuszczarnią Ryżu i Olejarnią „Union”, które powstały dość wcześnie jako typowe przejawy procesu osiedlania się w nowym porcie ośrodków szerszej działalności przemysłowo-handlowej, nawet handel rybny i przemysł przetwórczy rybny grawitowały do Gdańska wzgl. na dalsze zaplecze. W nieco lepszej sytuacji był pod tym względem Gdańsk, w którym tradycyjnie niejako ześrodkowały się pewne elementy dyspozycji handlowej, m. in. w zakresie drzewa i zboża. I tutaj jednak znany rozwój stosunków politycznych w Wolnym Mieście oddziaływał bardzo hamująco, a następnie nawet niszcząco na koncentrowanie się handlu zamorskiego w mieście portowym. Zwłaszcza od 1935 r. Gdańsk świadomie podporządkowywał racje kupiecko-handlowe emocjom politycznym, co nie mogło pozostać bez wpływu na rolę Gdańska w polskim handlu zamorskim.

Jednostronność ewolucji stosunków w Gdyni była wyraźnie spostrzegana i stwierdzana już przed laty. Przypomnijmy sobie np., że już w 1934 r. ówczesny Minister Przemysłu i Handlu, Gen. Dr Zarzycki,

przemawiając w Gdyni na poświęceniu Dworca Morskiego, którego wykończenie uznane było za zamknięcie pierwszego okresu rozbudowy portu, wołał o polskiego kupca morskiego, o patrycjat handlowy polskiego miasta portowego, o ludzi, którzy w Gdyni tworzyliby handel zamorski i na handlu tym zarabiali. Nie był to zaś głos odosobniony. Apele takie pojawiały się wówczas i później—zarówno ze strony czynników oficjalnych, jak i prasy ekonomicznej oraz sfer gospodarczych. Istniała więc pełna świadomość, że treścią gospodarczą Gdyni nie może być tylko kurz na nabrzeżach i pot na czołach robotników portowych, ale że muszą do Gdyni przyjść lub w Gdyni powstać także kupcy, związani z naszym handlem zamorskim, reprezentujący w handlu tym polską gestię, polską inicjatywę i dyspozycję. Takie było stałe nastawienie Ministerstwa Przemysłu i Handlu w tej sprawie, obejmując zresztą zawsze lojalnie potrzeby i możliwości zarówno Gdyni jak i Gdańska, jako dwóch portów morskich, związanych z obsługą polskiego handlu zamorskiego.

Jednakże zagadnienie bynajmniej nie było i nie jest ani proste ani łatwe.

Co innego jest budować port handlowy, budować i uruchamiać statki handlowe, usprawniać połączenia kolejowe z zapleczem, zorganizować administrację morską itd. — a co innego jest tworzyć handel, tworzyć kupca. Inwestycje techniczno-handlowe—to przede wszystkim problem kapitału: jeśli kapitał jest, wówczas dobrzy inżynierowie i dobre siły techniczne zbudują to, co okaże się potrzebnym. Państwo miało kapitały, rozumiało potrzebę inwestycji morskich, tzn. nabrzeży, dźwigów, statków, magazynów itp. — więc te inwestycje planowo powstały i dalej powstają. Techniczne ramy, techniczny instrument pracy morskiej został stworzony — i to na poziomie, który imponuje szerokiemu światu. Ale o ile chodzi o handel, o kupca, o inicjatywę handlową — to tutaj rola i możliwości realizacyjne czynnika publiczno-prawnego nie są już tak bezpośrednie, ani tak wyraźne i skuteczne. Handlu nie tworzy się przez wydawanie ustaw ani nawet przez publiczne kredyty, kupca nie rodzi starostwo lub urząd administracji morskiej. To jest zupełnie specyficzna dziedzina fenomenów gospodarczych, na której progu najbardziej płodny i śmiały „etatyzm” odczuwa wyraźne onieśmienie, a co więcej — prawie bezradność. Tutaj musi działać samo życie gospodarcze.

Jakże te fenomeny handlu morskiego powstawały w innych, historycznych miastach portowych świata? Wiadomo, że np. wielkość handlowa hanzeatyckich miast niemieckich, wielkość handlowa Rotterdamu, Antwerpii, Marsylii, Genui, starej Wenecji, Londynu itd. powstała, a w każdym razie powstawać zaczęła nieraz już w średniowieczu, gdzie obok tych czy innych przywilejów ze strony władzy państwowej (przywileje królewskie wzgl. książęce) główną podstawą procesów ześrodkowywania się dyspozycji handlowej w nadmorskich miastach portowych, a więc podstawą rozrostu warstwy kupieckiej i jej roli w gospodarczym życiu portu i miasta portowego, była okoliczność, że miasto portowe w znacznym stopniu pokrywało się z pojęciem tzw. gospodarczego zaplecza portowego. To ówczesne zaplecze, te prymitywne pod względem ekonomicznym obszary

feudalno-rolnicze, pokrajane na drobne państewka z chaotycznym prawodawstwem, uwikłane w ciągłe wojny, z miastami, których treść gospodarcza nie rzadko ograniczała się do rzemiosła i wykonywania „prawa składu” — te obszary, oczywiście, nie konkurowały z miastem portowym, które leżało przy wielkich morskich szlakach komunikacyjnych, miało łatwość obcowania z najszerzym światem myśli ekonomicznej i pracy gospodarczej, a wobec tego miało relatywnie najlepsze warunki do koncentrowania w sobie różnorodnych elementów dyspozycji przemysłowej i handlowej, która mogła w średniowiecznym mieście portowym skonsolidować się i okrzepnąć, nim zaplecze lądowe zdołało odpowiednio rozwinąć swoje życie gospodarcze. Tak więc stare miasta portowe, będące w zakresie swojej roli handlowej produktem długiej ewolucji, idącej jeszcze z czasów średniowiecza, powstały w warunkach specjalnych, w trybie nawarstwiania się w ciągu stuleci, przez całe pokolenia tego potężnego dorobku, na który składają się: patrycjat kupiecki, rozległość stosunków handlowych, zasobność finansowa portowych firm handlowych, doświadczenie handlowe, renoma na międzynarodowym rynku wymiany itd. Gdy w zapleczach tych portów była jeszcze pustka — w miastach portowych konsolidowało się już bogate, prężne życie handlowe, które już nie dało się zdystansować przez rozwój stosunków gospodarczych zaplecza w czasach późniejszych. Dorobek stuleci już ostał się później tam, gdzie w ciągu długich okresów czasu ewolucyjnie powstawał.

Pod tym względem — jak mi się zdaje — młoda Gdynia znalazła się w sytuacji wręcz biegunowo odwrotnej: miasto portowe i port są tutaj fenomenami bardzo młodymi, gdy tymczasem zaplecze Gdyni od dawna już żyje bardzo intensywnym życiem gospodarczym. Wielkie kompleksy Śląska, Łodzi, Białegostoku, Warszawy, Zagłębia Dąbrowskiego, Lwowa i Krakowa itd. od dawna wytworzyły w zapleczu silne, bardzo zróżniczkowane ośrodki inicjatywy i dyspozycji przemysłowo-handlowej oraz finansowej, których ustosunkowanie do Gdyni (a także do ew. innych portów morskich wzgl. miast portowych) jest determinowane przez kryteria zupełnie inne, niż mogło to mieć miejsce w historii Hamburga, Marsylii, Rotterdamu czy nawet Gdańska.

Nie były to co prawda typowe ogniska dyspozycji handlu zamorskiego, bo handlu takiego polskie życie gospodarcze przed odbudową Niepodległości na ogół nie uprawiało w szerszej skali we własnej gestii. Jednak w ośrodkach życia gospodarczego na ziemiach polskich od dawna konsolidowały się z dala od morza te zespoły i centra dyspozycji zakupu i zbytu, które następnie ujawniły tendencje do zatrzymania w swoich rękach także dyspozycji w procesach wymiany zamorskiej, jaka zaczęła rozwijać się po odbudowie Niepodległości. Działo się to zaś i dzieje się z tego jeszcze powodu, że dziś kupiec nie ma już tak wyraźnej potrzeby osiedlania się w mieście portowym: transakcja handlowa, która dawniej częstokroć dokonywała się dosłownie przy burcie statku, dzisiaj może być w wielu wypadkach dokonana na odległość, niemal w całkowitym oderwaniu zarówno od miejsca produkcji, jak i miejsca zbytu (konsumcji). Olbrzymi rozwój środków komunikacyjnych,

jak: poczta i telegraf, lotnictwo, automobilizm i koleje żelazne, telefon i radio, rozwój instytucji pośrednictwa usługowego, transakcje giełdowe, kupno wg próbek, udoskonalone formy inkasa i rozliczeń, krążenie konosamentów itp. — ułatwiają dziś transakcje na odległość. W tych nowych warunkach obrotu kupiec może niemal dowolnie wybierać domicyl swego przedsiębiorstwa, przy czym zwłaszcza młody port wzgl. młode miasto portowe będą z natury rzeczy przedstawiały dla niego szczególnych momentów atrakcyjnych. Nawet czynności frachtowe i spedycyjne w porcie załatwi kupcowi odpowiednia firma portowa, zdejmując z niego kłopot bezpośredniego odwiedzania miasta portowego. Ten układ stosunków trzeba, oczywiście, mieć na względzie, gdy się rozważa problem ześrodkowania w Gdyni ew. w Gdańsku elementów dyspozycji handlowej.

Drugą istotną okolicznością jest struktura naszej wymiany zamorskiej. Wiadomo powszechnie, że w substancji wymiany zamorskiej zdecydowana przewaga leży po stronie ładunków masowych — i to głównie eksportowych. Gros obrotów naszych portów — to przede wszystkim węgiel, ruda i złom. Ośrodki dyspozycji handlowej w zakresie tych towarów leżą w głębokim zapleczu, w ścisłej łączności z centrami produkcji górniczej i hutniczej, reprezentującej nadomiar stan daleko posuniętej koncentracji, a więc i usztywnienia dyspozycji gospodarczej. Poza obrotem bunkrowym, z natury rzeczy grawitującym do portu, dyspozycja handlowa tych artykułów masowych nie da się w szerszej skali skupić w portach, które w tym zakresie obrotów zawsze pozostaną raczej tylko punktami operacyjnymi przeładunku i transportu. Inaczej jest tylko z drzewem i częściowo ze zbożem: są to jednak — godzi się stwierdzić — artykuły, dla których pewne zakresy dyspozycji handlowej skoncentrowały się w Gdańsku już w dawnych czasach, częściowo nawet w odległych początkach czasów nowożytnych. Ta sui generis ciągłość historyczna (nie zawsze zresztą dodatnio oceniana z uwagi na przerost roli kupców gdańskich w naszym przedrozbiorowym eksporcie zboża i drzewa) potwierdza dodatkowo tezę o znaczeniu ewolucji w kształtowaniu się handlowego oblicza miasta portowego. Wypada zaś z kolei zauważyć, że znaczna część wolumenu obrotów tych portów zachodnich, które legitymują się tak znacznym zakresem funkcji handlowych, polega na obrotach towarami giełdowymi, i to na obrotach dystrybucyjnych w skali międzynarodowej (bawełna, wełna, skóry, metale półszlachetne, towary kolonialne, kauczuk itp.), a więc na obrotach, które — inaczej niż w Polsce przy eksporcie węgla lub imporcie rud albo złomu — wymagają udziału kupca portowego, wymagają wielu czynności towarzyszących, bez których międzynarodowa dystrybucja obyć się nie może. Istotą różnicy między tymi obrotami portów zachodnich i obrotami surowcowymi Gdyni jest to, że przez Gdynię (a także i przez Gdańsk) idzie dotychczas eksport i import głównie w zakresie naszej własnej wymiany zagranicznej, gdy w portach zachodnich rozrosły się w szerokiej skali zadania międzynarodowego pośrednictwa. Inna więc jest na razie tu i tam gleba dla kupca portowego.

Trzecią okolicznością, którą mieć należy na uwadze przy rozważaniu problemów ześrodkowania w Gdyni

ni dyspozycji handlowej, są pewne specyficzne cechy ubiegłych lat rozwoju naszej gospodarki morskiej. Dwa momenty—moim zdaniem, bardzo istotne—działy tutaj równocześnie. Jednym jest fakt, że Gdynia stawiała pierwsze swoje kroki (1926÷30) pod naciskiem lawiny eksportu węgla, drugi fakt wyraża się w tym, że z czternastu lat, stanowiących dotychczasową historię Gdyni—sześć lat (1931÷36) stanowiło okres wielkiego kryzysu ekonomiczno-financeowego, jaki Polska przeżywała wraz z całym światem.

Problem węgla bezsprzecznie wycisnął swoje piętno na rozwoju Gdyni i Gdańska. Mało brakowało, aby Gdynia stała się była w ogóle portem typowo węglowym. Jeszcze dzisiaj węgiel stanowi ponad 65% obrotów portów p. o. c., a tonaż statków, przychodzących po węgiel eksportowy lub po bunker, znakomici przeważa wszelki inny tonaż. Inwestycje przeładunkowe dla węgla są w Gdyni najwcześniejsze, ilość robocizny przeładunkowej przy węglu jest—nawet przy uwzględnieniu wysokiej mechanizacji pracy—b. znaczna. Problem węgla, po zamknięciu w 1925 r. granicy niemieckiej dla tzw. kwoty górnośląskiej, stał się w Polsce zagadnieniem państwowej i socjalnej doniosłości, wskutek czego Gdynia została pchnięta przede wszystkim do obsługi eksportu węgla, a więc do pracy, w której pierwiastek dyspozycji handlowej w porcie nie miał pola dla ekspansji. Ta historyczna okoliczność miała swój wpływ zwł. szcza na kierunek ewolucji Gdyni. Rychło zaś później, bo już w 1931 r., system gospodarczy Polski znalazł się pod ciśnieniem głębokiego kryzysu, który, trwając niemal do połowy 1936 r., zahamował w ogólności krążenie kapitałów i ruch myśli gospodarczej. Gdy życie ekonomiczne całego kraju kurczyło się i słabło na wszystkich polach, nie dziw, że i w Gdyni nie rosły zbyt szybko nowe firmy przemysłowo-handlowe, nie rozrastała się śmielsza inicjatywa kupiecka, nie akumulowały się kapitały dla pracy na nowych polach ekspansji morskiej. Okres kryzysu tłumaczy wiele: tłumaczy on m. in. i to, że w tym czasokresie kapitał handlowy, pozbawiony elastyczności i prężności gospodarczej, nie ciągnął do miasta portowego w tym rozmiarze, aby móc podjąć zadania tak trudne, jak stwarzanie dużych firm eksportowych wzgl. importowych.

Wszystko to, co powiedziano powyżej, nie ma jednak udowodnić tezy, że Gdynia powinna zrezygnować z kompetencji handlowych, z aspirowania w kierunku funkcji szeroko traktowanej dyspozycji handlowej. Należę do ludzi, którzy od dawna już nie sugestionują się samymi tylko rozmiarami techniczno-przeładunkowych reko dów Gdyni wzgl. Gdańska. Od dawna głoszę pogląd, że rozrost obrotów przeładunkowych w portach polskiego obszaru celnego nie znajduje właściwego odpowiednika w zasięgu naszej narodowej inicjatywy handlowej, a w szczególności w organizacji naszego własnego handlu zamorskiego. Szukam w wielkim rozmachu Gdyni realnej treści handlowej, której wyrazem byłoby przede wszystkim zwiększanie w Gdyni czynnika dalekosiężnej, czysto polskiej dyspozycji handlowej, nie contentującej się sprzedażą fob przy eksporcie i kupnem cif przy imporcie, jak to dziś częstokroć się dzieje. Rozumiem jednak równocześnie, iż zagadnienie nie należy do łatwych, że

potrzebna jest tutaj ewolucja o dłuższej fali, jeśli ta dziedzina dorobku morskiego ma być trwałą, wartościową i żywotną.

Pewne ośrodki dyspozycji handlowej, najnieroźlaczniej z portem związane, już powstają wzgl. już istnieją w Gdyni. Tak więc mamy już krajowe przedsiębiorstwa armatorskie, firmy maklerskie, zaczątki firm shipchandlerskich, szereg firm spedycyjnych, trzy stocznie o różnych zakresach specjalizacji wytwórczej, wytwórnię farb okrętowych itp. Handel bunkrem stałym (węgiel) i płynnym (oleje palne) ma już poważne placówki swoje w Gdyni. Znaczną prężność wykazuje dziedzina handlu rybami morskimi i przetwórstwa surowca rybnego, a więc gałęzie obrotu z natury rzeczy związane z wybrzeżem i portem. Wspomniałem już poprzednio łuszczenie ryżu i olejarnię, do czego doliczyć można chłodnię portową i elewator zbożowy, jako instrumenty techniczne, koło których może rozwijać się także dyspozycja handlowa w zakresie eksportu produktów rolnych i hodowlanych. Powstałe przed paru laty firmy importu i uszlachetniania owoców oraz ich sprzedaży giełdowo-aukcyjnej stanowią dalsze ogniwa krzewienia się w Gdyni czynnika handlu zamorskiego, który ze zmiennym szczęściem, ale wytrwale pracuje w młodym porcie. Tutaj też trzeba wymienić osiągnięcie tego rodzaju, jak ześrodkowanie w Gdyni pewnej części operacji handlu bawełną i będące w przygotowaniu analogiczne osiągnięcia w zakresie importu skór. Wreszcie, szereg banków zainteresował się Gdynią i otworzył tam swoje bardziej lub mniej ruchliwe agendy.

Sporo już zostało zrobione, mimo przedstawionych powyżej bardzo nie sprzyjających okoliczności. Oczywiście, jeśli po niecałych piętnastu latach istnienia portu, po przetrwaniu długiej fali dotkliwego i niszczącego kryzysu ogólnogospodarczego—chce się już widzieć w Gdyni jakieś większe emporium handlu zamorskiego, centrum śmiałej i rozległej dyspozycji handlowej, to naturalnie na razie będą to marzenia mało realne, będą to programy bardzo... na wyrost. Oczywiście, można ten proces przyśpieszać, choćby np. przez preferencje kontyngentowe przy przywozie, która to teza ma swoich licznych wyznawców. Ale niechaj nikt nie mówi, że przez preferencje kontyngentowe wychowa się wartościowych kupców, stworzy się osiadły, zdrowy handel, stworzy podstawy dla akumulacji w Gdyni kapitałów, chcących ambicjonować w rozwoju handlowym miasta lub portu. Nigdy jeszcze zielona kartka pozwolenia przywozowego nie stała się indygenatem patrycjuszostwa kupieckiego. Tą drogą można w Gdyni stworzyć spekulację, upozorowaną tzw. polityką renty kontyngentowej, tą drogą można może w Gdyni słusznie podtrzymać firmy handlowe już osiadłe i już pracujące, ale nie podział kontyngentów jest tym zbawczym środkiem, który ma ześrodkować w Gdyni zdrowy, zdolny do pracy na długiej fali, doświadczony i prężny handel na wzór handlu Rotterdamu czy Londynu.

Jest nadomiar na drodze tej ewolucji inna jeszcze trudność, wyrosła w długich procesach wykształcania się współczesnych form handlu zagranicznego wzgl. zamorskiego. Dziś import wzgl. eksport wypadł w znacznej mierze z rąk firm czysto handlowych na rzecz firm przemysłowych: przedsiębiorca sam importuje dla siebie bawełnę, garbarz—ekstrakt quebracho wzgl. fabry-

kant czekolady—kakao, rury zaś eksportuje walcownia, wyroby tekstylne—właściciel tkalni itp. Jest jasne, że przemysłowiec z natury rzeczy, z racji związania z siedzibą swej fabryki, mało jest zdolny do translokowania swoich agend handlowych np. do miasta portowego. I otóż, rozrost tej działalności handlowej wytwórców stanowi również poważną przeszkodę do koncentrowania w mieście portowym elementów dyspozycji handlowej—i to przeszkodę, trudną do eliminowania. Dalszą przeszkodę stanowi okoliczność znana ogólnie; że dla pewnych dziedzin naszej produkcji eksportowej, związanej węzłami międzynarodowych porozumień syndykalnych, zakres kompetencji dyspozycyjnych uległ znacznemu ograniczeniu kontraktualnemu: rola central syndykalno-kartelowych ma także wpływ na zainteresowanie sprzedawcy polskiego dla zagadnień gestii handlowej w naszej wymianie zamorskiej, ponieważ w wielu wypadkach kupcowi, wzgl. producentowi polskiemu pozostają tylko funkcje, nie wiele różniące się od funkcji... spedytora własnych towarów. I ta przeszkoda, która odsuwa dyspozycję handlową od miasta portowego, nie jest łatwa do pokonania. W tejże grupie trudności trzeba wymienić okoliczność daleko nieraz posuniętej zawisłości polskiego kupca importowego, a zwłaszcza eksportowego od zagranicznych źródeł finansowych, które również krępują dyspozycję handlową w Polsce.

Jakież więc aspekt problemu uhandlowienia Gdyni można sobie wyrobić po wszystkich powyższych rozważaniach?

Przede wszystkim—trzeba pogodzić się z faktem, że zagadnienie wymaga czasu. Musi ono być produktem pewnej ewolucji, w której narastanie kompetencji handlowych miasta portowego wynikać będzie z samoczynnych procesów organicznego dojrzewania nowych sił handlowych, z naturalnych procesów przemieszczania się i krążenia inicjatywy handlowej oraz kapitałów, skonsolidowania się rzeczywistych wartości atrakcyjnych miasta Gdyni. Niecierpliwość w dążeniu do ześrodkowania w Gdyni elementów dyspozycji handlowej może dać wyniki szkodliwe, strukturalnie niezdrowe, gospodarczo wadliwe i nawet szkodliwe. Można śmiało, bez obawy zmniejszenia wartości rodzącego się w Gdyni nowego życia Polski, powiedzieć, że przyszłość do nas należy, ale że przyszłość ta może mieć dłuższy oddech niż skok jednego pokolenia.

Następnie—trzeba sobie uprzytomnić, że procesowi tej ewolucji powinien towarzyszyć równoległy proces surowej selekcji tego elementu kupieckiego, który ujawni ciężenie ku Gdyni. Ci, którzy znają stosunki gdyńskie, wiedzą, że selekcja taka, eliminująca pierwiastki przypadkowe, koniunkturalne, pierwiastki, goniące za doraźnymi zyskami, nie zdolne do organicznego wrastania na stałe w glebę miasta portowego—że selekcja taka jest i będzie potrzebna. Ośrodkami jej kontrolowania winien być samorząd gospodarczy Gdyni oraz wolne organizacje życia gospodarczego, a w pewnym zakresie—organa władz państwowych.

Dalej—z góry trzeba sobie powiedzieć, że—zgodnie z szeroko obserwowaną praktyką świata—nie wszystkie gałęzie handlu zamorskiego będą mogły z równym powodzeniem spełnić oczekiwania co do nasycenia miasta portowego przejawami swojej aktywności handlowej. Skoncentrowanie swej dyspozycji w Gdyni zrealizować mogą przede wszystkim te dziedziny obrotu zamorskiego, które polegają na imporcie—i to

imporcie głównie drobnicowym, np. owoce, ryby, częściowo towary kolonialne, bawełna, skóry, surowce tłuszczowe itd., przy czym szerszą perspektywę musi zagadnienie to uzyskać w miarę rozbudowy funkcji rozdzielczych (tranzytowych i konsygnacyjnych) portu gdyńskiego. Bardziej już wątpliwe jest ześrodkowanie w Gdyni zadań handlowych przy eksporcie.

Koniecznym warunkiem pomyślnego przebiegu omawianej tutaj ewolucji jest wzmocnienie i dalsze uaktywnienie aparatu kredytowego w Gdyni. Postulat ten bezsprzecznie należy do kardynalnych i naglących. Handel i kredyt stanowią naścisłej związane korelaty, przy czym wiadomo, że kredyt handlowo-morski stanowi problem zupełnie specjalny i bardzo skomplikowany.

Za adnicze znaczenie mieć będzie dla zagadnienia unormowanie stosunków polsko-gdańskich. Anormalność sytuacji w Gdańsku, ostre fluktuacje polityki wewnętrznej Wolnego Miasta, raptowne działanie tamtejszego ustawodawstwa gospodarczo-finansowego oraz socjalnego itd. — jakkolwiek bezpoś ednio i doraźnie raczej pomagają Gdyni, która częściowo przejmuje uciekające z Gdańska obroty, firmy i ludzi — jednak w całokształcie swoim nie mogą stwarzać stabilizacji stosunków gospodarczych w obrotach naszego handlu zamorskiego, a więc obok wielkich szkód dla interesów gospodarczych samego Gdańska i jego ludności mogą mieć także pewien ujemny wpływ na handlowe dojrzewanie Gdyni.

Nie bez znaczenia będą także momenty tego rodzaju, jak stałe zwiększanie wygód pracy handlowej w mieście portowym. Szybkość połączeń kolejowych z zapleczem, dobre drogi samochodowe, łatwość komunikacji z zagranicą, np. wizy, linie lotnicze i kolejowe, sprawna poczta, telefon i telegraf, taniość lokali, taniość sił pracowniczych—oto warunki, których Gdynia do niedawna nie miała w tym zakresie, aby kupiec czuł się swobodnie i wygodnie. Z tym łączy się konieczność pewnej liberalizacji przepisów o pasie przygranicznym.

Wreszcie—polityka podatkowa w stosunku do przemysłu i handlu w Gdyni. Jest to jeden z najistotniejszych instrumentów polityki państwowej na odcinku morskim. Instrument ten, zawarty głównie w ustawie z 1927 r. o popieraniu rozwoju miasta portowego i portu w Gdyni, kilkakrotnie już nowelizowany, spełnił znaczne zadania w dziedzinie protekcji naszej gospodarki morskiej, jednakże nie stworzył dostatecznej atrakcji dla handlu. Płynęło to m. in. z faktu, że ulgi podatkowe uzależnione są od dokonywania materialnych inwestycji (domy, statki, magazyny itd.), które nie zawsze leżą na linii rzeczywistych potrzeb handlu i nie zawsze charakteryzują zasługę handlu w życiu miasta wzgl. portu. Efekty handlu dają się obserwować także w innych, godnych uznania zakresach, jak np. dewizy, zatrudnienie pośrednie itd. Być może, iż należałoby i że możnaby inaczej zdefiniować te warunki, których spełnienie umożliwił ma handlowi w Gdyni korzystanie z ulg podatkowych.

Trudno wyliczyć, a zwłaszcza szczegółowiej omówić wszystkie momenty, które mogą mieć wpływ na skupianie dyspozycji handlowej w Gdyni. Intencją moich uwag było raczej naszkicowanie zarówno szerszego tła historycznego i socjologicznego tego zagadnienia, jak również stwierdzenie pewnej zasady metodologicznej, której streszczenie brzmieć może tak: pewien niedorozwój handlowy Gdyni ma swoje głębsze realne

przyczyny, a rozwój przyszłościowy musi być kwestią czasu i świadomej polityki.

Gdynia—miasto i port—mają warunki, aby stać się wielkim, zdrowym ośrodkiem handlu zamorskiego. Nie jest to zadanie łatwe, ale rozwiązane będzie na

pewno w tych granicach, jakie podyktują rzeczywiste potrzeby gospodarcze i szczerą ambicję morskie Narodu.

Tadeusz Ocioszyński

KRAJOWE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

GŁÓWNY Urząd Statystyczny po raz pierwszy rozesłał w czerwcu 1937 r. ankietę do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością¹⁾. Przedmiotem badań stały się zatem te zrzeszenia gospodarcze, których zasady istnienia i działania szczegółowo uregulował Kodeks Handlowy w dziale XI art. 158 ÷ 306 („Dz. Ust. R. P.” Nr 57/1934, poz. 502).

Celem ankiety było zbadanie: przede wszystkim liczby przedsiębiorstw i liczby wspólników—z uwzględnieniem ich kraju zamieszkania, formy prawnej oraz przypadającej na nich wielkości udziałów w kapitale zakładowym, sum bilansowych, zadłużenia za granicą, obrotu, dywidendy i zatrudnienia.

Z rozesłanych kwestionariuszy z górą $\frac{3}{4}$ zostało przez spółki wypełnione i nadesłane Urzędowi. Zadowolające (jak na pierwsze badanie z tej dziedziny) ilość i jakość odpowiedzi dają dostatecznie wartościowy materiał do wyciągnięcia pewnych wniosków—tym bardziej że badaniem objęto prawdopodobnie wszystkie średnie (tzn. posiadające kapitał zakładowy w wysokości zł 25 ÷ 100 tys.) i większe (tzn. posiadające kapitał zakładowy w wysokości zwyż zł 100 tys.) przedsiębiorstwa. Wartość przeprowadzonego badania leży również i w tym, iż będzie ono podstawą do dalszych i głębszych dochodzeń statystycznych.

Spółki według roku założenia przedstawia zestawienie 1.

Spółki według roku założenia

(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 1

	Ogółem	Rolnictwo i hodowla	Górnictwo	Przemysł	Handel towarowy	Pozostałe grupy
			L i c z b a s p ó ł e k			
Ogółem	3 590	14	82	1 779	1 135	580
w tym:						
s-ki o podanym roku założenia	3 132	11	71	1 585	976	489
do 1900	91	—	1	71	13	6
1901 ÷ 20	218	2	12	127	44	33
1921 ÷ 30	852	5	35	456	217	139
1931 ÷ 36	1 971	4	23	931	702	311
			K a p i t a ł z a k ł a d o w y (w milionach zł)			
Ogółem	317	20	32	163	54	48
w tym:						
s-ki o podanym roku założenia	299	20	32	151	51	45
do 1900	20	—	0	18	1	1
1901 ÷ 20	111	5	26	72	5	3
1921 ÷ 30	114	15	5	36	26	32
1931 ÷ 36	54	0	1	25	19	9

Szczegółowe rozbitcie spółek przemysłowych (zest. 1 rubryka „Przemysł”) na poszczególne gałęzie przemysłowe oraz spółek z działu „Pozostałe grupy” na poszczególne grupy podano w zest. 2. Dane co do kapitału zakładowego w zest. 1—podobnie, jak i w zestawieniach 2 ÷ 7—podają wysokość kapitału w dn. 31/XII 1936 r., określonego umową (statutem) spółki.

Na podstawie danych zest. 1 wynika, że ze spółek, które podały rok założenia—63% powstało w okresie ostatnich lat, tzn. 1931 ÷ 36; te spółki rozporządzają jednak znacznie mniejszym kapitałem zakładowym (przeciętnie na 1 spółkę—zł 28 tys.) od spółek, powstałych w okresach wcześniejszych; tak np. w końcu 1936 r. przeciętny kapitał zakładowy spółek, powstałych w latach 1901 ÷ 20, wynosił zł 510 tys.

Z ogólnej liczby 3 590 spółek objętych badaniem—36% posiadało siedzibę swego zarządu w m. st. Warszawie; wartość kapitału zakładowego spółek stołecznych w dn. 31/XII 1936 r. wynosiła 39% wartości kapitału zakładowego wszystkich spółek. Pozostałe 64% spółek rozmieszczone były dość nierównomiernie w różnych województwach; np. w województwie tranopolskim zgłoszono zaledwie 6 spółek (0,2%).

Spółki według przedmiotu przedsiębiorstwa przedstawia zest. 2.

Spółki według grup działalności gospodarczej

(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 2

	Spółki		Kapitał zakładowy		
	liczba	%	tys. zł	%	przeciętna na 1 spółkę tys. zł
Ogółem	3 590	100,0	317 330	100,0	88,4
Rolnictwo i hodowla	14	0,4	20 123	6,3	1 437,4
Górnictwo	82	2,3	32 256	10,2	393,4

¹⁾ Przy rozesłaniu i opracowaniu ankiety wydatnie współdziałało Min. Przemysłu i Handlu.

w tym:					
naftowe	79	2·2	32 216	10·1	407·8
Przemysł	1 779	49·6	163 249	51·5	91·8
w tym:					
mineralny	165	4·6	13 112	4·1	79·5
metalowy	294	8·2	16 083	5·1	54·7
elektrotechniczny	72	2·0	4 189	1·3	58·2
chemiczny	272	7·6	61 738	19·4	227·0
włókienniczy	93	2·6	3 565	1·1	38·3
papierniczy	46	1·3	2 809	0·9	61·1
skórzany	55	1·5	2 596	0·8	47·2
drzewny	173	4·8	15 406	4·9	89·1
spożywczy	287	8·0	26 586	8·4	92·6
odzieżowy i galant.	61	1·7	1 117	0·4	18·3
poligraficzny	111	3·1	11 058	3·5	99·6
budowlany	150	4·2	4 990	1·6	33·3
Elektrownie	24	0·7	2 624	0·8	109·3
Handel towarowy	1 135	31·6	53 655	16·9	47·3
Zakłady gastronomiczne i wynajem pomieszczeń	92	2·5	3 117	1·0	33·9
Transport, komunikacja i ekspedycja	160	4·4	26 850	8·5	167·8
Biura wszelkie	85	2·4	5 546	1·7	65·2
Inne	219	6·1	9 910	3·1	45·3

Według art. 158 Kodeksu Handlowego „spółki z ograniczoną odpowiedzialnością można zawiązywać w celach gospodarczych, o ile ustawy nie zawierają ograniczeń”. Z przytoczonego tekstu wynika, że niegospodarczy cel spółki, powstającej na zasadach obecnie (tj. od lipca 1934 r.) obowiązującego Kodeksu Handlowego, jest wykluczony. Art. 158 nie ma jednak zastosowania do tych spółek, które zostały wpisane do rejestru sądowego lub zgłoszone do zarejestrowania przed dniem 1/I 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 57/1934, poz. 503, art. XLII), a więc w tym okresie, w którym

obowiązujące wówczas przepisy prawne nie ograniczały powstawania spółek wyłącznie dla celów gospodarczych. Tym się też tłumaczy, że wśród zbadanych ankietą spółek jest szereg takich, których cele nie mają żadnego związku z celami gospodarczymi. Lata, w których powstawały spółki o celach niegospodarczych, istotnie przypadają na okres czasu sprzed 1934 r.; wśród niegospodarczych celów spółek zauważono np.: tłumaczenia z języków obcych na polski i na odwrót, przepisywania, dezynfekcja aparatów telefonicznych, wywóz i spalanie śmieci, prowadzenie kolektury loterii, przeprowadzanie badań naukowych.

Ograniczenia, o których ogólnikowo nadmienia art. 158 K. H., istnieją w dwóch przypadkach i sprecyzowane zostały poza Kodeksem Handlowym przez inne ustawy. Tak więc, na podstawie art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 17/III 1928 r. o prawie bankowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 34/1928, poz. 321) — „koncesja na prowadzenie przedsiębiorstwa bankowego nie może być udzielona spółce z ograniczoną odpowiedzialnością”. W drugim przypadku ograniczenie wynika z rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 26/I 1928 r. o kontroli ubezpieczeń („Dz. Ust. R. P.” Nr 9/1928, poz. 64). Według art. 1 przytoczonego ostatnio rozporządzenia działalność ubezpieczeniową wolno wykonywać tylko za zezwoleniem władzy nadzorczej, przy czym zezwolenie to może być udzielone wyłącznie spółkom akcyjnym i towarzystwom ubezpieczeń wzajemnych.

Spółki według liczby wspólników ilustruje zest. 3.

Spółki według liczby wspólników (wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 3

	Spółki		Wspólnicy			Kapitał zakładowy			
	liczba	%	liczba	%	przeciętnie na 1 spółkę	ogółem	%	przeciętnie na: 1 spółkę i 1 wspólnika	
						tys. zł	%	tys. zł	tys. zł
Ogółem	3 138	100·0	14 907	100·0	5	296 796	100·0	94·6	19·9
Liczba wspólników w 1 spółce:									
1	157	5·0	157	1·0	1	31 692	10·7	201·8	201·9
2	1 245	39·7	2 490	16·7	2	70 187	23·6	56·4	28·2
3	769	24·5	2 307	15·5	3	48 235	16·3	62·7	20·9
4 ÷ 5	539	17·1	2 336	15·7	4	32 750	11·0	60·8	14·0
6 ÷ 10	258	8·2	1 861	12·5	7	65 884	22·2	255·4	35·4
11 ÷ 15	67	2·2	849	5·7	13	23 941	8·1	357·3	28·2
16 i wyżej	103	3·3	4 907	32·9	48	24 107	8·1	234·0	4·9
Rolnictwo i hodowla	10	100·0	62	100·0	6	15 611	100·0	1 561·1	251·8
w tym:									
spółki o 1 wspólniku	1	10·0	1	1·6	1	100	0·7	100·0	100·0
Górnictwo	71	100·0	466	100·0	7	31 837	100·0	448·4	68·3
w tym:									
spółki o 1 wspólniku	13	18·3	13	2·8	1	4 319	13·6	332·2	332·2
Przemysł	1 587	100·0	7 509	100·0	5	153 157	100·0	96·5	20·4
w tym:									
spółki o 1 wspólniku	73	4·6	73	1·0	1	18 135	11·8	248·4	248·4
Handel towarowy	984	100·0	3 796	100·0	4	50 508	100·0	51·3	13·3
w tym:									
spółki o 1 wspólniku	47	4·8	47	1·2	1	2 876	5·7	61·2	61·2
Pozostałe grupy	486	100·0	3 074	100·0	6	45 683	100·0	94·0	14·9
w tym:									
spółki o 1 wspólniku	23	4·7	23	0·7	1	6 262	13·7	272·3	272·3

Z danych tego zestawienia widać, że wśród 3 138 uwzględnionych spółek (tzn. tych, które podały w ankiecie liczbę swych wspólników) znajduje się 5% takich, które posiadają tylko po jednym wspólniku; wspólników wspomnianych 5% spółek, a faktycznie całkowitych właścicieli odnośnych spółek, jest 157, co stanowi 1% wszystkich wspólników; w ich posiadaniu znajduje się prawie 11% kapitału zakładowego wszystkich spółek.

W Kodeksie Handlowym nigdzie nie sprecyzowano ani najmniejszej, ani największej liczby wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Atoli z samej istoty spółki, jak również z Kodeksu Zobowiązań („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1933, poz. 598, art. 546) wynika, że do założenia spółki potrzeba zgody przynajmniej dwóch osób. O potrzebie istnienia przy założeniu spółki większej liczby osób niż jedna domyślamy się z niektórych artykułów Kodeksu Han-

dłowego, który zwrotu „wspólnik” używa w liczbie mnogiej. Tak np. (zgodnie z art. 167, §2 K. H.)—celem wpisania do rejestru handlowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „należy złożyć podpisaną przez zarząd listę wspólników z podaniem imienia i nazwiska (firmy) oraz ilości i wysokości udziałów każdego z nich”. Z tekstu przytoczonego artykułu wynikałoby, że założycielem spółki nie może być jedna osoba.

Sąd rejestrowy nie wciągnąłby do rejestru handlowego spółki z jednym tylko założycielem. Istniejące dzisiaj stosunkowo dość liczne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o jednym tylko wspólniku niezawodnie przy swym założeniu miały co najmniej dwóch wspólników. Po pewnym jednak czasie od chwili założenia przedsiębiorstwa liczba wspólników zmniejszyła się tylko do jednego. Fakt ten mógł nastąpić od chwili założenia po paru dniach lub po dziesiątkach lat. W ankiecie wymieniono rozmaite przyczyny zmniejszenia liczby wspólników do jednej tylko osoby, np.: nabycie wszystkich udziałów przez jednego wspólnika; ustąpienie wspólników ze spółki, z wyjątkiem jednego; przejście udziałów jednego wspólnika na rzecz drugiego drogą spadku; przejęcie wszystkich udziałów spółki przez jej wierzyciela. Można było spotkać również i mieszane przyczyny, wpływające na zmniejszenie wspólników spółki do jednej osoby (np. z trzech wspólników—jeden zmarł, a drugi ustąpił ze spółki).

W związku z powyższym powstaje jednak drugie pytanie: jaka może być najmniejsza liczba wspólników w istniejącej już spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, aby spółka mogła nadal istnieć bez zmiany swej dotychczasowej formy prawnej. Na powyższe pytanie Kodeks Handlowy również nie daje wyraźnego rozstrzygnięcia: ani pośrednio, ani bez-

pośrednio nie precyzuje minimalnej liczby wspólników, przy której spółka może istnieć nadal, a w przypadku przekroczenia tej liczby musi ulec rozwiązaniu, względnie zmienić formę prawną. Wobec istnienia powyższego niedomówienia powszechnie interpretuje się, a życie wielokrotnie to potwierdza, że omawiane spółki—z chwilą zmniejszenia się liczby wspólników do jednego wspólnika—bynajmniej nie muszą się rozwiązywać ani też zmieniać swej dotychczasowej formy prawnej, lecz mogą nadal istnieć jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Faktycznie, omawianą spółkę z jednym wspólnikiem należałoby zaliczyć do przedsiębiorstw jednoosobowych—z tą jednak niezmiernie istotną różnicą, że właściciel jej odpowiada tylko do wysokości kapitału zakładowego, czyli posiada odpowiedzialność ograniczoną i tym samym nie wystawia na ryzyko całego swego majątku.

Kodeks Handlowy nie stawia ograniczeń w zbywaniu udziałów, lecz sprawę tę przekazuje umowie spółki, dając tym możność ustanawiania dowolnych utrudnień względnie ułatwień: np. w artykule 181 § 1 Kodeksu Handlowego powiedziano: „zbycie lub zastawienie udziału może umowa spółki uzależnić od zezwolenia spółki albo w inny sposób ograniczyć”.

Ponieważ w kwestii minimalnej liczby wspólników ani Kodeks Handlowy, ani też przepisy wykonawcze nie dały wyraźnej normy, przeto w praktyce sądów rejestrowych utarł się zwyczaj, aby spółek z ograniczoną odpowiedzialnością o jednym wspólniku nie likwidować ani też nie zmuszać ich do przyjęcia innej formy prawnej.

Z ogólnej liczby 3 138 spółek (tzn. takich, które podały: liczbę, formę prawną i kraj zamieszkania wspólników)—403 spółki wykazały u siebie wspólników zagranicznych. Szczegóły ilustruje zest. 4.

Spółki z uwzględnieniem wspólników krajowych i zagranicznych

(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 4

	Spółki, posiadające wspólników			Wspólnicy		Kapitał zakładowy wspólników	
	tylko:			krajowi	zagran.	krajowych	zagran.
	krajowych	zagran.	i zagran.	w %-ach	ogóln.liczby	w %-ach	ogóln. kapitału
	w %-ach	liczby	spółek				
Ogółem	87.2	3.4	9.4	93.3	6.7	65.0	35.0
Górnictwo	56.3	18.3	25.4	78.1	21.9	19.7	80.3
Przemysł	88.5	2.2	9.3	93.4	6.6	57.8	42.2
Handel towarowy	87.8	3.8	8.4	94.4	5.6	83.9	16.1
Pozostałe grupy	86.1	4.2	9.7	94.1	5.9	90.9	9.1

Z zest. 4 wynika, że z górną 87% spółek posiada wspólników tylko krajowych. Dane z tego zestawienia oraz dane, nie opublikowane w niniejszym artykule, prowadzą nas do następujących spostrzeżeń:

Spółki, posiadające wspólników zagranicznych, stanowią tylko 13% wszystkich spółek. W obrębie niektórych grup—powyższy odsetek jest większy; i tak, wynosi on np. w spółkach przemysłu drzewnego—17%, elektrotechnicznego—19%, a w górnictwie—44%.

Jeszcze mniejszy odsetek (6.7%) przypada na wspólników zagranicznych w stosunku do wszystkich wspólników, podanych przez 3 138 spółek.

Inny jednak obraz otrzymamy przy rozpatrywaniu wysokości udziałów wspólników zagranicznych w kapitale zakładowym. W ogólnej wartości kapitału zakładowego wszystkich spółek wspólnicy zagraniczni uczestniczą w 35%. Przy rozpatrywaniu poszczegól-

nych grup powyższy odsetek kształtuje się na znacznie wyższym poziomie; wynosi on np. w przemyśle drzewnym 57%, chemicznym—71%, w górnictwie—z górną 80%.

Kapitał zakładowy 403 omawianych spółek stanowi 43% kapitału zakładowego wszystkich spółek. Z kapitału zakładowego powyższych 403 spółek—82% przypada na wspólników zagranicznych. Można zatem powiedzieć, że wszelka dyspozycja gospodarcza, kierunek i sposób działalności powyższych spółek zależy całkowicie od myśli obcej.

Dla pełniejszego naświetlenia problemu, dotyczącego udziałów zagranicznych, dodatkowo przytaczam kilka charakterystycznych liczb.

Kapitał zakładowy przeciętnie na 1 spółkę A (tzn. posiadającą wspólników tylko krajowych) wynosi—zł 62 tys., na 1 spółkę B (tzn. posiadającą wspólników tylko zagranicznych względnie zagranicznych i krajo-

wych)—zł 315 tys. Nasuwa się stąd wniosek, że udziałowiec zagraniczny angażuje się w spółki, zasobne w kapitały zakładowe, zatem i obrotowe, a przez to samo posiadające większy rozmach gospodarczy oraz większą możliwość wygoszparowania wyższego zysku. I rzeczywiście, na 100% swych udziałów wspólnicy zagraniczni ulokowali 96% w tych spółkach, których kapitał zakładowy wynosi zwyż zł 100 tys. Odsetek udziałów w takich spółkach wynosi dla wspólników, mieszkających w Belgii—99·9%, we Francji—98·3%. Udziały w kapitale zakładowym spółek, posiadane przez wspólników, mieszkających w obu powyższych krajach, stanowią z górą 51% udziałów wszystkich wspólników zagranicznych.

Podobnie jak w przeciętnej kapitału zakładowego na jedną spółkę A i B—wyrazna różnica istnieje również i w przeciętnej kapitału zakładowego na jednego wspólnika spółki A i spółki B; przeciętna ta wynosi w spółce A—zł 14 tys., w spółce B—zł 55 tys. Różnica omawianych przeciętnych w spółkach niektórych grup jest jeszcze wyraźniejsza. Tak np. przeciętny stosunek

udziału w kapitale zakładowym wspólnika krajowego do zagranicznego przedstawia się w spółkach: przemysłu drzewnego, jak 1:11, w górnictwie—1:17, w przemyśle chemicznym—1:26, w elektrowniach—1:33.

Również poważne różnice należy stwierdzić w obrębie spółek kategorii B. Ogólna przeciętna kapitału zakładowego na jednego wspólnika wynosi: krajowego—zł 18 tys., zagranicznego—zł 104 tys. (a więc 1:6). W spółkach B poszczególnych grup omawiana przeciętna jest prawie wszędzie zdecydowanie większa na korzyść wspólników zagranicznych. Np. w spółkach grupy „elektrownie” wynosi 1:6, w przemyśle chemicznym—1:7, w drzewnym—1:25.

Kapitał zakładowy w spółkach, posiadających wspólników tylko zagranicznych, wynosi przeciętnie na: 1 spółkę—zł 401 tys., jednego wspólnika—zł 169 tys.

W zest. 5 zilustrowano: wspólników i ich kapitały zakładowe w 403 spółkach według wysokości uczestnictwa wspólników zagranicznych w kapitale zakładowym.

Spółki według wielkości procentowego udziału kapitałów zagranicznych
(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 5

Spółki	Wspólnicy			Kapitał zakładowy			Przeciętnie na 1 wspólnika		
	ogółem	krajowi	zagraniczni	ogółem	krajowi	zagraniczni	ogółem	krajowi	zagraniczni
w	procent	procent	procent	zł	zł	zł	zł	zł	zł
Ogółem	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	55·1	17·7	103·9
Udziały zagraniczne, wynoszące:									
poniżej 25% kap. zakł.	17·1	36·6	49·4	12·7	63·6	1·4	19·2	22·8	7·5
25÷50% „ „	16·4	26·6	33·0	3·8	12·6	1·8	7·8	6·8	10·3
50÷75% „ „	19·6	10·9	9·4	7·4	18·8	4·9	37·5	35·4	39·6
75÷100% „ „	46·9	25·9	8·2	76·1	5·0	91·9	161·5	10·8	194·3

Z zestawienia tego widać, że w spółkach, posiadających udziały krajowe powyżej 50%—wspólnicy zagraniczni posiadają tylko 3·2% wartości swych wszystkich udziałów w 403 spółkach.

Zest. 6 przedstawia kapitał zakładowy 403 spółek według kraju zamieszkania wspólników.

Wspólnicy według kraju zamieszkania
(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 6

Nazwa kraju	Liczba spółek	Kapitał zakładowy	
		tys. zł	%
Ogółem	403	126 927	100·0
Polska	296	23 097	18·2
Inne kraje	403	103 830	81·8
Belgia	11	40 715	32·0
Francja	54	24 245	19·1
Niemcy	93	6 417	5·1
Czecho-Słowacja	35	5 868	4·6
Szwajcaria	29	3 610	2·8
Holandia	23	3 476	2·7
W. M. Gdańsk	63	3 406	2·7
Austria	66	2 099	1·7
Anglia	32	1 716	1·4
Szwecja	11	1 537	1·2
Stany Zjedn.	17	1 350	1·1
Inne i niewiadome	59	9 391	7·4

Przy analizie zest. 6 należy pamiętać, że jego dane odnoszą się do 1936 r., w którym Austria i Czecho-Słowacja posiadały swój samodzielny byt polityczny. Z zest. 6 oraz niepublikowanych materiałów widać, że odsetek kapitału zakładowego, przypadający na wspólników, mieszkających w granicach dzisiejszych

Niemiec, wynosi: dla ogółu spółek—11%, dla spółek przemysłowych—13%, dla spółek handlu towarowego—22%. W spółkach z grupy „Handel towarowy” na kapitał zakładowy wspólników, mieszkających w Gdańsku, przypada 15%, w Niemczech (bez Austrii i Czecho-Słowacji)—11%.

Dane o wspólnikach należy uzupełnić kilku uwagami o ich formie prawnej. Z ogólnej liczby 14 907 wspólników—osobami prawnymi było tylko 9%. Te 9% wspólników uczestniczyło w kapitale zakładowym 3 138 spółek w 59%. Udział osób prawnych w kapitale zakładowym niektórych poszczególnych grup jest jeszcze większy; np. w grupach: biura wszelkie—69%, transport, komunikacja, ekspedycja—82%, przemysł chemiczny—83%, górnictwo—89%, rolnictwo i hodowla—94%.

Wspólnicy, będący osobami fizycznymi zagranicznymi, stanowią 5% wszystkich wspólników i mniej więcej w tym samym stosunku uczestniczą w kapitale zakładowym wszystkich spółek.

Wspólnicy, będący osobami prawnymi, mieszkającymi za granicą—stanowią 1·6% w stosunku do wszystkich wspólników. Z ogólnego kapitału zakładowego wszystkich spółek na powyższych wspólników przypada 30%; ostatnio przytoczony odsetek wynosi: w elektrowniach—46%, w całym przemyśle—38%, w przemyśle drzewnym—53%, w przemyśle chemicznym—70%, w górnictwie—77%.

Z wszystkich osób prawnych zagranicznych—64% ulokowało swe udziały w przemyśle, w tym na same tylko spółki przemysłu chemicznego przypada 47%.

Kapitał zakładowy przeciętnie na jedną osobę fizyczną wynosi: krajową—zł 9 tys., zagraniczną—zł 18 tys. Analogiczna przeciętna na jedną osobę prawną wynosi: krajową—zł 76 tys., zagraniczną—zł 378 tys. W spółkach górniczych kapitał zakładowy przeciętnie na jedną osobę prawną wynosi: krajową—zł 228 tys., zagraniczną—zł 1 640 tys.

Opisany dotychczas udział zagranicy możnaby nazwać bezpośrednim. Należy jednak uwzględnić, że spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, posiadające wspólników tylko krajowych, nie zawsze zwolnione są od wpływów zagranicznych. Zdarza się np., że większość udziałów krajowej spółki X (tzn. takiej, której zarząd znajduje się na terenie Polski) jest w po-

siadaniu spółki Y również krajowej, lecz mającej wyłącznie lub głównie wspólników zagranicznych. Wobec takiego stanu rzeczy, spółka X formalnie nie posiada wspólników zagranicznych, faktycznie jednak całkowita dyspozycja kapitałami spółki X leży—za pośrednictwem wspólników spółki Y—za granicą.

Opisane wyżej pośrednie opanowanie przedsiębiorstwa kilkakrotnie stwierdzono w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością; statystycznie nie zostało ono zbadane dlatego, że we wzmiankowanej ankiecie nie uwzględniono potrzebnych do tego pytań.

Spółki według wysokości kapitału zakładowego ilustruje zestawienie 7.

Spółki według wielkości kapitału zakładowego

(wg stanu w dn. 31/XII 1936 r.)

Zest. 7

	O g ó ł e m		W t y m s p ó ł k i, p o s i a d a j ą c e w s p ó ł n i k ó w					
	liczba spółek	kapitał zakładowy tys. zł	tylko krajowych liczba	tylko zagranicznych liczba	tylko krajowych i zagran. liczba	tylko krajowych kapitał. zakł. tys. zł	tylko zagranicznych kapitał. zakł. tys. zł	tylko krajowych i zagran. kapitał. zakł. tys. zł
Ogółem	3 590	317 330	2 735	169 869	107	42 854	296	84 073
	w p r o c e n t a c h							
Ogółem	100-0	100-0	100-0	100-0	100-0	100-0	100-0	100-0
S-ki o kapitale zakładowym:								
poniżej zł 10 tys.	18-3	0-9	20-3	1-3	3-7	0-1	2-7	0-1
zł 10÷15 „	28-5	3-3	28-7	4-8	20-6	0-5	17-2	0-6
„ 15÷25 „	21-7	4-8	22-0	6-8	17-8	0-9	20-3	1-4
„ 25÷100 „	18-2	9-7	17-5	13-1	24-3	2-6	27-0	5-0
„ 100÷500 „	11-1	22-4	9-9	28-0	24-3	11-8	25-0	16-4
„ 500 tys. i wyżej	2-2	58-9	1-6	46-0	9-3	84-1	7-8	76-5

Jak widać z zest. 7, kapitał zakładowy przeszło w 18% spółek jest niższy od zł 10 tys. Według art. 159 § 2 Kodeksu Handlowego kapitał zakładowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powinien wynosić przynajmniej zł 10 tys. Przepis powyższy nie stosuje się do tych spółek, które wpisały się do rejestru handlowego przed dniem 1/I 1934 r. Tym się tłumaczy, że kilkaset spółek, założonych według poprzednio obowiązujących przepisów, stawiających odnośne wymagania niższe w stosunku do obecnie istniejących—nie czyni zadość normom art. 159. Poza tym bardzo

często—a ma to miejsce zarówno w spółkach starych, jak i założonych w ostatnim 5-leciu (p. zest. 1)—do obniżenia kapitału zakładowego poniżej ustawowego minimum przyczyniły się straty bilansowe, które wpólnicy pokryli nie specjalnymi dopłatami, lecz częścią kapitału zakładowego. Wreszcie, niski kapitał zakładowy spółek spowodowany został przeliczeniem markowych bilansów na bilanse w złotych.

Kapitały własne (zakładowy i rezerwowy) i sumę bilansową spółek przedstawiono w zestawieniu 8.

Kapitały własne i suma bilansowa spółek

(wg stanu w 1936 r.)

Zest. 8

	Liczba spółek	K a p i t a ł y w ł a s n e				S u m a b i l a n s o w a	
		ogółem	przeciętnie na 1 spółkę	zakładowy	rezerwowy	ogółem	przeciętnie na 1 spółkę
		t y s i ę c y		z ł o t y c h			
Ogółem	3 590	387 398	107-9	316 953	70 445	1 603 579	446-7
S-ki o kapitale zakładowym:							
poniżej zł 10 tys.	658	5 812	8-8	2 662	3 150	70 128	106-6
zł 10÷15 „	1 023	14 607	14-3	10 597	4 010	125 029	122-2
„ 15÷25 „	777	20 716	26-7	15 065	5 651	198 869	255-9
„ 25÷100 „	652	38 072	58-4	30 787	7 285	198 106	303-8
„ 100÷500 „	400	89 512	233-8	71 066	18 446	364 122	910-3
„ 500 tys. i wyżej	80	218 679	2 733-5	186 776	31 903	647 325	8 091-6
Górnictwo	82	36 255	442-1	32 256	3 999	187 270	2 283-8
Przemysł	1 779	214 411	120-5	163 141	51 270	766 216	430-7
Handel towarowy	1 135	62 619	55-2	53 636	8 983	478 684	333-6
Pozostałe grupy	594	74 112	114-3	67 920	6 193	271 409	56-9

Między kapitałem zakładowym zest. 8 (rubr. 5) i podanym w zest. 7 (rubr. 3) występuje różnica zł 377 tys. Tłumaczy się to tym, że dane zest. 7—podobnie jak wszystkich poprzednich zestawień—ilustrują wysokość kapitału zakładowego w dn. 31/XII 1936 r. zgodnie z umową spółki, dane zaś zest. 8 ilustrują

kapitał zakładowy na podstawie bilansu za 1936 r., a więc podają faktyczną wysokość dysponowanego kapitału; zwrócić przy tym należy uwagę, że ok. 6% spółek zamyka swe bilanse nie w dn. 31/XII, a w terminach innych. Przyjęto zasadę, aby wszystkie bilanse wspomnianych 6% spółek, które zostały zamknięte

po dn. 1/VII 1936 r. lub przed dniem 1/VII 1937 r., zaliczyć do roku bilansowego 1936.

Jedną z pozycji bilansowych, uchwyconych ankietą, jest zadłużenie spółek za granicą. Zadłużenie za-

graniczne wykazały 693 spółki na ogólną sumę zł 180 miln. Niektóre szczegółoly, dotyczące zadłużenia, obrazuje zestawienie 9.

Zadłużenie spółek za granicą

(wg stanu w 1936 r.)

Zest. 9

	Spółki, posiadające wspólników tylko krajowych			Spółki, posiadające wspólników tylko zagranicznych względnie zagranicznych i krajowych		
	Zadłużenie w % kap. zakł.	Przeciętnie na I spółkę zadłużenie	Przeciętnie na I spółkę kapitał zakładowy	Zadłużenie w % kap. zakł.	Przeciętnie na I spółkę zadłużenie	Przeciętnie na I spółkę kapitał zakładowy
	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł
Ogółem	53.3	61.6	115.5	137.0	561.4	409.8
Górnictwo	105.0	42.0	40.0	159.2	1 723.2	1 082.2
Przemysł	50.8	52.8	103.8	106.3	585.3	550.4
Handel towarowy	110.4	45.9	41.6	291.7	365.6	125.4
Pozostałe grupy	37.1	165.5	445.9	145.6	225.9	155.3

Jest rzeczą jasną, że spółka, która posiada wspólników zagranicznych, łatwiej uzyska kredyt za granicą, niż ta spółka, która posiada tylko wspólników krajowych; dotwierdzą to liczby zest. 9. Ponadto wierzyciel zagraniczny chętniej angażuje się kredytowo

w spółki o większym kapitale zakładowym. I tak, z zł 180 miln. zadłużenia zagranicznego—76% przypada na te spółki, których kapitał zakładowy wynosi powyżej zł 100 tys.

Wysokość obrotu spółek podano w zestawieniu 10.

Spółki według wysokości obrotu

(wg stanu w 1936 r.)

Zest. 10

	O g ó ł e m		Spółki, posiadające wspólników						
	o b r o t y		tylko krajowych			tylko zagranicznych wzgl. zagranicznych i krajowych			
	liczba spółek	przeciętnie na I spółkę	liczba spółek	przeciętnie na I spółkę	liczba spółek	przeciętnie na I spółkę	liczba spółek	przeciętnie na I spółkę	
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	
	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	
Ogółem	2 946	1 309 023	444.3	2 571	1 031 814	401.3	375	277 209	739.2
Spółki o obrocie:									
poniżej zł 10 tys.	132	750	5.7	118	664	5.6	14	86	6.1
zł 10÷100 „	1 151	55 713	48.4	1 049	50 530	48.2	102	5 183	50.8
zł 100÷1000 „	1 424	460 615	323.5	1 222	383 219	313.6	202	77 396	383.1
zł 1000 tys. i więcej	239	791 945	3 313.6	182	597 401	3 282.4	57	194 544	3 413.1
Górnictwo	64	20 606	322.0	36	4 765	132.4	28	15 841	565.8
Przemysł	1 478	516 311	349.3	1 309	397 679	303.8	169	118 632	702.0
Handel towarowy	942	648 450	688.4	828	534 083	645.0	114	114 367	1 003.2
Pozostałe grupy	462	123 656	267.7	398	95 287	239.4	64	28 369	443.3

Ponieważ pojęcie obrotu jest różne w różnych spółkach i zależy od przedmiotu przedsiębiorstwa, przeto we wspomnianej ankiecie przyjęto kryterium skarbowe, wspólne dla wszystkich spółek; według niego w pytaniu ankiety, dotyczącym obrotu, należało wpisać tę kwotę, którą spółka uzgodniła z władzami skarbowymi jako podstawę do wymiaru podatku obrotowego. Wobec przyjęcia takiego stanowiska należy sobie zdać sprawę, że dane zest. 10, dotyczące wartości obrotu należałoby zwiększyć o takie kwoty, które w znaczeniu gospodarczym bezsprzecznie są

obrotem (np. wywóz towarów za granicę), lecz które według zasad skarbowych zwolnione są od podatku obrotowego, a tym samym do ogólnego obrotu nie zostały włączone.

Według wyników dodatkowych badań (niestety niemiarodajnych—jako opartych na małej liczbie obserwacji) prawdopodobnie wspomniane kwoty nieuwzględnionego obrotu wahałyby się ok. 10% w stosunku do sumy zł 1 309 tys., wykazanej w zest. 10.

Udział wspólników w zyskach przedsiębiorstwa w formie dywidendy ilustruje zestawienie 11.

Dywidenda spółek za 1936 r.

Zest. 11

	O g ó ł e m			Spółki, posiadające wspólników			
	d y w i d e n d a			tylko krajowych		tylko zagraniczn. wzgl. zagran. i krajowych.	
	liczba spółek	przeciętnie na I spółkę	ogółem	liczba spółek	dywidenda	liczba spółek	dywidenda
	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł	t y s. zł
Ogółem	758	13 150	17.3	683	8 684	75	4 466
Wysokość dywidendy							
poniżej 25% kap. zakł.	285	5 371	18.8	246	2 152	39	3 219
25÷150% „ „	363	4 855	13.4	336	4 147	27	708
150÷300% „ „	60	1 175	19.6	56	985	4	190
300÷600% „ „	40	1 370	34.3	36	1 151	4	219
600% i więcej „ „	10	379	37.9	9	249	1	130
Górnictwo	3	21	7.0	3	21	—	—
Przemysł	369	7 892	21.4	332	4 381	37	3 511
Handel towarowy	274	3 029	11.1	253	2 766	21	263
Pozostałe grupy	112	2 208	19.7	95	1 516	17	692

Ze spółek, które wykazały dywidendę—10% przypada na spółki, posiadające wspólników zagranicznych, przy czym wartość dywidendy, wypłaconej przez nie, stanowi 34% ogólnej dywidendy. Dalszą charakterystykę problemu, zilustrowanego w zest. 11, zawiera zestawienie 12.

Niektóre dane o spółkach z dywidendą
(wg stanu w 1936 r.)

Zest. 12

	Kapitał zakładowy	Obrót	Zysk do podziału	Dywidenda
	t y s i ą c e	z ł o t y c h	z ł o t y c h	
I. Przeciętnie na 1 spółkę				
—ogółem	113·3	482·0	26·9	17·3
Spółki A	48·8	443·8	22·0	12·7
Spółki B	701·1	834·1	71·6	59·5
II. Przeciętnie na 1 wspól- nika—ogółem	21·4	90·9	5·1	3·3
Spółki A	9·5	86·3	4·3	2·5
Spółki B	103·7	122·5	10·6	8·8

Kapitał zakładowy, obrót i zysk do podziału, podane w zestawieniu 12, odnoszą się tylko do tych spółek, które wykazały dywidendę. Przez wyeliminowanie zatem danych dla spółek bez dywidendy w zest. 12 uzyskano przeciętne, całkowicie ze sobą porównywalne. Przy porównywaniu obrotu z zest. 12 z innymi danymi tego zestawienia nie należy zapominać o uwagach do zestawienia 10.

W 2 976 spółkach—w dn. 31/XII 1936 r.—było 83 890 zatrudnionych. Przeciętne zatrudnienie na

1 spółkę A wynosiło 26 osób, na spółkę B—45 osób. W spółkach A było zatrudnionych 6·4% wspólników, w spółkach B—1·8%.

W niektórych dziedzinach gospodarki krajowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odgrywają bardzo poważną rolę, w innych znów zajmują miejsce dalsze. Skupiają w sobie znaczną część majątku narodowego. Są rentowne i stanowią przedmiot poważnego zainteresowania kapitału zagranicznego, który przez omawiane spółki penetruje w gospodarstwo polskie w różnych postaciach, w różne dziedziny i z rozmaitym nasileniem; ważny jest często nie wysoki wkład udziałowca, a tylko sam fakt jego obecności w spółce, pod postacią nawet małego udziału. A dalej, powiązania kapitałowe spółek z ograniczoną odpowiedzialnością ze spółkami akcyjnymi (holdingi) są prawdopodobnie silniejsze, niż to się powszechnie wydaje, i przez to znacznie wzmacniają zależność omawianych spółek od zagranicy, co nie pozostaje bez wpływu chociażby na kształtowanie się niektórych pozycji bilansu płatniczego.

Wyżej przytoczone momenty zasługują na to, aby spółki z ograniczoną odpowiedzialnością były badane stale—analogicznie do badań, prowadzonych w zakresie spółek akcyjnych.

J. Gątkiewicz

KRONIKA GOSPODARCZA

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W LIPCU 1939 R. przedstawiał się — wg danych tymczasowych — w sposób następujący (w tys. ton):

Kraje	Lipiec 1939					Zmiana w lipcu w stos. do czerwca
	1936	1937	1938	Czerwiec	Lipiec	
Rynki środkowo-europejskie . .	75	67	98	180	212	+ 32
Niemcy (b. Austria) .	73	61	56	17	23	+ 6
Węgry	—	3	3	3	5	+ 2
Czechy-Morawy . . .	2	3	7	77	73	— 4
Niemcy	—	—	32	53	57	+ 4
Słowacja	—	—	—	30	54	+ 24
Rynki skandynawskie	255	317	350	274	309	+ 35
Szwecja	183	228	246	188	201	+ 13
Norwegia	31	33	41	49	57	+ 8
Dania	23	26	33	16	13	— 3
Islandia	—	2	—	—	5	+ 5
Finlandia	18	28	30	21	33	+ 12
Rynki bałtyckie	5	22	2	6	3	— 3
Łotwa	5	22	2	6	2	— 4
Estonia	—	—	—	—	1	+ 1
Rynki zachodnio-europejskie	155	247	195	360	315	— 45
Francja	87	136	130	180	156	— 24
Belgia	54	66	28	56	47	— 9
Holandia	7	33	24	96	87	— 9
Szwajcaria	7	12	12	28	25	— 3

Rynki południowo-europejskie	116	161	144	227	221	— 6
Włochy	107	147	121	199	192	— 7
Grecja	—	7	17	20	12	— 8
Malta	8	6	—	—	5	+ 5
Jugosławia	—	—	6	8	10	+ 2
Portugalia	1	1	—	—	2	+ 2
Rynki pozaeuropejskie	27	49	50	53	36	— 17
Alger	—	—	2	3	3	—
Egipt	6	5	2	15	21	+ 6
Afryka pozostała . . .	—	9	1	1	2	+ 1
Argentyna	19	35	39	33	6	— 27
Brazylia	2	—	—	—	—	—
Inne kraje	—	—	6	1	4	+ 3
Węgiel okrętowy	63	105	168	168	166	— 2
Razem za granicę:	696	968	1 006	1 268	1 262	— 6
W. M. Gdańsk	27	32	24	39	57	+ 18
Ogółem:	723	1 000	1 030	1 307	1 319	+ 12

Przeladunek w portach:						
w Gdyni	452	573	598	645	621	— 24
w Gdańsku	178	308	356	462	435	— 27
Razem:	630	881	954	1 107	1 056	— 51

Eksport węgla kamiennego w lipcu — przy większej (o 2) liczbie dni roboczych w porównaniu z czerwcem — wzrósł o 12 tys. t (0·12%) i wynosił 1 319 tys. t. Wzrost wywozu nastąpił wyłącznie z rej. karwińskiego, wywóz bowiem z pozostałych rejonów kształtował się zniżkowo, przy czym z rej. śląskiego wywieziono 912 tys. t.

czyli o 9 tys. t mniej, z rej. dąbrowskiego 113 tys. t, zatem o 25 tys. t mniej, wreszcie z rej. karwińskiego 294 tys. t, czyli o 46 tys. t więcej w porównaniu z czerwcem.

Co się tyczy poszczególnych grup rynków zbytu — to wywóz na rynki środkowo-europejskie wzrósł o 32 tys. t i wynosił 212 tys. t. Wzrost wysyłek nastąpił głównie do Słowacji, do której wysyłki kształtowały się zwyczajowo — w związku z wejściem w życie polsko-słowackiej umowy handlowej.

Eksport na rynki skandynawskie wzrósł o 35 tys. t i wynosił 309 tys. t, przy czym wzrósł wywóz do wszystkich krajów, objętych tą grupą rynków — prócz Danii, do której nieznacznie zmalał.

Wywóz na rynki bałtyckie w okresie sprawozdawczym kształtował się znikomo i wynosił zaledwie 3 tys. t.

Na rynki zachodnio-europejskie wywóz spadł o 45 tys. t i wynosił 315 tys. t. Spadek eksportu nastąpił do wszystkich krajów tej grupy, najsilniej jednak zmalały wysyłki do Francji, a to głównie w pozycji węgla okrętowego.

Wywóz na rynki południowo-europejskie wynosił 221 tys. t, czyli utrzymał się prawie na poziomie poprzedniego miesiąca.

Wywóz na rynki pozaeuropejskie doznał silnego osłabienia w związku z poważnym ograniczeniem wysyłek do Argentyny.

Odbiór węgla okrętowego zmalał o 2 tys. t i wynosił 166 tys. t, natomiast wysyłki do W. M. Gdańska wzrosły o 18 tys. t i wyniosły 57 tys. t.

Udział poszczególnych rynków zbytu w ogólnym eksporcie węgla w lipcu w porównaniu z czerwcem obrazuje poniższe zestawienie:

	Czerwiec	Lipiec
Rynki środkowo-europejskie	13'77	16'07
„ skandynawskie	20'97	23'43
„ bałtyckie	0'46	0'23
„ zachodnio-europejskie	27'54	23'88
„ południowo-europejskie	17'37	16'76
„ pozaeuropejskie	4'06	2'73
Węgiel okrętowy	12'85	12'58
W. M. Gdańsk	2'98	4'32

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego za granicę wynosiła w lipcu — przy 26 dniach roboczych — 51 tys. t, czyli spadła o 3·5 tys. t w porównaniu z miesiącem poprzednim.

Przeładunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w lipcu w porównaniu z czerwcem zmalał o 51 tys. t i wynosił 1 056 tys. t, przy czym przeładunek w Gdyni zmalał o 24 tys. t i wynosił 621 tys. t, a w Gdańsku — o 27 tys. t i wynosił 435 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W MAJU 1939 R. — Wydobycie ropy naftowej w maju b. r. wyniosło 43 880 t brutto — wobec 42 660 t w kwietniu i 42 840 t w maju 1938 r. Przeciętne dzienne wydobycie wynosiło 1 415 t, tj. o 7 t mniej niż w miesiącu poprzednim b. r. i o 34 t więcej niż w maju 1938 r.

Produkcja w maju b. r. w porównaniu z majem ub. r. wzrosła o blisko 3%, a w porównaniu z kwietniem b. r. nieznacznie spadła; ogólna produkcja w okresie styczeń-maj b. r. jest większa w stosunku do analogicznego okresu 1938 r. o blisko 4%.

Udział w produkcji ropy naftowej kopalń boryslawskich stanowił 45·8% — wobec 45·9% w kwietniu b. r. i 49·3% w maju 1938 r. Wysoki, przeszło 54%-owy, udział w produkcji kopalń marek specjalnych ustalił się na skutek zwiększonej wydajności kopalni: w Krygu, Schodnicy, Lipinkach, Ropicy Polskiej i Bitkowie, oraz kopalni o produkcji poniżej 500 t miesięcznie (nowych — w Brzozowcu i Hłomczy, i starych, jak Strzelbice, Dominikowice i Wulka). Według wielkości produkcji ropy kolejność kopalń była następująca (z podziałem Borysławia na właściwy Borysław, Tustanowice i Mrażnicę; w nawiasach wzrost lub spadek produkcji w porównaniu z kwietniem b. r. i majem ub. r. — w tonach): Tustanowice 9 277 (+171, -561), Mrażnica 5 710 (+141, -388), Borysław 5 128 (+191, -61), Schodnica 3 519 (+135, +196), Kryg 3 210 (+42, +843), Bitków 1 931 (+31, +148), Wańkowa 1 592 (+73, -81), Toroszkówka 911 (+12, -152), Lipinki 826 (+18, +62), Grabownica 796 (-68, +77), Rypne 718 (+13, -168), Ropica Polska 681 (+76, +451), Urycz 632 (+18, -34), Harkłowa 618 (+29, -58), Potok 563 (+15, -27) i inne, produkujące mniej niż 500 t miesięcznie—7 768 (+323, +793).

Z dowień jako wydajniejsze wyróżniają się w Brzozowcu o produkcji 4 t ropy dzien. z głęb. 165 m z otw. Nr 6 i również o tej samej wydajności z otw. „Maria 10” z głęb. 334 m oraz po pogłębieniu do nowego horyzontu w otw. „Flora 30” w Wulce z głęb. 300 m. Natomiast z płytkich, jakkolwiek mniej wydajnych, jednak rentujących się dowień wyróżniają się: w Dolinie „Pollon 31”, gdzie w okresie 4 dni uzyskano z głęb. 37 m ok. 120 kg ropy, w Iwonicy „Bunia 1” o głęb. 82 m z prod. 10·3 t ropy dzien. i „Wanda 9” o głęb. 92 m i wydajności 6·8 t w okresie 16 dni.

Z ogólnej liczby 59 nowych i doprowadzonych do głębszych horyzontów dowień, wykonanych w miesiącu sprawozdawczym — najwięcej dowień przypada na kopalnię w Krygu, gdzie uzyskano nową produkcję w 11 otworach, podczas gdy w Lipinkach ukończono 5 nowych dowień, a w Schodnicy — 4.

W ruchu wiertniczym dało się odczuć ożywienie. W wierceniu znajdowało się 198 otworów — wobec 184 w kwietniu i 163 w maju 1938 r. Odwiercono 14 091 m, tj. o 1 865 m więcej niż w kwietniu b. r. i o 3 273 m więcej niż w maju ub. r. Ogółem zaś w okresie styczeń-maj b. r. odwiercono 61 683 m, tj. o 3 462 m więcej niż w analogicznym okresie ub. r. Nowych otworów przybyło 37 (w kwietniu b. r. — 39 i w maju ub. r. — 33). W rej. jasielskim przybyło 21 nowych otworów (21): w Dominikowicach („Eugenia 12” i „Wilno X”), Gorlicach („Magdalena 67”), Hłomczy („San 2”), Korczynnie Biecu („Wł. Długosz 48”), Krościenku („Arnold 10”), Krygu („Elżbieta 71” i „72”, „Szmerówka VIII”, „Petrol VII” i „Jonesia X”), Lipinkach („Jutrzenka 46”, „Bużyca 17” i „Henryk 1”), Libuszy („Ludwika 248”), Męcinnie Wielkiej („Julian-Ludwik XXII”), Ropicy Polskiej („Zawisza 505”), Roztokach („Zygmunt 17”), Witryłowie („Barbara II”), Wójtowej („Sylvia 1”) i w Zmiennicy („Maria 1”). Na terenach okr. drohobyckiego zaczęto wiercenie 11 otw. (13): w Borysławiu („Polmin 5” i „Stefan 3”), Tustanowicach („Tamiza 7”), Mrażnicy („Lenwicz 5” i „Standard 1”), Schodnicy („Walencja” i „Pasieczki 66”), w Daszawie („Brzezina 33”), Pełkinie („Nr 7”), Łodynie („Kościuszkowski 44”) i w Strzelbicach („Nr 75”). W okr. stanisławowskim przystąpiono do wiercenia 5 nowych otw. (5): w Bitkowie („Dąbrowa 24”), Boločowie („Gazolina 37”), Dolinie („Pollon 31”), Jabłonca („Włodzimierz 6”) i Przystupiu („Św. Antoni 1”).

Na kopalniach, produkujących ponad 500 t miesięcznie, odwiercono następujące ilości metrów (w nawiasach — ilości otworów): w Krygu 1 513 (23), Lipinkach 1 015 (9), Bitkowie 913 (6), Wańkowej 828 (3), Schodnicy 773 (14), Ropicy Polskiej 474 (4), Mrażnicy 471 (11), Tustanowicach 460 (11), Rypnem 333 (4), Grabownicy 291 (5), Borysławiu 246 (5), Harkłowej 191 (3), Toroszkówce 152 (3), Uryczu 104 (3) i na innych, produkujących mniej niż 500 t ropy miesięcznie — 6 327 m.

Na terenach poszukiwawczych na ogół nie zaszły poważniejsze zmiany. W otw. Nr 1 w Warze na głęb. 226 m nawiercono ślady ropy i gazów, oraz Nr 1 w Błudnikach na głęb. 303 m — słabe ślady gęstej ropy. Pionierskie wiercenie Nr 1 w Hłomczy, dostarczające samoczynnie ok. 23 t ropy miesięcznie, zachęciło do wiercenia nowego otworu, który w końcu miesiąca osiągnął głęb. 50 m.

Ilość ropy, zużytej na opał i manko, wyniosła 3·6% (3·3%).

Do rafinerji wyeksportowano 41 690 t (42 860).

Zapasy ropy, zamagazynowanej w zbiornikach na kopalniach i tłoczniach, zwiększyły się do 21 140 t (18 840).

Ceny ropy wzrosły: za ropę bruttową marki boryslawskiej „Polmin” płać 1 725 za cysternę 10-tonową — wobec 1 700 w kwietniu. Na inne marki ustalono następujące ceny (w zł za cysternę 10-tonową loco zbiorniki):

Białkówka-Winnica	1 641	Lipinki	1 672
Bitków Barbara (Segil)	2 399	Lubatówka	1 602
Bitków Franco - Polonaise	1 740	Lodynia	1 619
Bitków Pasieczna-Dąbrowa	1 899	Majdan-Rosulna	1 705
Bitków Standard-Nobel	1 834	Męcina Wielka	1 773
Bitków-Zofia-Stella	2 119	Męcinka bezparafin.	1 773
Brzozowice	2 086	Męcinka parafinowa	1 682
Czarna	1 549	Młynki Stara Wieś	2 271
Dobrucowa	1 641	Mokre	2 086
Dolina	1 943	Mrażnica Wierzchnia	1 687
Gorlice	1 783	Niebyłów	1 915
Grabownica-Humniska bezparafinowa	2 238	Opaka	1 725
Grabownica-Humniska parafinowa	1 892	Orów	1 725
Harkłowa	1 560	Perehińsko	1 828
Hołowiecko	1 725	Pereprostyna	1 773
Humniska-Brzozów	2 079	Popiele	1 725
Iwoniec	1 783	Potok	2 219
Jabłonka-Kryczka	1 897	Rajskie	1 928
Jaszczew	1 783	Ropienka ad Dukla	1 650
Kłęczany	2 276	Roztoki	2 399
Klimkówka	1 602	Równe-Rogi woln. od paraf.	1 674
Kosmacz	1 650	„ „ parafinowa	1 471
Krosno bezparafin.	1 546	Rymanów	1 543
Krościenko bezparafin.	1 546	Rypne	1 692
Krościenko parafinowa	1 523	Sądkowa	3 000
Kryg zielona	1 691	Schodnica bezparafinowa	2 022
„ czarna	1 694	Schodnica parafinowa	1 892
„ „ Królówka	1 725	Słoboda Rungurska	1 725
Libusza	1 573	Stańkowa	1 725
Lipie	1 549	Stara Wieś jasna	2 399
		Stara Wieś ciemna	2 271
		Strzelbice	1 488

Szymbark	1 692	Węglówka	1 546
Toroszówka	2 415	Wola Jaworowa	1 983
Toroszówka-Ewa	1 745	Wulka	1 602
Turzepole	1 551	Zagórz	1 650
Tyrawa-Solna	1 725	Załawie	2 237
Urycz	1 948	Zmiennica	1 725
Wańkowa	1 603		

Wydobycie gazów ziemnych w maju wynosiło 52 735 tys. m³ — wobec 52 142 tys. m³ w kwietniu b. r. Przeciętne dzienne wydobywanie wynosiło 1 701 tys. m³ — wobec 1 738 tys. m³ w kwietniu. Ilość gazów ziemnych, wydobytych wyłącznie na kopalniach gazowych, wynosiła w rej. drohobyckim w Daszawie z 14 otw. — 7 294 tys. m³, w Oleksicach Nowych z 7 otw. — 5 437 tys. m³ i w Chodowicach z 5 otw. — 3 126 tys. m³. W rej. jasielskim kopalnie o do-

minującej produkcji gazowej bądź wyłącznie gazowe dostarczyły: Roztoki z 12 otw. 12 264 tys. m³, Górki i Strachocina z 3 otw. 664 tys. m³ i inne, jak Bialkówka, Brzezówka, Janczew itd. — z 28 otw. 4 735 tys. m³. W rej. stanisławowskim gm. Kalusz i Siwka z 4 otw. dostarczyły 1 409 tys. m³ i Wierzbowice z 1 otw. — 55 tys. m³. Z kopalń, produkujących gaz i ropę — wydobyto gazu: w Boryslawiu 9 689 tys. m³, Bitkowie — 3 122. Kopalnie wyłącznie gazowe lub o przeważającej produkcji gazowej dostarczyły 34 984 tys. m³, a resztę, tj. 17 751 tys. m³ — kopalnie, produkujące ropę i gazy. Nowe wyłącznie gazowe dowieńczenia ukończono: w Daszawie — 3 na głęb. 674, 382 i 292 m o łącznej wydajności ok. 600 m³/min. Znacząco też ilości gazów ziemnych w ilości ok. 75 m³/min. nawiercono w Toroszówce w otw. „Amelia 17” na głęb. 286 m.

Specjalnie w poszukiwaniu gazu odwiercono 1 981 m, to jest o 781 m więcej niż w kwietniu b. r.

Produkcja i obrót ropą w maju 1939 r. (w cysternach 10-tonowych)

OKRES	J A S Ł O				D R O H O B Y C Z				S T A N I S Ł A W Ó W				R A Z E M			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca
Kwiecień 1939	1 257	19	1 233	457	2 627	118	2 671	1 275	382	7	382	152	4 266	144	4 286	1 884
Maj 1939	1 295	21	1 193	575	2 701	132	2 611	1 365	392	6	365	174	4 388	159	4 169	2 114
Stycz. + maj 1939	6 350	99	6 278	575	15 335	683	13 435	1 365	1 866	30	1 853	174	21 551	812	21 566	2 114
.. 1938	5 331	94	5 406	384	13 570	695	13 713	1 206	1 907	36	1 878	128	20 807	824	20 997	1 718

Produkcja i zużycie gazów ziemnych w maju 1939 r. (w tys. m³)

OKRES	J A S Ł O				D R O H O B Y C Z				S T A N I S Ł A W Ó W				R A Z E M			
	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtłoczono	Manko
Kwiecień 1939	20 020	2 078	17 547	395	26 180	6 274	19 843	63	5 942	3 556	1 737	649	52 142	11 908	39 127	1 107
Maj 1939	20 176	1 998	17 780	398	26 710	5 698	20 943	69	5 849	3 615	1 575	659	52 735	11 311	30 298	1 126
Stycz. + maj 1939	107 600	11 480	93 702	2 418	141 543	31 449	109 794	300	29 379	16 328	9 914	3 137	278 522	59 257	213 410	5 855
.. 1938	72 002	13 771	56 472	1 759	137 984	31 637	105 999	348	29 345	18 602	7 729	3 014	239 331	64 010	170 200	5 121

Liczba otworów wiertniczych na kopalniach ropy i gazów ziemnych w maju 1939 r.

OKRES	L i c z b a o t w o r ó w														Ilość otworów produkcyjnych	Przeciętna dzienna produkcja otworów — w kg
	Montowane	Zmontowane	Wiercone			Instrumen-towane	Wyłącznie gazowe	Samopłynące	Łyżkowane	Pompowane	Tłokowane	Rekonstrukc.	Likwidacja	Razem		
			Tłoko-wane	Bez pro-dukcji	Razem											
Kwiecień 1939	17	3	63	121	184	15	238	15	599	2 734	329	35	28	4 197	3 740	380
Maj 1939	19	80	63	135	198	11	238	15	602	2 777	323	38	31	4 332	3 780	374

Manko gazowe wynosiło — bez zmiany — 2,1% wydobywania.

Cena gazu boryslawskiego utrzymała się bez zmiany w wysokości gr 4,48 za 1 m³. W rejonie jasielskim za gaz płacono gr 6,0, doliczając za tłoczenie gr 0,64 dla zakładów przemysłowych i gr 0,94 dla miast.

Liczba robotników, zatrudnionych na kopalniach ropy i gazów ziemnych, wzrosła do 10 839 — wobec 10 687 w miesiącu poprzednim.

W maju b. r. było czynnych 27 rafinerij nafty oraz 28 zakładów gazolinowych, przerabiających gaz ziemny w celu otrzymania lekkiej benzyny (gazolini), które zatrudniały ogółem 3 473 robotników i majstrów (w kwietniu b. r. — 3 416); z tej liczby — 3 470 robotników było zajętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów.

Przeróbka ropy w rafineriach wyniosła 42 321 t (w 1938 r. przeciętnie miesięcznie 41 820 t). Przerobiono ropy boryslawskiej (standard) 16 272 t, specjalnej małoparafinowej 17 407 t, specjalnej bezparafinowej 8 642 t.

Produkcja wytworów naftowych wyniosła ogółem w rafineriach 38 917 t, w gazolinarniach 3 500 t. Strata przy przeróbce ropy w rafineriach stanowiła 8,0% (przeciętnie w 1938 r. — 8,5%).

Produkcja benzyny wyniosła ogółem 12 682 t, nafty — 10 802 t. Konsumpcja produktów naftowych w kraju wyniosła 33 186 t (w tym wewnętrzne spożycie rafinerij 684 t) i przedstawiała się następująco (w tonach — bez spożycia rafinerij):

	M a j		Przec. mies.
	1938	1939	1938
Benzyna	8 870	12 058	9 250
Nafta	5 831	5 755	11 400
Oleje: gazowe i opałowy	4 400	4 965	5 350
Oleje smarowe i lekkie	3 850	4 615	4 350
Parafina	650	717	820

Eksport produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na zapotrzebowanie W. M. Gdańska oraz bunkrów w Gdyni) wynosił 1 742 t (przeciętny eksport miesięczny w 1938 r.

Produkcja i obrót wytworami naftowymi w rafineriach i gazoliniarniach w maju 1939 r.
(w tonach)

Produkt	Produkcja	Wysyłka do spożycia w kraju	Spożycie własne	Eksport ⁷⁾	Import	Zapasy w dn. 31/V 1939 r.
Benzyna i gazolina	12 682 ¹⁾	12 058	3	172	—	32 817
Nafta	10 802	5 755	1	50	—	18 570
Olej gazowy	7 525	4 600	13	410	—	11 380
Oleje lekkie o c. g. do 0'890 . .	1 056	97	—	8	1	1 863
„ napędowy i opałowy	381	365	—	96	—	2 747
Oleje smar. o cięż. gat. pow. 0'890:						
maszynowe V 50° C do 3 E . . .	233	71	—	3	—	5 067
„ „ „ „ pow. 3 E	910	1 612	6	41	—	36 992
cylindrowe do pary nasyconej	972	234	1	8	—	938
„ „ „ przegrzanej	396	227	3	—	—	751
Olej kompresorowy	77	20	—	1	—	104
„ transformatorowy	168	—	—	—	—	407
„ turbinowy	24	48	—	—	—	230
„ samochodowy	680	630	2	28	—	2 059
„ wagonowy letni	742	614	—	10	—	4 602
„ „ zimowy	— ²⁾	5	—	—	—	1 177
Olej lotniczy	123	152	—	—	—	28
Oleje inne	—	5	—	—	—	34
Razem oleje smarowe:	4 180	3 618	12	91	—	52 389
Wazelina	— ³⁾	39	—	—	—	150
Smary stałe	274	280	—	1	2	383
Parafina	1 835	717	—	878	—	3 144
Asfalt	3 256	3 623	20	18	—	16 102
Koks	282	32	68	15	—	930
Produkty atypowe	151	133	8	2	—	297
„ uboczne	184	167	—	1	—	653
Olej parafinowy	— ⁴⁾	—	—	—	—	20 027
Gaz i oleje potne	— ⁵⁾	—	—	—	—	2 481
Słops	469	—	538	—	—	651
Pozostałości	— ⁶⁾	118	21	—	—	15 445
Ogółem:	42 417	32 502	684	1 742	3	180 029
Płynne gazy naftowe	163	112	53	22	—	75

Ekspert produktów do poszczególnych krajów w maju 1939 r. (w tonach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna Gazolina	Nafta	Olej gazowy	Oleje lekkie o c. g. do 0'890	Oleje napędowe i opałowe	Oleje smarowe	Parafina	Asfalt	Koks	Smary stałe Mydło naftenowe	Świece	Półprodukty	Pozostałości destylacyjne	Razem
Jugosławia	—	—	—	—	—	—	157	—	—	—	—	—	—	157
Niemcy	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	15
Węgry	—	—	—	—	—	—	25	—	15	—	—	—	—	40
Włochy	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—	—	350
Razem:	—	—	—	—	—	—	547	—	15	—	—	—	—	562
Gdańsk	96	36	211	3	—	34	331	18	—	—	—	—	—	729
Gdynia	76	14	199	5	96	57	—	—	—	4	—	—	—	451
Ogółem:	172	50	410	8	96	91	878	18	15	4	—	—	—	1 742

¹⁾ W tym wytwórczość gazoliny 3 500 t.

²⁾ Potrącono 145 t, wziętych z zapasów i oddanych do rafinacji

³⁾ „ 6 „ „ „ „ „ „ „ „ „ dalszej przeróbki.

⁴⁾ „ 248 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

⁵⁾ „ 265 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

⁶⁾ „ 141 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „

⁷⁾ Łącznie z wysyłką na zapotrzebowanie W. M. Gdańska oraz bunkrów w Gdyni.

wynosił 4 110 t). Z poszczególnych produktów wywieziono za granicę oraz do Gdańska/Gdyni (w tonach):

	M a j	
	1939	Przec. mies. 1938
Benzyna	172	1 030
Nafta	50	180
Oleje: gazowy i opałowy	506	1 230
Oleje smarowe i lekkie	99	340
Parafina	878	1 070

Ruch z a p a s ó w produktów naftowych w rafineriach i gazolinarniach przedstawiał się następująco (w tonach):

	I/V 1939	I/VI 1939	I/VI 1938
Benzyna	32 701	32 817	24 008
Nafta	13 556	18 570	19 455
Oleje: gazowy i opałowy	11 704	14 127	11 972
Oleje smarowe i lekkie	53 711	54 252	51 669
Parafina	2 931	3 144	2 961
Inne produkty	58 325	57 119	55 812
Razem:	172 928	180 029	165 877

Produkcja gazoliny w zakładach gazolinowych wyniosła w maju 3 561 t (przeciętne miesięcznie w 1938 r. — 3 405 t). Z ogólnej ilości 52 735 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach — przerobiono w gazolinarniach 23 329 tys. m³, czyli 44,2%. Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymywano przeciętnie 15,3 kg gazoliny (w 1938 r. przeciętnie 14,6 kg). Do rafinerij nafty wysłano jako domieszkę do benzyny ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej 3 070 t gazoliny. W ruchu było 28 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 371 robotników. Czynnych zakładów gazolinowych było w okr. górniczym drohobyckim 15, w okr. jasielskim 8, w okr. stanisławowskim 5.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W MAJU 1939 R. — Wydobyte wosku ziemnego w maju b. r. wyniosło 20 t — wobec 16 t w kwietniu. Czynna była jedna kopalnia w Dźwiniaczu, na największej zaś kopalni w Borystawiu prace w dalszym ciągu ograniczone były do konserwacji kopalni. Eksport wosku ziemnego wyniósł 38 t, w tym 29 t do Niemiec, 8 t — do Francji i 1 t — do Szwajcarii (w kwietniu wyeksportowano ogółem 20 t). Zapasy wosku, zamagazynowanego na topiarniach, wynosiły prawie bez zmiany 11,1 t (10,5).

Ceny wosku ziemnego pozostały niezmiennione; płacono loco kopalnia za 100 kg: I gat. — zł 270, II gat. — zł 150 i III gat. — zł 70.

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W LIPCU 1939 R. przedstawiała się — wg danych z t y m c z a s o w y c h — jak następuje (w tonach):

	1 9 3 9		Lipiec 1938
	Czerwiec	Lipiec	
Cynk mufłowy i elektrolit.	9 916	10 078	9 083
Blacha cynkowa	1 191	1 719	1 996
Kwas siarkowy	19 015	21 227	17 480
Ołów surowy	1 467	1 916	1 456

Jak wynika z powyższego zestawienia, produkcja cynku mufłowego i elektrolitycznego, blachy cynkowej, kwasu siarkowego i ołowiu surowego w lipcu b. r. w porównaniu z czerwcem wzrosła dość znacznie.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

SYTUACJA ŁÓDZKIEGO PRZEMYSŁU KONFEKCYJNO-GALANTERYJNEGO. — Bilans sezonu wiosenno-letniego w łódzkim przemyśle konfekcyjnym kształtuje się dość niejednolicie. W dziale konfekcji męskiej przebieg tego sezonu był mniej korzystny aniżeli w ub. r. Złożył się na to szereg czynników, wśród których momenty zapogospodarcze, związane z sytuacją polityczną, odegrały niewątpli-

wie pewną rolę. W dziale konfekcji damskiej natomiast ocena sezonu wiosenno-letniego wypadła znacznie lepiej. Znalazło to swój wyraz w poważnym zwiększeniu się produkcji konfekcji damskiej. W niektórych działach produkcji tej konfekcji wzrost wytwórczości dochodził nawet do 50% w porównaniu z ub. r. Nadmienić przy tym należy, że poza zwiększeniem produkcji przedsiębiorstw już istniejących zaobserwować się dała wzmocniona działalność inwestycyjna oraz powstawanie nowych placówek wytwórczych. Rozmiary zbytu, pomimo okresowych zakłóceń i perturbacji, które na pewien czas wytrąciły z równowagi niektóre działy włókiennictwa, przedstawiały się korzystnie. W okresach szczególnych napięć wypłacalność odbiorców słabła. Jednakże ultimo czerwca przyniosło i w tej dziedzinie odprężenie, które znalazło swój wyraz w redukcji protestów wekslowych i zwiększonej płynności gotówkowej. Oczywiście, okres zakłóceń pociągnął za sobą pewne niewypłacalności oraz pozasądowe ugody i regulacje. Nie wpłynęły one jednak w sposób decydujący na całokształt sytuacji, która kształtuje się raczej korzystnie. Jest rzeczą zrozumiałą, że duży wpływ wywierają tu warunki atmosferyczne. Pod tym względem okres maja i kwietnia oddziaływał hamująco na rozwój obrotów. W podstawowych jednak działach przemysłu konfekcyjnego obroty utrzymały się na mniej więcej ustabilizowanym poziomie. W sferach producentów utrzymuje się przekonanie, że nadchodzący sezon jesiennie-zimowy może przynieść pewien wzrost zapotrzebowania na konfekcję ze strony konsumentów wiejskich; dotyczy to zwłaszcza wsi, związanej pośrednio lub bezpośrednio z rozbudową Centralnego Okręgu Przemysłowego. Czynione są też intensywne przygotowania w kierunku zwiększenia aktywności eksportowej, zwłaszcza na odcinku konfekcji damskiej.

W dziale galanterijnym sytuacja na rynku łódzkim po okresie zakłóceń wykazuje całkowity powrót do równowagi. Uspokojenie na rynku finansowym i spadek protestów wekslowych w tej branży wpłynęły dodatnio na ożywienie transakcyjnych kredytowych. Tegoroczny sezon w tej branży uległ przedłużeniu, co wiązało się niewątpliwie z nie sprzyjającymi początkowo warunkami atmosferycznymi. Szczególnie korzystnie przedstawiała się sytuacja w sezonie wiosenno-letnim w dziale pończosznicy. Rozmiary obrotów na rynku lokalnym i prowincjonalnym były przeciętnie o 20% wyższe aniżeli w ub. r. Poważny wzrost obrotów notowano również w zakresie artykułów sportowych, płaszczy, kostiumów kąpielowych itd. Spośród odbiorców prowincjonalnych najliczniej reprezentowane były Pomorze i Poznańskie. Poprawa wypłacalności klientów prowincjonalnej wpłynęła dodatnio na przygotowania produkcyjne do nadchodzącego sezonu jesiennie-zimowego. Uruchomienie wytwórni galanterii jest większe aniżeli w ub. r. Finansowanie produkcji na potrzeby nadchodzącego sezonu ułatwione zostało niewątpliwie dzięki unormowaniu pokrycia wekslowego, którego terminy uległy skróceniu. Spadek protestów wekslowych świadczy również o normalizacji stosunków w dziale galanterijnym, a w kołach producentów ocena nadchodzącego sezonu wypadła na ogół dodatnio — wobec minimalnych zapasów artykułów galanterijnych na składach i oczekiwanej ewent. zwwyżki konsumpcji. Jako jeden ze wskaźników wysuwany jest fakt wzrostu zapotrzebowania na artykuły pończosnicze wysokogatunkowe — zarówno na wsi, jak i w mieście.

W przemyśle dzianym ocena sezonu letniego wypadła niewątpliwie dodatnio. Rozmiary sprzedaży były o 10÷20% większe w porównaniu z ub. r. Ostrożne na ogół udzielanie kredytów przez producentów powinno ustrzec przemysł tej branży przed niepomyślnymi następstwami ewentualnych niewypłacalności prowincjonalnych odbiorców. Pokrycie wekslowe cpiawało przeważnie na krótkie terminy, co również nie powinno pozostać bez wpływu na ostateczny bilans sezonu. Wzmocniona podaż ze strony odbiorców prowincjonalnych zredukować powinna do niewielkich rozmiarów ewentualne zwroty, które, jak wiadomo, zazwyczaj stanowiły jedno z niepomyślnych zjawisk na rynku włókienniczym. Przygotowania do sezonu zimowego w przemyśle dzianym kształtują się pod znakiem oczekiwanego zwiększenia konsumpcji. Również i w tym dziale rozmiary zapasów towarów zimowych u hurtowników miejscowych i prowincjonalnych są stosunkowo niewielkie. Z drugiej strony produkcja, przystosowana do rozmiarów oczekiwanego zapotrzebowania, również winna przyczynić się do normalnego przebiegu sezonu. Wreszcie, korzystnie kształtująca się wypłacalność odbiorców stanowić może czynnik normalizacji na rynku.

M. K.

ROLNICTWO

ANALIZA ZUŻYCIA CUKRU W POLSCE

Jednym z objawów stałej poprawy koniunktury gospodarczej w Polsce jest ciągły wzrost zużycia cukru wewnątrz kraju, który trwa od roku kampanijnego 1933/34. W szczególności, w ostatnich 3 latach kampanijnych tempo wzrostu ogólnego zużycia cukru na rynku wewnętrznym wykazuje znaczne przyspieszenie, wyrażające się w ok. 10% rocznego przyrostu.

Ogólny wzrost zużycia cukru w kamp. 1935/36 w porównaniu z kamp. 1934/35 wynosi 14·1%, w kamp. 1936/37 w stosunku do kamp. 1935/36—8·7%, a w kamp. 1937/38 w stos. do kamp. 1936/37—10·1%. Tak znaczny wzrost zużycia cukru został spowodowany poważną obniżką ceny cukru (kryształu) w grudniu 1935 r.—z zł 1·25 na zł 1·00 za 1 kg w detalu, poprawą gospodarczą kraju oraz dużym przyrostem naturalnym ludności Polski.

Poniższe zestawienie przedstawia kształtowanie się ogólnego zużycia cukru w Polsce w kamp. 1928/29 (rok najwyższej koniunktury), 1932/33 („dno” kryzysu), 1935/36, 1936/37 i 1937/38¹⁾:

Kampania	Zużycie cukru ton
1928/29	369 575
1932/33	283 451
1935/36	344 527
1936/37	374 598
1937/38	412 551

Z powyższego zestawienia wynika, że w kampaniach 1936/37 i 1937/38 ogólne zużycie cukru w Polsce przekroczyło zużycie cukru w roku najwyższej koniunktury gospodarczej, tj. w 1928/29 r., a biorąc pod uwagę ostatnie 5-lecie—zużycie cukru w kamp. 1937/38 w odniesieniu do kamp. 1932/33 wzrosło o 46%.

Wachlarz zastosowania cukru jest stosunkowo wąski. Na ogólne zużycie cukru w kraju składa się:

a) cukier, przeznaczony do konsumpcji (bezpośrednie spożycie ludzkie i w postaci przetworów cukierniczych i owocowych z wyj. win); cukier ten wprowadzany jest na rynek wewnętrzny za opłatą podatku spożywczego od cukru i stanowi tzw. kontyngent wewnętrzny (wyjątek stanowią pewne drobne ilości cukru, dawane przez cukrownie Funduszowi Pracy, które są wolne od akcyzy),

b) cukier pozakontyngentowy, tj. cukier tani, zwolniony od podatku spożywczego; cukier ten używany jest na paszę dla bydła i koni, następnie służy do podkarmiania pszczoł oraz do wyrobu win i do innych celów przemysłowych np. do wyrobu mydła, gliceryny, skór.

Gros cukru idzie na bezpośrednie spożycie ludzkie.

Poniższe zestawienie ilustruje spożycie (ludzkie) cukru w latach 1928/29, 1932/33, 1935/36, 1936/37 i 1937/38¹⁾:

Kampania	Spożycie ton
1928/29	369 150
1932/33	281 439
1935/36	340 049
1936/37	369 084
1937/38	404 944

Z powyższego zestawienia wynika, że spożycie (ludzkie) cukru w kampanii 1937/38 przekroczyło również maksymalne ilości konsumpcji cukru w kraju, osiągnięte w szczytowym roku koniunktury w kamp. 1928/29. Mimo tak pomyślnego wyniku, wyrażonego w liczbach absolutnych—spożycie cukru, przypadające na głowę ludności, nie osiągnęło jeszcze wysokości z kampanii 1928/29—wobec stałego dużego przyrostu ludności Polski. Spożycie to w kampanii 1928/29 wynosiło 12·04 kg na 1 osobę, w kamp. 1932/33 zmniejszyło się do 8·6 kg, w kamp. 1935/36 wzrosło do 10·18 kg, w kamp. 1936/37—do 10·96 kg, a w kamp. 1937/38 wynosiło 11·91 kg na 1 mieszkańca Polski. Niemniej należy stwierdzić, że choć spożycie cukru, obliczone na głowę ludności Rzplitej, jest stosunkowo małe, jednak również ciągle wzrasta. Porównując przeciętne spożycie cukru na głowę ludności w Polsce z innymi państwami, stwierdzamy, że mniejsze spożycie cukru (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) wykazują takie państwa europejskie, jak: Hiszpania—10·6 kg, Węgry—10·1 kg, Litwa—9·6 kg, Włochy—7·6 kg, Rumunia—5·5 kg, Jugosławia—5 kg i Bułgaria—4·3 kg. Większe spożycie cukru wykazują (wg danych z kampanii 1936/37): Dania—50·4 kg, Anglia—46·9 kg, Szwecja—42·5 kg, Holandia—25·8 kg, b. Czecho-Słowacja—24·6 kg, Niemcy—24 kg, Francja—23·9 kg, Estonia—22·5 kg i Litwa 21·8 kg.

Spożycie cukru w Polsce w poszczególnych częściach kraju nie jest równomierne. Największe spożycie cukru na głowę ludności mamy w Warszawie i na Śląsku, najmniejsze—w woj. nowogrodzkim i poleskim.

Poniższe zestawienie przedstawia województwa, uszeregowane według spożycia cukru na głowę ludności w kamp. 1935/36, 1936/37, i 1937/38¹⁾:

Województwo	1935/36	1936/37	1937/38
	k i l o g r a m y		
M. st. Warszawa	39·08	40·09	43·03
Śląskie	18·74	20·01	21·38
Poznańskie	13·99	14·60	15·92
Łódzkie	12·74	13·33	14·43
Krakowskie	11·39	12·67	14·12
Pomorskie	10·36	10·93	12·11
Kieleckie	9·34	10·24	11·27
Warszawskie	9·63	9·92	10·81
Lwowskie	8·57	9·64	10·39
Białostockie	7·64	8·37	8·78
Lubelskie	7·31	8·01	8·53
Wileńskie	6·38	7·04	8·06
Wołyńskie	5·70	6·58	6·88
Stanisławowskie	5·52	6·41	6·60
Tarnopolskie	5·12	5·82	6·73
Poleskie	4·45	5·13	5·64
Nowogrodzkie	3·93	4·66	5·03
Polska (przeciętne)	10·18	10·96	11·91

Z powyższego zestawienia widzimy wielką rozpiętość w spożyciu cukru pomiędzy mieszkańcami poszczególnych województw. I tak np. mieszkańiec woj. śląskiego spożywa cukru 4-krotnie więcej (21·38 kg) od mieszkańca województw: nowogrodzkiego (5·03 kg) lub poleskiego (5·64 kg). Do ogólnego przeciętnego spożycia cukru w Polsce zbliżają się województwa: kieleckie, warszawskie, lwowskie, poniżej przeciętnego spożycia cukru na głowę ludności Polski znajdują się województwa: białostockie, lubelskie, wileńskie, wołyńskie, tarnopolskie, stanisławowskie oraz poleskie i nowogrodzkie. Pozostałe województwa wykazują spożycie cukru na głowę ludności powyżej przeciętnego spożycia Polski. Wysokie spożycie cukru w Warszawie jest wynikiem skoncentrowania licznych fabryk czekolady i cukrów w tym mieście oraz stosunkowo wysokiej stopy życia ludności Warszawy.

Stopień wzrostu spożycia cukru na głowę ludności w poszczególnych województwach w okresie 3 ostatnich lat przedstawia poniższe zestawienie²⁾ (w %-ach spożycia cukru, obliczonego na 1 mieszkańca):

Województwo	1935/36 w porówn. z 1934/35	1936/37 w porówn. z 1935/36	1937/38 w porówn. z 1936/37
Nowogrodzkie	20·6	18·6	7·9
Stanisławowskie	19·0	16·1	3·0
Wołyńskie	22·3	15·4	4·6
Poleskie	17·4	15·3	9·9
Tarnopolskie	19·1	13·7	15·6
Lwowskie	11·2	12·5	7·8
Wileńskie	12·1	10·3	14·5
Kieleckie	19·0	9·6	10·1
Lubelskie	23·5	9·6	6·5
Białostockie	18·3	9·6	4·9
Krakowskie	5·4	9·3	11·4
Śląskie	2·5	6·8	6·8
Pomorskie	18·5	5·5	10·8
Łódzkie	13·2	4·6	8·3
Poznańskie	10·7	4·4	9·0
Warszawskie	25·1	3·0	9·0
M. st. Warszawa	8·8	2·6	7·3

Powyższe zestawienie daje obraz stopnia wzrostu spożycia cukru na głowę ludności w poszczególnych województwach w ostatnich 3 kampaniach.

W kamp. 1935/36 i 1936/37 wzrost tempa spożycia cukru mieszkańców województw wschodnich i wschodnio-południowych był o wiele wyższy niż ludności z województw zachodnich. I tak, spożycie cukru na głowę ludności w kampanii 1935/36 w porównaniu z kamp. 1934/35 np. w woj. wołyńskim wzrosło o 22·3%, w woj. nowogrodzkim—o 20·6%, w woj. tarnopolskim—o 19·1%, natomiast w woj. śląskim, które spoży-

¹⁾ Dane Związku Zawodowego Cukrowni.

²⁾ Dane Banku Cukrownictwa, Oddział w Warszawie

¹⁾ Dane Związku Zawodowego Cukrowni.

wa najwięcej cukru (w przeliczeniu na głowę ludności)—spożycie w tym czasie wzrosło o 2,5%. Również wzrost spożycia cukru na głowę ludności w kamp. 1936/37 w stosunku do kamp. 1935/36 wykazuje większy stopień wzrostu tego spożycia w województwach wschodnich i południowych, tj. na terenach o najniższym spożyciu cukru w Polsce w porównaniu z województwami centralno-zachodnimi, mianowicie w woj. nowogrodzkim mamy w tym okresie wzrost spożycia (obliczonego na jednego mieszkańca) w wysokości 19,6%, w woj. stanisławowskim — 16,1%, w woj. wołyńskim — 15,4%, w woj. poleskim — 15,3%, wzrost zaś spożycia w Warszawie wynosi 2,6%, w woj. warszawskim — 3%, w woj. poznańskim 4,4%. Tak samo też i w kampanii 1937/38 (z pewnymi wyjątkami) wzrost spożycia cukru, obliczonego na głowę ludności, jest większy tam, gdzie spożycie to jest dotychczas stosunkowo nieduże. Tłumaczy się to tym, że na tych terenach, gdzie nasycenie cukrem jest małe, ludność stosunkowo więcej zużywa obecnie cukru niż ludność z terenów o większym nasyceniu cukrem. Zjawisko to jest bardzo dodatnie, i należy przypuszczać, że w bieżącej kampanii wzrost spożycia cukru na ziemiach południowo-wschodnich będzie w dalszym ciągu duży, a to z uwagi na stałe podnoszenie się pod względem kulturalnym i gospodarczym¹⁾ tych ziem oraz na dość duże zrozumienie przez szerokie masy ludności wartości odżywczej cukru. Ponadto odgrywa tutaj nie mniej ważną rolę sposób odżywiania się ludności — zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym.

Powyżej omówiłem spożycie cukru w Polsce, biorąc pod uwagę wszelkiego rodzaju cukier biały — i to zarówno kryształ, sprzedawany po niższej cenie, jak również rafinadę (głowy, kostki i kawałki) — o wyższej cenie. Badając oddzielnie spożycie w Polsce rafinady (głowy, kostki i kawałki), która — jak wiadomo — jest o wiele droższa od kryształu (cena detaliczna 1 kg cukru rafinady waha się w granicach zł 1,25 — 1,50 zależnie od rodzaju rafinady), stwierdzimy, że spożycie cukru rafinady kształtuje się inaczej od spożycia kryształu.

Poniższe zestawienie przedstawia spożycie rafinady w kampaniach: 1928/29, 1932/33, 1935/36, 1936/37 i 1937/38:

Kampania	Rafinada ton
1928/29	63 771
1932/33	33 808
1935/36	26 036
1936/37	27 194
1937/38	26 238

Jak widzimy, spożycie rafinady maleje i to dość znacznie, gdyż spożycie w kampanii 1937/38 wynosi zaledwie 41% spożycia rafinady w kampanii 1928/29. Jeśli chodzi o przeciętne spożycie rafinady, obliczone na 1 mieszkańca Polski — to i w tym wypadku widzimy również zmniejszenie się tego spożycia. I tak, w kamp. 1935/36 wynosiło ono 0,79 kg na głowę ludności, w kamp. 1936/37 — 0,79 kg, a w kamp. 1937/38 — 0,76 kg, gdy w kampanii 1928/29 spożycie tego cukru wynosiło 2,08 kg, a w kamp. 1932/33 — 1,03 kg.

Kształtowanie się spożycia rafinady w poszczególnych województwach jest również odmienne od kształtowania się ogólnego spożycia cukru, mianowicie spożycie rafinady, obliczone na głowę ludności, jest największe w województwach wschodnich i południowych, a najmniejsze — w województwach zachodnich i centralnych. Oddziaływa tu najprawdopodobniej przyzwyczajenie ludności do konsumpcji cukru rafinowanego oraz okoliczność, że kupcy chętniej handlują tym artykułem, gdyż cena jego nie podlega reglamentacji.

W poniższym zestawieniu zobrazowane jest kształtowanie się spożycia rafinady (cukier w głowach, kostkach i kawałkach), obliczonego na głowę ludności — w ostatnich 3 kampaniach w poszczególnych województwach:

Województwo	1935/36	1936/37	1937/38 ²⁾
k i l o g r a m y			
Lwowskie	1,99	1,96	1,86
Stanisławowskie	1,46	1,66	1,59
Tarnopolskie	1,39	1,47	1,43
Wołyńskie	0,99	1,05	0,99
Krakowskie	1,05	0,97	0,93
M. st. Warszawa	1,05	0,94	0,88
Wileńskie	0,87	0,91	1,00
Poleskie	0,82	0,88	0,92
Nowogrodzkie	0,70	0,81	0,76
Łódzkie	0,57	0,58	0,54
Kieleckie	0,58	0,54	0,52
Lubelskie	0,57	0,50	0,42
Białostockie	0,38	0,37	0,33

Śląskie	0,31	0,30	0,30
Warszawskie	0,14	0,10	0,09
Poznańskie	0,07	0,09	0,09
Pomorskie	0,07	0,07	0,08
P o l s k a (przeciętnie)	0,79	0,79	0,76

Z powyższego zestawienia wynika, że mieszkańiec np. województw: lwowskiego, stanisławowskiego, wileńskiego lub poleskiego spożywa kilkanaście razy więcej rafinady od mieszkańca np. województw: pomorskiego, poznańskiego, warszawskiego i śląskiego. Następnie możemy stwierdzić, że w ostatnich 3 latach przeciętne spożycie rafinady na głowę ludności w województwach wschodnich, południowych i centralnych maleje, ludność zaś województw zachodnich, tj. poznańskiego i pomorskiego, nieznacznie powiększyła konsumpcję rafinady.

Jak już wyżej wspomniałem, obok cukru, przeznaczanego do bezpośredniego spożycia, który stanowi tzw. kontyngent wewnętrzny, dość znaczne ilości cukru idą na rynku wewnętrznym na inne cele, mianowicie: cukier jest używany na paszę, na podkarmianie pszczoł oraz służy do wyrobu win i do innych celów przemysłowych. Cukier ten jest zwolniony od podatku spożywczego i stanowi tzw. cukier pozakontyngentowy.

Poniższe zestawienie wykazuje zużycie tzw. cukru pozakontyngentowego w ostatnich 3 kampaniach z uwzględnieniem poszczególnych celów¹⁾ (w tonach):

Kampania	Cukier dla pszczoł	Cukier na paszę	Cukier do win	Cukier na cele przemysłowe	Razem cukier pozakontyng.
1935/36	1 901	2 131	252	158	4 442
1936/37	1 967	3 014	418	116	5 515
1937/38	3 851	3 100	497	160	7 608

Analizując powyższe zestawienie, możemy stwierdzić znaczniejszy wzrost zużycia cukru pozakontyngentowego w porównaniu ze wzrostem spożycia cukru tzw. kontyngentu wewnętrznego w tym czasie. Wzrost ten w kampanii 1936/37 wynosił 24% w stosunku do kamp. 1935/36, a w okresie kampanijnym 1937/38 zużycie cukru bezakcyzowego wzrosło o przeszło 40% w stosunku do okresu kampanijnego 1936/37. Przyczyną powyższego zjawiska jest to, że obecnie rolnicy zaczynają używać więcej cukru na paszę dla bydła i koni, jak również i to, że w większych ilościach cukier używany jest na podkarmianie pszczoł, a nadto rozwój przemysłu winiarskiego i innych przemysłów wpływa na zwiększenie zapotrzebowania na cukier.

Jeśli chodzi o kampanię bieżącą, tj. 1938/39, to obserwujemy dalszy wzrost zużycia cukru wewnątrz kraju w porównaniu z kampanią 1937/38.

W kampanii 1937/38 zapotrzebowanie na cukier na rynku wewnętrznym w okresie 9 miesięcy (październik — czerwiec) wyniosło 293 270 t, w kampanii zaś bieżącej w tym samym okresie — według ostatnich obliczeń — 317 172 t. Nadwyżka spożycia cukru w kamp. 1938/39 w stosunku do kamp. 1937/38 wynosi w rozważanym okresie 23 902 t, co stanowi ok. 8,2%.

W poszczególnych miesiącach ogólne spożycie cukru w kraju w obu kampaniach kształtowało się, jak następuje:

	Kamp. 1937/38		Kamp. 1938/39	
	t	o	n	n
Październik	32 466		37 789	
Listopad	30 070		30 957	
Grudzień	33 724		37 371	
Styczeń	30 654		31 527	
Luty	27 919		30 870	
Marzec	36 688		46 292	
Kwiecień	35 973		33 282	
Maj	31 402		33 851	
Czerwiec	34 374	293 270	35 233	317 172
Lipiec	47 573		51 474	
Sierpień	39 806		43 070 ²⁾	
Wrzesień	31 902		34 518	
Ogółem:	412 551		446 234 ²⁾	

Według obecnych obliczeń wysokość ogólnego spożycia cukru w kraju w bieżącej kampanii wyniesie prawdopodobnie ok. 446 234 ton. Liczbę tę otrzymano na podstawie dotychczasowych danych statystycznych o spożyciu cukru w kraju za 9 miesięcy bieżącej kampanii, zapotrzebowanie zaś cukru na lipiec, sierpień i wrzesień b. r. określono w ten sposób, że wzięto spożycie cukru w tych miesiącach w wysokości szesnastomiesięcznej plus 8,2% przyrostu, tj. dla lipca — 51 474 t, sierpnia — 43 070 t, a dla września — 34 518 t.

Ustalony kontyngent wewnętrzny cukru na kampanię 1938/39 wynosi 400 tys. t, zapas zaś na tę kampanię — 40 tys. t. W związku ze

1) Postęp gospodarczy tych ziem odbywał się nawet w latach kryzysu, a więc przebiegał odmiennie niż w woj. zachodnich, gdzie w tym okresie nastąpiło załamanie.

2) Dane Banku Cukrownictwa, Oddział w W-wie.

1) Dane Związku Zawodowego Cukrowni.

2) Przewidywane spożycie cukru w lipcu, sierpniu i wrześniu b. r.

3) Przewidywane spożycie cukru w kamp. 1938/39.

znacznym wzrostem spożycia cukru na rynku wewnętrznym został zarządzaniem Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 26/VII b. r., wydanym w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu — przeniesiony cały zapas w bieżącej kampanii do kontyngentu wewnętrznego, wskutek tego obecna wysokość kontyngentu wewnętrznego na

kamp. 1938/39 wynosi 440 tys. t. Gdyby spożycie cukru w bieżącej kampanii przekroczyło powyższą ilość, wówczas do kontyngentu wewnętrznego zostanie przeniesiony cukier pozakontyngentowy.

W. K.

HANDEL

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W CZERWCU 1939 R. — Poprawiające się na ogół położenie na rynku pieniężnym ułatwiało sytuację kredytową obrotu. Pewnemu rozszerzeniu ulegały też uprzednio silnie skurczone (względnie skracane w terminach) transakcje kredytowe. Dalszej poprawie uległa też wypłacalność. Odsetek weksli, zaprotestowanych w bankach prywatnych, spadł do 7·2% (w kwietniu — 8·1%, w maju — 7·7%), odsetek zaś weksli, zaprotestowanych w urzędach pocztowych, obniżył się do 18·7% (w kwietniu — 18·9%, w maju — 19%).

Jeśli chodzi o pewne symptomy obrotów, to stwierdzić można, że suma weksli wystawionych, która po gwałtownym skurczeniu się w kwietniu (zł 366·1 miln. — wobec zł 459·9 miln. w marcu) w maju już podniosła się (do zł 377·1 miln.), utrzymała się w czerwcu prawie bez zmiany na poziomie majowym (zł 375·4 miln.). Przewozy kolejowe uległy w czerwcu dalszemu dość znacznemu zwiększeniu (z 18·1 do 19·8 tys. wagonów 15-tonowych przeciętnie dziennie); dotyczyło to w silnym stopniu naładunku w kraju do przewozów w kraju, który zwiększył się z 16·3 tys. wagonów przeciętnie dziennie w maju do 17·4 tys. wag. w czerwcu.

Pobudzająco na wzrost obrotów wpływało zwiększenie się zarówno inwestycji, jak i spożycia. Wskaźnik inwestycji, ilustrujący zbył w kraju wyrobów walcowanych, rur, cegły, cementu i wapna, podniósł się do 120·5 w II kwartale b. r. — wobec 109·8 w I kwartale i 103·1 przed rokiem. Wskaźnik inwestycji maszynowych podniósł się w maju (za czerwiec brak jeszcze danych) do 117·9 — wobec 117·1 w kwietniu oraz 111·9 w maju ub. r. i 109·7 w czerwcu ub. r. Wskaźnik spożycia, ilustrujący 6 pozycji spożycia o charakterze elastycznym, podniósł się do 98·6 w II kwartale b. r. — wobec 96·6 w I kwartale i 91·4 przed rokiem.

Ceny wykazują w bież. roku tendencję lekko zwyżkową. Ceny hurtowe, które w maju były ustabilizowane, w czerwcu znowu podniosły się, ceny zaś detaliczne — po zwyżce w maju — w czerwcu nieco obniżyły się.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Koniunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

		Wskaźnik ogólny			Artykuły rolne kraj.		Artykuły przemysł.	
Czerwiec	1929	96·7	93·3	98·6				
"	1930	85·3	76·5	90·4				
"	1931	76·5	72·2	77·4				
"	1932	67·6	64·4	67·0				
"	1933	60·1	55·1	60·8				
"	1934	55·8	46·4	59·8				
"	1935	52·5	43·0	56·5				
"	1936	53·9	45·9	56·5				
"	1937	60·3	55·5	61·1				
"	1938	56·8	51·7	57·5				
"	1939	56·4	50·5	57·5				
		Artykuły rolne:			Artykuły przemysłowe:			
		sprzedawane przez rolników twory			surowce półfabrykaty wyroby gotowe			
Październik	1938	41·0	54·6	55·1	56·6	58·9		
Listopad	"	40·5	53·8	55·8	56·6	58·8		
Grudzień	"	41·2	54·3	56·3	56·5	58·8		
Styczeń	1939	40·9	54·4	56·2	56·6	58·9		
Luty	"	41·3	54·1	56·3	56·6	58·8		
Marzec	"	41·6	54·3	56·3	56·5	59·0		
Kwiecień	"	42·6	55·3	56·6	56·4	59·1		
Maj	"	42·0	55·3	56·8	56·4	59·3		
Czerwiec	"	43·8	57·3	56·8	56·5	59·3		
Czerwiec	1938	46·3	57·1	55·1	57·1	59·8		
"	1937	51·9	59·2	63·6	59·4	60·9		
"	1936	39·4	52·6	55·0	55·2	59·0		
"	1935	35·6	50·6	53·9	54·5	60·5		
"	1934	36·2	56·8	57·6	57·8	63·7		

Ceny hurtowe w lutym i marcu zwyżkowały po 0·2%, w kwietniu — o 0·9%, w maju pozostały na poziomie kwietniowym, a w czerwcu znowu podniosły się — o 1·4%. Ceny artykułów przemysłowych przez I kwartał b. r. pozostawały ustabilizowane, a w kwietniu i maju podniosły się po niespełna 0·2%, w czerwcu zaś znów nie zmieniły się wcale. W większym więc stopniu na kształtowanie się ogólnego wskaźnika cen hurtowych oddziaływały ceny rolne, podnosząc się wydatniej w marcu, a zwłaszcza w kwietniu, obniżając się nieco w maju i podnosząc się dość znacznie w czerwcu.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek) — to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Kwiecień 1939	Maj 1939	Czerwiec 1939	1938
Zboża wszelkie	38·8	39·2	43·1	50·8
Ziemniopłody inne	42·3	45·0	46·0	49·8
Mąka i kasza	44·5	44·1	49·8	53·1
Zwierzęta rzeżne	44·3	44·7	44·6	41·8
Mięso i słonina	50·3	50·6	51·2	47·5
Nabiał	47·9	41·8	42·7	43·1
Cukier, spirytus, piwo	71·3	71·3	71·3	71·3
Towary kolonialne	73·6	75·8	76·5	71·9
Tytoń	96·8	96·8	96·8	96·8
Sól	91·8	91·8	91·8	91·8

Biorąc pod uwagę rok gospodarczy 1939/40, stwierdzić należy, że od początku tego roku — z wyjątkiem tylko września, kiedy nastąpiła przejściowa zwyżka — do listopada ceny artykułów rolnych spadają, od grudnia zaś rozpoczyna się okres tendencji zwyżkowej — z przejściowym tylko minimalnym spadkiem w styczniu (o 0·2%) i w maju o 0·6% (po wzroście kwietniowym o 2·5%); w czerwcu wzrost cen artykułów rolnych wyniósł 3·9%.

Ceny artykułów roślinnych kształtują się w ostatnich miesiącach zwyżkowo. W czerwcu wzrosły, i to silnie, zarówno ceny zbóż i „innych”, poza zbożami, ziemniokami, jak również i ceny przetworów zbożowych (głównie mąki żytniej). Najsilniej spośród zbóż podniosły się w maju ceny pszenicy, poza tym zwyżkowały także ceny owsa i żyta.

Co się tyczy artykułów hodowlanych, to ceny inwentarza żywego lekko spadły, mianowicie na skutek niżki cen trzody chlewnej (przy dużej podaży); natomiast wzrosły ceny mięsa i przetworów, a jeszcze silniej — ceny nabiału. W zakresie nabiału nastąpił wzrost cen zarówno mleka, jak i masła, jak i jaj.

W grupie artykułów przemysłowych ceny od grudnia do marca włącznie pozostawały zupełnie ustabilizowane, w kwietniu podniosły się o niespełna 0·2% i o tyleż w maju, a w czerwcu znów pozostały bez zmiany. Zmiany cen, jakie odbywały się w poszczególnych działach towarowych, ilustruje następujące zestawienie (wskaźniki przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Kwiecień 1939	Maj 1939	Czerwiec 1939	1938
Drewno surowe	54·6	54·3	54·0	53·5
" obrobione	50·9	51·0	51·2	52·1
Surowce włókniste	34·1	34·5	34·8	33·9
Przędza	41·1	47·1	47·1	48·5
Tkaniny	55·8	56·1	56·1	57·0
Paliwo mineralne	81·2	81·5	81·5	79·6
Oleje mineralne	80·4	80·4	80·4	80·4
Złom i ruda żelazna	66·7	69·1	69·7	59·7
Żelazo	79·9	79·9	79·9	79·9
Metale nieżelazne	43·3	43·1	43·3	42·8
Skóry surowe	32·9	32·2	31·0	28·7
" wyprawione	47·5	47·2	47·3	46·9
Odzież i obuwanie	46·7	46·7	46·7	47·0
Chemikalia	67·1	67·1	66·8	68·2
Mydło	67·4	65·3	63·6	68·7
Nawozy sztuczne	67·2	66·7	67·4	68·2
Materiały budowlane mineralne	48·0	48·5	48·9	48·8
Papier	55·8	55·8	55·8	55·8

Urządzenia domowe (meble, naczy- żarówki)	67.2	67.2	67.2	67.3
Maszyny i narzędzia rolnicze . .	68.4	68.4	68.4	65.5
Maszyny, narzędzia i inne wyroby dla przemysłu	76.7	77.5	77.5	76.7

Ceny drewna surowego w b. r. — z wyjątkiem lutego, kiedy były ustabilizowane — stale zniżkują. Natomiast ceny tartacicy w czerwcu nieznacznie wzrosły.

W grupie włókienniczej ceny wykazały minimalne różnice. Ceny przędzy; pozostały zupełnie niezmiennione. Ceny tkanin, których zbyt ożywił się, też nie uległy zmianie. Wzrosły nieco ceny surowca, przy czym spadek wykazały ceny juty i lnu.

W grupie paliwa ceny zasadnicze węgla pozostawały nadal bez zmiany; ceny ropy, której przerobka zwiększyła się, w miesiącu sprawozdawczym również nie uległy zmianie.

W grupie metalowej ceny tworzyw żelaznych w dalszym ciągu wzrosły (choć ceny rudy krajowej nieco obniżyły się). Ceny żelaza — którego zbyt w kraju znacznie zwiększył się — pozostawały w dalszym ciągu niezmiennione. Ceny innych metali, które w maju zniżkowały, w czerwcu lekko podniosły się, przy czym — podobnie jak w kwietniu i maju — zmianę wykazały tylko ceny importowanej miedzi.

W grupie skórzanej zniżkowały w dalszym ciągu (po uprzedniej kilkumiesięcznej zwwyżce — do marca włącznie) ceny skór surowych (zwłaszcza bydłych i końskich) — i to pomimo dość dużego zapotrzebowania. Ceny skór wyprawionych, które w maju nieco zniżkowały, w czerwcu wykazały bardzo nieznaczny wzrost.

W grupie mineralno-budowlanej ceny przez dłuższy już okres czasu są prawie ustabilizowane, wahając się w niewielkich granicach. Wobec wzrostu ruchu budowlano-inwestycyjnego zwiększyły się produkcja i zbyt artykułów mineralno-budowlanych, ale lekką zwwyżkę cen wykazały tylko cegła oraz wapno.

Ceny produktów naftowych, których sprzedaż na rynku krajowym utrzymała się w czerwcu prawie na poziomie majowym, pozostały w dalszym ciągu bez zmiany. Ceny chemikali — przy zwiększonej na ogół produkcji i sprzedaży — wykazały — po stabilizacji w maju — bardzo lekki wzrost. Ceny nawozów sztucznych, które obniżyły się w maju, w czerwcu wykazały wzrost, mianowicie zostały podwyższone (przeciwnie jak w maju) ceny soli potasowej i kainitu. Ceny papieru pozostawały w czerwcu w dalszym ciągu na wypoźnim poziomie.

W okresie rocznym — od czerwca ub. r. do czerwca b. r. — nastąpił spadek cen hurtowych zaledwie o 0.7%. Ceny artykułów rolnych krajowych obniżyły się o 2.3%, ceny zaś artykułów przemysłowych pozostały na tym samym poziomie. Jak widzimy, rozpiętość między cenami rolnymi i przemysłowymi zwiększyła się.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych, to tu w okresie rocznym nastąpiła wydatna zniżka cen artykułów roślinnych. Mianowicie, ceny zbóż spadły silnie, bo o 15.2%, ceny przetworów zbożowych — znacznie słabiej, bo o 6.2%, a niewiele silniej — ceny „innych” (poza zbożami) ziemiopłodów — o 7.6%. Natomiast ceny artykułów hodowlanych w przeciągu roku nie tylko nie obniżyły się, ale w większości grup podniosły się. Mianowicie, ceny bydła i trzody zwiększyły o 6.7%, ceny mięsa i przetworów — o 7.8%, a zniżkowały bardzo nieznacznie tylko ceny nabiału — o 0.9%.

Co się tyczy cen artykułów przemysłowych, to tu stwierdzić należy, że zniżka cen w okresie rocznym od czerwca ub. r. do czerwca b. r. wystąpiła w niewielu tylko grupach, natomiast w szeregu grup cen zwiększyły względnie pozostały bez zmiany. W zakresie grup surowcowych nastąpiła generalna (mniejsza lub większa) zwwyżka cen. Ceny drewna surowego podniosły się o 0.9%, ceny paliwa o 2.4% (zwwyżka cen ropy), ceny tworzyw żelaznych o 16.7%, ceny surowców włókienniczych o 2.7% (zwwyżka cen konopia, a zwłaszcza silna — juty i lnu), ceny skór surowych o 8.0%. W grupach półfabrykatów zmiany cen w ciągu roku były na ogół niewielkie. Mianowicie, zniżkowały: ceny drewna obrobionego — o 1.7% (a więc odmiennie niż ceny surowca), ceny przędzy — mimo wzrostu cen surowca — o 3.9%, (tylko ceny przędzy bawełnianej i sztuczno-jedwabnej); zwiększyły ceny skór wyprawionych — o 0.9% (wielokrotnie słabiej niż ceny surowca), a bez zmiany pozostały: ceny olejów mineralnych i ceny żelaza. Poza tym obniżyły się w okresie rocznym: ceny nawozów sztucznych — o 1.2% (ceny azotniaku — przy wzroście cen tomasyny), ceny chemikali — o 2.1%; zwiększyły natomiast: ceny metali nieżelaznych — o 1.2% (tylko ceny ołowiu i miedzi), oraz ceny materiałów mineralno-budowlanych — o 0.2% (przy spadku cen wapna i szkła wzrost cen cegły); bez zmiany pozostały ceny papieru. W grupie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił m. in. spadek cen tkanin — o 1.6% (głównie bawełnianych), cen odzieży i obuwia — o 0.6%, oraz cen mydła — o 7.4%.

Zestawiając zmiany cen w przeciągu okresu czerwiec 1938 ÷ czerwiec 1939 grupowo według zasadniczych typów artykułów, docho- dzimy — odnośnie cen artykułów przemysłowych — do następujących ustaleń: ceny surowców wzrosły, choć nie tak znacznie, bo o 3.1%, natomiast obniżyły się zarówno ceny półfabrykatów — o 1.1%, jak

i — choć w jeszcze mniejszym stopniu — ceny wyrobów gotowych — o 0.8%. Jak widzimy, zwwyżka cen surowców nie znalazła odpowiednika we wzroście cen półwyrobów i wyrobów, które — przeciwnie — nieco jeszcze potaniały. Co się tyczy wyrobów gotowych — to spadek cen wykazały jedynie artykuły konsumcyjne, mianowicie o 1.6%, natomiast wyroby dla produkcji przemysłowej podrozały o 1.4%, a wyroby dla produkcji rolnej — nawet o 4.4%. Surowce i półfabrykaty przemysłowe, łącznie wzięte, wykazały w okresie rocznym zwwyżkę cen o 0.5%, ale zwwyżka ta dotyczyła jedynie artykułów, których ceny uzależnione są od zagranicy, które podniosły się o 7.4%; obniżyły się natomiast ceny artykułów skartelizowanych — o 0.6%, a ceny „pozostałych” surowców i półfabrykatów nie uległy zmianie.

W zakresie cen artykułów rolnych nastąpiły w okresie rocznym od czerwca ub. r. do czerwca b. r. następujące zmiany: ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłodów, zwierzęta, nabiał) — spadły o 5.4%, a ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo) — nawet wzrosły o 0.4%. Niekorzystnie wypada zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika (spadek o 5.4%), z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), które jednocześnie podniosły się o 0.2%. Jeszcze mniej korzystnie przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolnika (maszyny i narzędzia, nawozy, materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczyń): pierwsze obniżyły się o 5.4%, drugie — zaledwie o 0.2%.

Ceny detaliczne od stycznia do maja nieznacznie wzrosły, ale w czerwcu obniżyły się o 0.9%. Przy minimalnie tylko obniżonych (o niespełna 0.2%) cenach artykułów przemysłowych zniżka cen detalicznych w czerwcu właściwie skoncentrowała się na artykułach rolnych. Obniżyły się w czerwcu zarówno ceny artykułów roślinnych jak i ceny artykułów hodowlanych. W zakresie cen artykułów roślinnych nastąpił silny spadek w grupie strączkowych, warzyw, owoców (o 10.9%), przy czym jednocześnie nieznacznie (o 0.4%) podrozały przetwory zbożowe i pieczywo. W zakresie artykułów hodowlanych zniżkowały jedynie ceny mleka i przetworów, ceny zaś jaj oraz mięsa i wyrobów nieznacznie zwiększyły. Ceny artykułów kolonialnych w czerwcu minimalnie podniosły się.

W okresie od czerwca ub. r. do czerwca b. r. ceny detaliczne obniżyły się o 4.3%, przy czym ceny artykułów przemysłowych spadły tylko o 1.5%, a ceny artykułów rolnych: w dziale artykułów roślinnych obniżyły się aż o 23.4%, a w dziale artykułów hodowlanych zwiększyły o 2.2%.

Najsilniej zniżkowały w okresie rocznym ceny w grupie strączkowych, warzyw i owoców oraz ceny jaj, niezmiennione zostały ceny ziemniaków, a zwiększyły ceny mleka i masła oraz mięsa i wyrobów. Wzrosły też w okresie rocznym ceny artykułów kolonialnych.

Spadek cen detalicznych był w ciągu omawianego okresu rocznego kilkakrotnie silniejszy niż cen hurtowych, ale zniżka cen w stosunku do podstawowego poziomu z 1928 r. była w zakresie cen hurtowych jeszcze nieco poważniejsza (o 43.6%) niż w zakresie cen detalicznych (o 42.8%).

Koszty utrzymania (w Warszawie) w czerwcu — po zwwyżce w maju — kształtowały się zniżkowo: koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych spadły o niespełna 0.2%, koszty zaś utrzymania rodzin robotników o 0.5%. Zniżkę w maju wykazały koszty, związane z utrzymaniem higieny i zdrowia, a jeśli chodzi o rodziny pracowników umysłowych — także i koszty żywności.

W ciągu okresu rocznego — czerwiec 1938 ÷ czerwiec 1939 — nastąpił spadek kosztów utrzymania rodzin pracowników umysłowych (o 2.6%), podczas gdy koszty utrzymania rodzin robotniczych wykazały minimalny wzrost (o niespełna 0.2%). Przy stabilizacji większości kosztów — nastąpiła zmiana kosztów żywności (wzrost w kosztach utrzymania rodzin robotniczych, spadek w kosztach utrzymania pracowników umysłowych), kosztów odzieży i obuwia (nieznaczny spadek), oraz kosztów, związanych z utrzymaniem higieny i zdrowia (zniżka).

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE ZBOŻA I PRZETWORY

— Rynek zbóż i przetworów w okresie sprawozdawczym (od 31 lipca do 5 sierpnia) kształtował się pod znakiem tendencji niejednorodnej, przy czym na giełdzie warszawskiej nastroj uległ częściowemu wzmocnieniu. Obroty nieco wzrosły. Na giełdzie warszawskiej salda tygodniowe (w zł na 100 kg; z znakiem plus — zwwyżka, ze znakiem minus — spadek notowań) kształtowały się następująco: wszystkie standarty (z wyjątkiem browarrego) jęczmienia +0.50, I i II standart owsa — 0.50, I gat. 0.30, mąki żytniej — 0.50, — I gat.

0÷55% +0.50 oraz razowa 0÷95% +0.25; na giełdzie poznańskiej straty kursowe (w zł na 100 kg) przedstawiają się następująco: pszenica—1.50, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej—2.00 oraz otręby pszenne grube z przemiału standartowego—0.25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 16 375 t, w tym 8 344 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 12 235 i 5 376).

Warszawa—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista bez notowań,—jednolita 21.50÷22.00,—zbierana 21.00÷21.50, żyto I standart 13.00÷13.25,—II standart bez notowań, jęczmień browarny bez notowań,—I standart 16.75÷17.00 (16.25÷16.50),—II standart 16.50÷16.75 (16.00÷16.25)—III standart 16.25÷16.50 (15.75÷16.00), owies I standart 20.75÷21.25 (21.25÷21.75)—eksportowy 478÷488 grl bez obrotów,—II standart 20.50÷20.75 (21.00÷21.25), mąka pszena: I gat. 0÷30% 41.50÷42.50,—I gat. 0÷35% 39.50÷40.50,—I gat. 0÷50% 36.50÷39.50,—I gat. A 0÷65% 34.50÷36.50,—II gat. 35÷50% bez notowań,—II gat. A 30÷65% 29.00÷30.50,—II gat. B 35÷65% bez notowań,—II gat. C 50÷60% bez notowań,—II gat. D 50÷65% 24.00÷25.00,—III gat. 65÷70% 16.00÷18.00,—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna 13.50÷14.50, mąka żytnia: I gat. 0÷30% 23.75÷24.25 (24.25÷24.75),—I gat. 0÷55% 23.00÷23.50 (22.50÷23.00),—razowa 0÷95% 18.50÷19.00 (18.25÷18.75), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 12.00÷12.50,—średnie z przemiału standartowego 11.25÷11.75,—miałkie z przemiału standartowego 11.25÷11.75, otręby żytnie z przemiału standartowego 9.25÷10.25, otręby jęczmienne bez notowań.

Poznań—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18.00÷18.50 (19.50÷20.00), żyto 13.00÷13.50 (13.00÷13.25), jęczmień 638/650 grl bez notowań,—673/678 grl bez notowań,—700/720 grl bez notowań—browarny bez notowań,—ozimy bez notowań (17.00÷18.00), owies I standart bez notowań,—II standart bez notowań, mąka wraz z workiem: pszena I gat. 0÷35% 38.00÷40.00 (40.00÷42.00),—I gat. 0÷50% 35.25÷37.75 (37.25÷39.75),—I gat. A 0÷65% 32.50÷35.00 (34.50÷37.00),—II gat. 35÷50% 31.25÷32.25 (33.25÷34.25),—II gat. 35÷65% 28.25÷30.75 (30.25÷32.75),—II gat. 50÷60% 26.75÷27.75 (28.75÷29.75),—II gat. A 50÷65% 25.75÷26.75 (27.75÷28.75),—II gat. 60÷65% 24.25÷25.25 (26.25÷27.25),—III gat. 65÷70% 20.25÷21.25 (22.25÷23.25),—razowa 0÷95% bez notowań,—postewna bez notowań, mąka żytnia: I gat. 0÷30% 24.50÷25.25,—I gat. A 0÷55% 23.00÷23.75,—razowa 0÷95% bez notowań,—II gat. 30÷65% bez notowań,—II gat. A 50÷55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11.50÷12.00 (11.75÷12.25),—średnie z przemiału standartowego 10.00÷10.75, otręby żytnie z przemiału standartowego 10.00÷11.00, otręby jęczmienne 11.50÷12.50.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 31 lipca do 4 sierpnia 1939 r.

Na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej utrzymywała się w dalszym ciągu tendencja słaba dla większości akcji, dla niektórych—lekką zwyżką. Obroty—mimo przypadającego ultimo miesiąca—utrzymały się na poziomie względnie wysokim. Salda tygodniowe (w zł) poszczególnych akcji przedstawiają się następująco: Banku Polskiego—2.50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru +0.25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla—1.00, Lilpopa +1.00, Modrzejowa—0.50, Norblina—1.00, Ostrowca (ser. B) +0.50, Starachowic—1.75, Zieleniewskiego i Fitzner-Gampera +1.50 oraz Haberbuscha i Schielego +1.00. Z dniem 1/VIII, akcje Zakładów Chemicznych L. Spiess i Syn są notowane bez kuponu dywidendowego za rok 1938 wartości zł 3.50 oraz z dniem 4/VIII—akcje Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych bez bezwartościowego kuponu za rok 1937/38.

Na giełdach prowincjonalnych okres sprawozdawczy minął pod znakiem nadal utrzymującego się słabego zainteresowania transakcjami akcyjnymi.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
w zł z a k c j e				
Bank Polski	zł 100	105.50	103.00	103.00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	.	.	35.25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	32.13	31.00	31.00
Lilpop	zł 100	.	.	80.00
Modrzejów	zł 50	.	.	16.75
				-17.00
Norblin	zł 100	.	.	91.00
Ostrowiec ser. B	zł 100	79.75	79.25	79.50
				-79.25
Starachowice	zł 100	48.00	46.00	46.00
Zjedn. Fabr. Maszyn, KotłowiWag. Zieleniewski i Fitzner-Gamper	zł 100	57.00	57.00	57.00
Haberbusch i Schiele	zł 100	.	.	50.50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 105.50 (107.00).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł: Bank Polski 103.50.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł: Bank Polski 106.50, H. Cegielski 52.00, Lubañ-Wronki 29.00.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

NOWA TARYFA OSOBOWA

W dn. 1 sierpnia b. r. wydano ponownie Część II Taryfy Osobowej P. K. P. oraz tzw. Zbiór ulg pozataryfowych, co oznacza ustalenie na pewien okres czasu systemu ulg taryfowych ruchu osobowego na P. K. P. — po ich zrewidowaniu i skorygowaniu zgodnie z aktualnymi potrzebami. Taryfa Cz. II zawiera przepisy, ulgi i opłaty stałe, gdy Zbiór ulg zawiera jedynie wskazówki instrukcyjne dla stosowania takich ulg, jakie bądź zawarte są w ustawach, dekretych, rozporządzeniach Ministrów i innych źródłach prawa ogólnego, jak również niektóre ulgi administracyjne znaczenia wewnętrznego.

Z ważniejszych zmian w przepisach zasługują na wyróżnienie nadanie prawa do dopłat ulgowych podróżnym, którzy zgłoszą konduktorowi w pociągu sami, że chcą jechać dalej, niż opiewa ich bilet, lub w wyższej klasie. Dotąd stosowano tylko opłaty normalne, gdy obecnie uprawnieni do ulg mogą korzystać z ulgi bez potrzeby dopłacania w kasie biletowej.

Zaniechano sprzedaży biletów tygodniowych na odległość powyżej 50 km—wobec minimalnego zapotrzebowania na te bilety ze strony stałych mieszkańców osad podmiejskich; natomiast dla wykorzystywania przy przejazdach dorywczych o wiele lepiej nadaje się bilet miesięczny, który nadal sprzedawany jest na odległości do 100 km.

Zaniechano też wydawania biletów miesięcznych specjalnych robotnikom—po ujemnych wynikach kilkumiesięcznego eksperymentowania tego sposobu odprawy; zato rozszerzono wydawanie biletów robotniczych tygodniowych do 50 km.

Na tych nielicznych zmianach kończy się ostateczne jakby oszlifowanie rewizji taryf podmiejskich, przeprowadzonej w dn. 1/X 1938 r. Rewizja ta dała rezultaty zadowalające, gdyż dorywczy ruch podmiejski przerzuciła do zakupu biletów pojedynczych, o wiele bardziej dochodowych, a i tak wzrósł jeszcze o 13% wpływ z biletów odcinkowych, tj. z biletów ruchu codziennego.

Śród ulg turystycznych należy wymienić nową ulgę dla cudzoziemców, którzy po 7-dniowym pobycie w jednym z uzdrowisk lub kąpielisk nadmorskich mają prawo do 6 przejazdów z ulgą 50% w ciągu miesiąca. Jest to nowy dodatek do już istniejącej ulgi w formie biletu okręgowego cudzoziemskiego (15 dni—zł 60 na całą sieć) oraz ulg grupowych i tranzytowych—dodatek, mający się przyczynić do większego zainteresowania się cudzoziemców dłuższym pobytem w uzdrowiskach w Polsce, gdy inne ulgi służą raczej celom wycieczkowym. Do tych ostatnich należą też nowoprowadzone ulgi weekendowe z zagranicy do Polski, a to ze Śląska na teren Zaolzia, Beskidów, Tatr, Krynicy (ważne dla Śląska niemieckiego), dalej z Rumunii do doliny Prutu

i Zaleszczyk, a także w doliny Stryju i do Truskawca, a wreszcie do Augustowa i Białowieży z Prus Wschodnich i Litwy.

Ulga wczasowa, tj. ulga stosowana dla pracowników fizycznych i umysłowych na kolonie letnie—została ustabilizowana na poziomie ustępstwa 66%. W tym zakresie współpracują: Centralne Biuro Wczasów i Liga Popierania Turystyki. Obrano miejscowości o znaczeniu pomniejszym, tanie, dobrze przystosowane do tej akcji, łącząc ulgę z opłaceniem z góry ryczałtu pobytoowego.

Wielkie zjazdy masowe, korzystające dotąd z ulgi 75%, korzystając będą nadal tylko z ulgi 66%, a pobliskie pociągi popularne, tj. po 30 km — z ulgi 50% przy 200 osobach i 66% przy 500 osobach, gdy dotąd ustępstwo wynosiło odpowiednio: 66% i 75%. W nowych taryfach znajdujemy przepisy o campingu w specjalnych wagonach, na ulgowych warunkach. Na wzór campingu angielskiego i francuskiego—przyjęto jako punkty campingowe tylko małe punkty, położone w lasach, przy wodzie. Można krążyć po tych punktach w wagonie campingowym, według obranej z góry ruty, mając dla 12 osób nocleg, możliwość gotowania itp. Ulga przy 8 osobach wynosi 50%, przy 12—66%, lecz trzeba nadto dopłacać codziennie za wagon po zł 1.50 od osoby.

Popularnie zwane „torpedy”, tj. wagony motorowe ekspresowe, chodzące już obecnie zespołami, łącząc odległe miasta najszybciej i najsprawniej—będą niebawem podzielone na torpedy klasy II i III, a dopłata minimalna za miejscówkę wynosi już obecnie zł 1.50, przy czym jednak bez zmian pozostaje należność gr 50 za każde rozpoczęte 50 km. Ta podwyżka należności minimalnej podyktowana jest ujemnym wpływem zajmowania miejsc przez podróżnych, jadących do sąsiednich stacji—ze szkodą dla podróżnych, jadących daleko, dla których przede wszystkim uruchamia się torpedy.

Nowe taryfy wydano w formie ulepszonej, z drukiem jednostronnym, dokładnymi odblaskami kolorowymi dowodów ulgowych, skorowidzami itp. Jednocześnie wydane będą liczne instrukcje wykonawcze, związane z nowym nakładem taryf, mianowicie: nowa instrukcja odprawcza, nowa instrukcja przewozowa (rewizyjna, bileterka i konduktorska), nowy zbiór wzorów biletów.

Dla popularyzacji taryf spowodowano też wydanie nakładem prywatnym broszury pn. „Tani bilet”—dokładnego poradnika w cenie zł 2, który zawiera wszelkie wiadomości, dotyczące ulg na kolejach, kolejkach, autobusach P. K. P., liniach lotniczych, kolejkach górskich i tarcznych, a także opłaty i wszelkie wiadomości potrzebne w celach taryfowania.

Zarządzenia taryfowe ostatniego roku—wszystkie prawie—zmierzają bądź do celowej akwizycji, bądź do podwyższenia wpływów. Natomiast zwalczano w tym czasie pomnażanie uprawnień typu przywilejów zawodowych, stanowych itp. Do zarządzeń zwykłych należy też zaliczyć przemianowanie pociągów przyspieszonych na pośpieszne, co odnosi się zwłaszcza do pociągów kuracyjnych.

Do tak ostrożnej polityki taryfowej zmusza kolej przede wszystkim jej sytuacja finansowa. Nawet w stosunkowo niezłym dla ruchu osobowego roku 1938 deficyt wynosił ok. ¼ wpływu z tego ruchu. Ruch towarowy jest za mało dochodowy, by można było czerpać z rezerwuaru jego wpływów na pokrycie deficytu z ruchu osobowego. W porównaniu z rokiem 1935 wzrosła w 1938 r. ilość tona-kilometrów ruchu towarowego o 28%, gdy wpływ zaledwie o 3%. Spadł b. znacznie zysk eksploatacyjny w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. Trudność wprowadzenia generalnej podwyżki taryf towarowych nakazuje zatem prowadzenie tym ostrożniejszej polityki taryf osobowych, dążącej do wzrostu dochodowości przeciętnej i ogólnej oraz wykorzystującej lepsze koniunktury przewozowe dla usuwania przerostu ulg.

Trzymając się też zasad równości społecznej—wprowadza się konsekwentnie na kolejach ulgi akwizycyjne wyłącznie takie, które są dostępne dla wszystkich. Szczególnie też zaostrożone zostało ściganie posługiwania się ulgą jako źródłem korzyści materialnych czy moralnych dla pośredników, korzystających z ulg. To samo dotyczy walki z pędem do uzyskiwania bezpłatnych biletów, z protekcją i z wyobrażeniami, chcącymi widzieć w P. K. P. kasę subwencyjną Skarbu Państwa.

Poza zakresem taryfowym podjęta zostanie niebawem specjalna akcja w celu podniesienia wpływów z ruchu osobowego—nie przez

zabiegi taryfowe, lecz przez zabezpieczenie istotnego wpływu należności przewozowej. Obok postępu w zakresie taryf i akwizycji—ta trzecia akcja, polegająca na ulepszeniu pracy personelu, metod rozsprzedaży usług, na przyuczaniu publiczności—stanowi uzupełnienie dawno potrzebne. Chodzi tu głównie o systematyczne obsadzanie wszystkich przystanków kasami biletowymi, postęp rozbudowy zamkniętych stacyjnych, tunelów komunikacyjnych, rozbudowę stacji wg zasad prawidłowej służby handlowej, usprawnienie metod i środków rewizji bileterkiej, konduktorskiej, odpowiednie stałe pouczanie podróżnych i walka z przejazdem wyłudzoną przy skoordynowaniu wszystkich czynników.

Przygotowywane też jest większe zbliżenie biura podróży „Orbis” i P. K. P. w formie współpracy, opartej na związaniu organizacyjnym i finansowym, ku czemu zmusza konieczność przygotowania się do właściwej propagandy za granicą w celach podróźniczych i scalenia akwizycji wewnętrznej.

a. d.

PRZEWOZY NA P. K. P. W CZERWCU 1939 R. — Przekiętny dzienny naładunek na P. K. P. w czerwcu 1939 r. — w porównaniu z czerwcem 1938 r. — przedstawiał się następująco (w wagonach 15-tonowych):

	Czerwiec	
	1939	1938
Zboże	203	178
Mąka, kasze itp.	285	215
Ziemniaki	43	47
Sól	92	78
Cukier	98	97
Inne artykuły aprowizacyjne	140	151
Zwierzęta i ptactwo	178	155
Mięso i bekony	24	21
Drzewo ¹⁾	1 332	1 084
Węgiel i koks ²⁾	7 429	4 831
Ropa i produkty naftowe	183	156
Nawozy sztuczne	136	102
Materiały budowlane	1 382	1 240
Rudy oraz surowce dla przemysłu fabrycznego	547	408
Produkty przemysłowe	1 425	1 093
Narzędzia i maszyny rolnicze	4	3
Pozostałe	772	718
Drobnica i ładunki pośpieszne	1 932	1 781
Razem naładunek przesyłek handlowych	16 205	12 358
Przewozy gospodarcze i inne niehandlowe	1 230	1 094
Razem naładunek w kraju	17 435	13 452
w tym:		
do przewozu w kraju	13 763	10 750
do wywozu przez granice lądowe i porty polskie-go obszaru celnego	3 672	2 702
Naładunek w W. M. Gdańsku	233	349
Przyjęcie od kolei zagranicznych	257	141
Tranzyt	1 825	1 185
Ogółem	19 750	15 127

Przewozy kolejowe w czerwcu b. r. wykazały dalszą tendencję wzrostową, której rozmiary były większe nawet niż w miesiącu poprzedzającym—wyjątkowo pomyślnym pod względem wzrostu przewozów. Ogół przewozów w porównaniu z czerwcem 1938 r. zwiększył się przeciętnie dziennie o 4 623 wag. (30.6%), naładunek w kraju—o 3 983 wag. (29.6%) oraz naładunek przesyłek handlowych o 3 847 wag. (28.2%).

Pod względem kierunku przewozów—przeciętny dzienny naładunek przy nadaniu do przewozu w kraju wzrósł o 3 013 wag. (28%), przy nadaniu do wywozu przez granice lądowe i porty p. o. c.—o 970 wag. (35.9%), przy przyjęciu od kolei zagranicznych—o 116 wag. (82.3%) oraz przy tranzycie—o 640 wag. (54%). Naładunek w W. M. Gdańsku wykazał spadek o 116 wag. (33.2%).

Jak wynika z powyższych ogólnych danych, przewozy kolejowe w czerwcu 1939 r. kształtowały się pod wpływem wysokich obrotów w kraju, wyjątkowo silnego wzrostu wymiany z zagranicą, zaznaczą-

¹⁾ W tym do wywozu przez granice lądowe i porty p. o. c. w czerwcu 1939 r. 306 wag. 15-tonowych, a w czerwcu 1938 r.—221 wag. 15-tonowych.

²⁾ W tym do wywozu przez granice lądowe i porty p. o. c. w czerwcu 1939 r. 3 024 wag. 15-tonowe, a w czerwcu 1938 r.—2 096 wag. 15-tonowych.

jącego się szczególnie przy imporcie, oraz równie poważnego zwiększenia się przewozów tranzytowych. Istniejący od dłuższego czasu spadek naładunku w W. M. Gdańsku wykazał nadal silną tendencję zniżkową.

Wzrost przewozów objął niemal wszystkie grupy towarów i w stosunku do czerwca 1938 r. wynosił (przeciętnie dziennie) przy: zbożu 25 wag. (14%), mące, kaszy itp. 70 wag. (32·6%), soli 14 wag. (17·9%), cukrze 1 wag (1%), zwierzętach i produktach 23 wag. (14·8%), mięsie i bekonach 3 wag. (14·3%), drzewie 248 wag. (22·9%), węgla i koksie 2 598 wag. (53·8%), ropie naftowej i produktach z niej 27 wag. (17·3%), nawozach sztucznych 34 wag. (33·3%), materiałach budowlanych 142 wag. (11·5%), rudach oraz surowcach dla przemysłu fabrycznego 139 wag. (34·1%), produktach przemysłowych 332 wag. (30·4%), narzędziach i maszynach rolniczych 1 wag. (33·3%), oraz pozostałych towarach, osobno niewymienionych, 54 wag. (7·5%). Przewozy drobnicy i ładunków pośpiesznych zwiększyły się o 151 wag. (8·5%).

Wzrost przewozów zbóż nastąpił dzięki wzmocnionemu wywozowi na rynki zagraniczne. Eksport 4 głównych zbóż w miesiącu sprawozdawczym był przeszło 3-krotnie wyższy niż w tym samym miesiącu ub. r. W znacznie większym stopniu wzrosły przewozy mąki, kaszy itp.—zarówno wskutek poważnego zwiększenia się eksportu (głównie mąki pszennej i żytniej), jak iżywionych obrotów w kraju. Wydatnie zwiększyły się przewozy soli wskutek wzrostu konsumpcji na cele jadalne oraz przemysłowe. Minimalny wzrost przewozów cukru tłumaczy się tym, że przy dość ożywionych przewozach w kraju nastąpił jednocześnie spadek nadania na eksport o blisko 30%. O pomyślnym kształtowaniu się przewozów zwierząt i produktach decydowały wyłącznie obroty krajowe, bowiem eksport tej grupy towarów uległ wydatnemu ograniczeniu. W grupie mięsa i bekonów spadek przewozów mięsa świeżego pokryty został z nadwyżką wzrostem wywozu bekonów. Ogólny wzrost przewozów drzewa nastąpił wskutek zwiększenia się przewozów w kraju o 163 wag. (18·8%) oraz nadania na eksport o 85 wag. (38·5%). Na rynku krajowym najwyższy stopień wzrostu wykazało drzewo kopalniane, drzewo nieobrobione oraz opałowe, przy

eksportie zaś—drzewo obrobione, celulozowe i podkłady kolejowe. Ogół przewozów węgla i koksu wykazał bardzo wysoki wzrost dzięki zwiększeniu się przewozów w kraju przeciętnie dziennie o 1 670 wag. (37·9%) oraz wywozu przez granice lądowe i porty p. o. c. o 928 wag. (44·2%). Na tak pomyślnie kształtowanie się przewozów tej grupy towarów—jeżeli chodzi o obrót wewnętrzny—wpłynął poważny wzrost zbytu węgla w kraju. Dostawy węgla dla kolei żelaznych były w b. r. wyższe niż przed rokiem o 73%, dla przemysłu o 36·7% oraz dla pozostałych odbiorców o 53·3%. Również pomyślnie kształtowały się w b. r. przewozy krajowe koksu, którego produkcja wzrosła o 28·8%. Przy eksporcie najsilniej wzmożił się wywóz węgla na rynki środkowo- i zachodnio-europejskie oraz w mniejszym stopniu na rynki skandynawskie. Natomiast spadek nastąpił przy węglu bunkrowym. Wzrost wydobycia ropy naftowej wpłynął korzystnie na przewozy tego surowca oraz przetworów naftowych. Zwiększający się stale zbył benzyny w kraju był w czerwcu b. r. wyższy o 29·3% niż w analogicznym miesiącu ub. r. Również wydatnie wzrósł zbył nafty i naftowych olejów smarowych. Przewozy nawozów sztucznych—po przejściowym spadku w miesiącu poprzedzającym—ponownie wykazały poważną tendencję zwykłą. O przewozach materiałów budowlanych decydowały głównie inwestycje publiczne, utrzymujące się na wysokim poziomie. Bardzo wydatnie zwiększyły się przewozy ropy, co wiąże z blisko dwukrotnym wzrostem importu rud żelaznych oraz wzrostem wydobycia rud krajowych. Pomyślna sytuacja produkcji w hutnictwie żelaznym oraz w przemysłach: metalowym, chemicznym, włókienniczym i in. znalazła swój wyraz we wzroście przewozów produktów przemysłowych. Stosunkowo wysoki wzrost przewozów narzędzi i maszyn rolniczych nie posiada większego znaczenia wobec małych rozmiarów tonażu.

Spadek przewozów objął tylko 2 grupy towarów i wynosił przeciętnie dziennie przy: ziemniakach 4 wag. (8·5%) oraz artykułach aprowizacyjnych osobno niewymienionych 11 wag. (7·2%).

N. K.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

USTAWODAWSTWO MORSKIE W I PÓŁROCZU 1939 R.

Zgodnie z ustalonym zwyczajem¹⁾, podajemy wykaz ustaw, rozporządzeń i zarządzeń w zakresie spraw morskich; akty prawodawcze zgrupowane zostały poniżej z podziałem na poszczególne grupy zagadnień.

Granice

Ustawa z dn. 5/IV 1939 r. o ustanowieniu prawa zabudowy oraz zbywania i zamiany niektórych gruntów państwowych, położonych w obrębie gmin, w których znajdują się polskie porty morskie („Dz. Ust. R. P.” Nr 35/1939, poz. 219). Ustanowienie prawa zabudowy, zbycia lub zamiany gruntów może być dokonywane na cele rozbudowy przemysłu, rozwoju handlu i rybołówstwa morskiego oraz budowy osiedli mieszkaniowych dla rybaków, robotników portowych i marynarzy. Ustawa upoważnia Ministerstwo Przemysłu i Handlu do ustanowienia prawa zabudowy, zbycia lub zamiany gruntów państwowych, pozostających w jego zarządzie, a położonych w obrębie gmin, w których znajdują się handlowe porty morskie. Cenę oraz warunki sprzedaży, zamiany oraz ustanowienia prawa zabudowy ustala Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 25/I 1939 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o pasie granicznym („Dz. Ust. R. P.” Nr 12/1939, poz. 68). § 1 uchyla rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 22/IX 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 71/1938, poz. 516) w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 10/VI 1938 r. o pasie granicznym—tak, że obowiązuje ono w brzmieniu pierwotnym z dn. 10/VI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 43/1938, poz. 360).

Okólnik Komisariatu Rządu w Gdyni z dn. 16/XII 1938 r. do kierowników firm maklerskich, zawierający instrukcję dla kapitanów zagranicznych statków handlowych, zawijających do Gdyni. Instrukcja wyjaśnia przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych

z dn. 30/VII 1938 r. w sprawie kontroli ruchu osobowego przez granice Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr 65/1938, poz. 489). Przepisy zacytowanego rozporządzenia są liberalne—ich naczelną zasadą jest przepis „marynarze mogą w czasie postoju statku wysiadać na ląd i poruszać się swobodnie w obrębie portu i miasta portowego, jeżeli wylegitymują się dowodem, stwierdzającym zajęcie ich jako członków załogi statków” (§ 11), przy czym wystarcza wylegitymowanie się zwykłym zaświadczeniem kapitana statku; celem zabezpieczenia interesu publicznego, który mógłby być naruszony przez nielegalną imigrację—rozporządzenie przewiduje sankcje karne za nielegalne pozostanie marynarzy w Gdyni.

Okólnik ten zmieniony został okólnikiem Komisariatu Rządu w Gdyni Nr II P. C. 1/7 z dn. 12/VI 1939 r. Zmiana dotyczy traktowania obywateli państw skandynawskich, Finlandii i Estonii, które uznane zostały jako państwa, graniczące z Polską, oraz przyjmowania zobowiązań przedstawicieli konsularnych państw obcych.

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 21/III 1939 r. o sprostowaniu błędu w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 30/VII 1938 r. w sprawie ruchu osobowego przez granice Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr 28/1939, poz. 193).

Bandera

Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dn. 12/X 1938 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13/XII 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach („Dz. Ust. R. P.” Nr 2/1939, poz. 8).

Praca i opieka społeczna

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 23/III 1939 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Rel. i Ośw. Publ., Rolnictwa i Ref. Roln., Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji, o uzupełniającym wykazie samodzielnych wolnych zajęć zawodowych, podlegających opłacie na Fundusz Pracy („Dz. Ust. R. P.” Nr 37/1939, poz. 241). Wykaz uzupełniający obejmuje m. in.: pośredników handlowych (maklerzy mor-

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 11/1939, str. 483.

cy), ekspedytorów, trudniących się osobiście z polecenia osób trzecich cleniem w urzędach celnych towarów, wysyłanych za granicę lub otrzymywanych z zagranicy, inspektorów i agentów przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, przewozowych oraz instytucyj kredytowych.

Cło, podatki, opłaty portowe

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 26/IV 1939 r., wydane w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Roln. i Ref. Roln., o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła („Dz. Ust. R. P.” Nr 39/1939, poz. 258); rozporządzenie to weszło w życie z dn. 1/V 1939 r. i obowiązuje do dn. 31/X 1939 r. Pozwolenia na wóz bez cła bądź za cłem niższym, wydane na podstawie uchylonych rozporządzeń, zachowują swą ważność do czasu, w nich wymienionego, a pozwolenia, wystawione na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 27/X 1938 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła („Dz. Ust. R. P.” Nr 84/1938, poz. 570, Nr 33/1939, poz. 214)—do dn. 31/X 1939 r.¹⁾ Załącznik Nr 1 do tego rozporządzenia wyszczególnia m. in. jako zwolnione od cła: ryby, skorupiaki, mięczaki i ich przetwory do przerobu na mączkę rybną—grupa 11 i 23 (poz. 254, 255, 256 i 258 t. c.), tran i inne oleje i tłuszcze wszelkich zwierząt morskich (cło niższe—zł 1.50 od 100 kg)—poz. 216 pp. 1 i 2; przędza bawełniana surowa nitkowana do wyrobu sieci rybackich poz. 611 (gotowe sieci rybackie—cło niższe); statki morskie i rzeczne, łodzie—bez cła—poz. 1154 oraz—również bez cła—przedmioty, należące do statków, przeznaczonych do rozbiórki, odpowiadające, pod względem jakości i ilości, przeznaczeniu i wielkości tych statków; przedmioty inwentarza statków morskich, konieczne do spełnienia przeznaczenia statków—o ile nie mogą być zwolnione od cła na podstawie tar. celn. przywzowowej; materiały do budowy i naprawy statków morskich, przedmioty ich wyposażenia oraz niewyrabiane w kraju materiały do wyrobu i naprawy tych przedmiotów wyposażenia—o ile nie mogą być zwolnione od cła na podstawie art. 22 ust. II p. 21 prawa celnego; materiały do budowy i naprawy łodzi motorowych morskich, przedmioty ich wyposażenia oraz niewyrabiane w kraju materiały do wyrobu i naprawy tych przedmiotów wyposażenia, o ile łodzie te mają być przeznaczone do celów rybackich lub technicznej obsługi portu i wybrzeża morskiego (działy VII÷X, XII÷XVI i XIX).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 19/IV 1939 r. o wykonaniu ustawy z dn. 4/V 1938 r. o podatku obrotowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 44/1939, poz. 287)—ustala stawkę podatku od obrotu w wys. 2.6% od wynagrodzeń za ekspedycję, maklerstwo żeglugowe (morskie) oraz przewóz osób i rzeczy (żegluga morska, pasażerska i towarowa) (§ 43).

Obwieszczenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 15/IV 1939 r. o zmianie taryfy niektórych opłat portowych („Monitor Polski” Nr 94/1939, poz. 212). Zmiana m. in. objęła opłaty ryczałtowe. Opłaty ryczałtowe mogą być pobierane od statków, stale używanych w obrębie portu, oraz od statków polskich i gdańskich, używanych w żegludze przybrzeżnej do miejscowości, położonych na wybrzeżu polskim i gdańskim, jak również od polskich i gdańskich holowników i statków rybackich. Roczne opłaty ryczałtowe obejmują opłaty za wejście i wyjście, pilotowe, postojowe i przystaniowe. Polskie i gdańskie statki, używane w żegludze przybrzeżnej, kursujące tylko w sezonie letnim, mogą uiszczać ryczałtem opłatę pasażerską, obliczoną od największej liczby osób, dozwolonej do przewozu.

Opłatę ryczałtową oblicza się za każdą jednostkę iloczynu, otrzymanego z pomnożenia największej długości przez największą szerokość (w metrach). Zmiany, wprowadzone omawianym obwieszczeniem, obowiązują od dn. 1/V 1939 r.

Bezpieczeństwo

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 27/III 1939 r. o urządzeniach przeładunkowych na morskich statkach handlowych

(„Dz. Ust. R. P.” Nr 31/1939, poz. 208) zawiera formalne przepisy wykonawcze do art. 6 p. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/XI 1930 r. o bezpieczeństwie statków morskich. Używanie urządzeń przeładunkowych przed wypróbowaniem i wycechowaniem jest zabronione (§ 1); badania i próby przeprowadza się przez inspektorów bezpieczeństwa; próby urządzeń przeładunkowych muszą być dokonywane co najmniej raz na rok (§ 5); na dowód przeprowadzanych badań i prób władza inspekcyjna wystawia świadectwo (§ 7). Rozporządzenie zawiera upoważnienie dla Dyrektora Urzędu Morskiego do wydania przepisów technicznych, dotyczących badań, prób i oględzin urządzeń przeładunkowych, ich cechowania oraz kresu używalności.

Zarządzenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dn. 25/IV 1939 r. o przepisach technicznych dla urządzeń przeładunkowych i dźwigów osobowych na morskich statkach handlowych („Pomorski Dziennik Wojewódzki” Nr 13/1939, poz. 152).

Zarządzenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dn. 28/IV 1939 r. w sprawie przepisów technicznych, dotyczących wykresów ramion stateczności statków handlowych morskich („Pomorski Dziennik Wojewódzki” Nr 13/1939, poz. 153).

Konwencje międzynarodowe

Konwencja w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci, przyjęta w Genewie w dn. 22/VI 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 21/1939, poz. 134). Tekst konwencji zawiera przyjęte przez Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy wnioski, dotyczące zachowania ekspektatyw i praw, nabytych w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci pracowników, przenoszących swe miejsce zamieszkania z jednego kraju do drugiego. Konwencja obowiązuje jedynie między członkami Międzynarodowej Organizacji Pracy, związanymi tą konwencją. Konwencja ma znaczenie dla żeglugi morskiej—z uwagi na częste wypadki zmiany miejsca zamieszkania przez marynarzy. Konwencja została ratyfikowana zgodnie z ustawą z dn. 8/I 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 3/1939, poz. 14).

Oświadczenie rządowe z dn. 18/III 1939 r. o zarejestrowaniu przez Sekretariat Ligi Narodów złożonych przez Polskę i inne państwa dokumentów ratyfikacyjnych projektu konwencji z dn. 22/VI 1935 r. w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci („Dz. Ust. R. P.” Nr 21/1939, poz. 135).

Oświadczenie rządowe z dn. 25/XI 1938 r. w sprawie złożenia za W. M. Gdańsk dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji telekomunikacyjnej z dn. 9/XI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 1/1939, poz. 5).

Oświadczenie rządowe z dn. 13/I 1939 r. w sprawie zmiany międzynarodowej konwencji z dn. 5/VII 1930 r. o liniach ładunkowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 6/1939, poz. 34).

Oświadczenie rządowe z dn. 18/IV 1939 r. w sprawie stosowania w osadach cieśninowych postanowień międzynarodowej konwencji z dn. 5/VII 1930 r. o liniach ładunkowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 42/1939, poz. 279).

Konwencje, układy i porozumienia dwustronne

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 19/I 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień układu handlowego między Polską i Litwą („Dz. Ust. R. P.” Nr 5/1939, poz. 26).

Art. 6 układu zawiera klauzule morskie: o wzajemnym uznawaniu certyfikatów okrętowych i świadectw pomiarowych, wystawionych według obowiązujących praw i przepisów przez właściwe władze stron, oraz klauzulę największego uprzywilejowania w odniesieniu do statków, płynących pod banderą jednej ze stron, oraz dla ładunków w portach i na wodach terytorialnych drugiej strony. Art. 7 zawiera klauzulę gdańską.

Oświadczenie rządowe z dn. 13/I 1939 r. w sprawie ratyfikacji i zmiany dokumentów ratyfikacyjnych protokołu dodatkowego z dn.

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zeszyty: 45/1938, str. 1546, oraz 16/1939, str. 659.

11/III 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Grecją z dn. 10/IV 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 5/1939, poz. 33).

Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 16/V 1939 r. o sprostowaniu błędu w tekście protokołu końcowego do układu handlowego z dn. 22/XII 1938 r. między Polską i Litwą („Dz. Ust. R. P.” Nr 52/1939, poz. 336).

Ustawa z dn. 5/IV 1939 r. o ratyfikacji układu handlowego między Polską i Litwą („Dz. Ust. R. P.” Nr 35/1939, poz. 218).

Ustawa z dn. 23/II 1939 r. o zatwierdzeniu układu między Polską i W. M. Gdańskiem celem uchylenia dwukrotnego opodatkowania w zakresie opłat stempłowych od weksli (podatku wekslowego—, „Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1939, poz. 97).

Oświadczenie rządowe z dn. 26/V 1939 r. o wymianie not, dotyczących zatwierdzenia układu między Polską i W. M. Gdańskiem celem uchylenia dwukrotnego opodatkowania w zakresie opłat stempłowych od weksli (podatku wekslowego), podpisanego w Warszawie w dn. 8/II 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 51/1939, poz. 326).

Układ między Polską i W. M. Gdańskiem celem uchylenia dwukrotnego opodatkowania w zakresie opłat stempłowych od weksli (podatku wekslowego—, „Dz. Ust. R. P.” Nr 51/1939, poz. 327).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 25/I 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień traktatu handlowego pomiędzy Polską i Argentyną („Dz. Ust. R. P.” Nr 9/1939, poz. 45). Art. IV zawiera normy wzajemnego traktowania obywateli i spółek cywilnych, handlowych, przemysłowych, finansowych, żeglugowych i innych o charakterze gospodarczym obu stron umownych, poddając je klauzuli największego uprzywilejowania. Art. VIII zawiera klauzulę gdańską.

Ustawa z dn. 5/IV 1939 r. o ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Polską i Argentyną („Dz. Ust. R. P.” Nr 36/1939, poz. 231).

Ustawa z dn. 4/III 1939 r. o ratyfikacji umowy gospodarczej z dn. 1/VII 1938 r. między Polską i Niemcami („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 108).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 24/III 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień umowy dodatkowej do umowy gospodarczej między Polską i Niemcami („Dz. Ust. R. P.” Nr 24/1939, poz. 155).

Ustawa z dn. 4/III 1939 r. o ratyfikacji drugiego protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Rumunią („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 112).

Ustawa z dn. 4/III 1939 r. o ratyfikacji protokołu dodatkowego z dn. 9/II 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Rumunią z dn. 23/VI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 113).

Ustawa z dn. 4/III 1939 r. o ratyfikacji piątego protokołu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską i Węgrami („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 114).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 11/III 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień układu handlowego między Polską i Z. S. R. R. oraz protokołu dodatkowego do tego układu („Dz. Ust. R. P.” Nr 24/1939, poz. 153). Art. VI, VII i VIII traktatu zawiera klauzule nawigacyjne, w szczególności art. VI ustala, że statki morskie innej strony będą traktowane bądź jak własne (klauzula wzajemności), bądź tak jak statki kraju najbardziej uprzywilejowanego (klauzula największego uprzywilejowania)—o ile to traktowanie dawałoby drugiej stronie więcej korzyści. W szczególności traktowanie takie będzie miało zastosowanie do warunków wejścia statków do portów morskich i na wody terytorialne drugiej strony, do pobytu w nich i wyjścia z nich, do całkowitego wykorzystania urządzeń i udogodnień, udzielonych żegludze, do czynności handlowych, dotyczących statków morskich, ich towarów, pasażerów i bagażu; do wszelkiego rodzaju ulg, dotyczących przydziału miejsc przy nabrzeżu dla załadowania i wyładowania; do należności i opłat wszelkiego rodzaju, nakładanych i pobieranych w imieniu i na rachunek rządu, władz publicznych, koncesjonariuszy lub rozmaitych instytucyj, do zarządzeń, mających na celu udzielenie kapitanowi, załodze i pasażerom współdziałania i pomocy zarówno osobistej jak i dla statku, ładunków i bagażu—w wypadkach

rozbitcia się statku, osadzenia na mieliźnie i innych awaryj morskich, bądź przymusowego zawinięcia statku do portów, bądź wejścia na wody terytorialne drugiej strony. Przynależność krajowa statków morskich będzie uznawana obustronnie na podstawie dokumentów i świadectw (certyfikatów okrętowych), wystawionych przez właściwe władze stron.

Układ powyższy znajduje uzupełnienie w dwóch porozumieniach, podpisanych w dn. 31/III 1936 r. między Polską i Z. S. R. R., mianowicie o wzajemnym uznawaniu okrętowych świadectw pomiarowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 3/1937, poz. 23) i o opłatach portowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 3/1937, poz. 24)¹⁾.

Art. VII wylacza z traktowania uprzywilejowanego: 1) korzyści udzielone własnemu rybołówstwu, 2) zarządzeń specjalnych i zapomóg dla rozwoju własnej żeglugi, 3) korzyści, udzielonych własnym organom portowym, 4) kabotażu, 5) pilotowania oraz trudnienia się pilotażem, sygnalizacją i ratownictwem; art. VIII wylacza z traktowania uprzywilejowanego niektóre uprawnienia i korzyści, udzielone lub mogące być udzielonymi w ramach pewnych układów międzynarodowych oraz udzielone lub mogące być udzielonymi pewnym państwow, sąsiadującym z terytorium Polski i Z. S. R. R.

Art. XI zawiera klauzulę gdańską. Układ zawarty jest na czas nieograniczony.

Do układu dołączone są: protokół końcowy i protokół dodatkowy.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 11/III 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień porozumienia między Polską i Z. S. R. R. w sprawie statutu prawnego Przedstawicielstwa Handlowego Związku Socjalistycznych Republik Rad w Polsce („Dz. Ust. R. P.” Nr 24/1939, poz. 154).

Ustawa z dn. 5/IV 1939 r. o ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Polską i Republiką Wschodnią Urugwajską („Dz. Ust. R. P.” Nr 36/1939, poz. 232).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/IV 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień porozumienia, dotyczącego zmiany traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską i Francją („Dz. Ust. R. P.” Nr 40/1939, poz. 264).

Ustawa z dn. 20/VI 1939 r. o ratyfikacji układu handlowego między Polską i Z. S. R. R. oraz protokołu dodatkowego do tegoż układu („Dz. Ust. R. P.” Nr 56/1939, poz. 356).

Ustawa z dn. 20/VI 1939 r. o ratyfikacji umowy dodatkowej do umowy gospodarczej między Polską i Niemcami („Dz. Ust. R. P.” Nr 56/1939, poz. 357).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 28/VI 1939 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień układu handlowego między Polską i Słowacją („Dz. Ust. R. P.” Nr 57/1939, poz. 373).

Różne

Ustawa z dn. 27/III 1939 r. o dotacjach na rzecz Funduszu Obrony Narodowej i o inwestycjach z funduszy państwowych w okresie 1/IV 1939 r. ÷ 31/III 1942 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 25/1939, poz. 165). Art. 1 przewiduje wydatkowanie w omawianym okresie zł 1 500 tys. na inwestycje morskie.

Ustawa z dn. 27/III 1939 r. o dodatkowych kredytach na rok 1938/39 („Dz. Ust. R. P.” Nr 26/1939, poz. 169) w art. 1 p. 5 w części 10 „Ministerstwo Przemysłu i Handlu” wymienia kredyty dodatkowe na wydatki zwyczajne w dziale 6 „Urząd Morski w Gdyni” i dziale 8 „Państwowa Szkoła Morska”.

Ustawa z dn. 30/VIII 1939 r. o komunikacjach w służbie obrony Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr 29/1939, poz. 195) uważa za komunikację zespół środków i czynności, związanych z przenoszeniem na odległość osób, rzeczy i wiadomości. Do zespołu środków komunikacji morskiej zalicza m. in. statki żeglugi morskiej, portowej, przybrzeżnej i rybołówstwa morskiego, porty i przystanie (art. 1 i 2). O żegludze morskiej specjalnie traktują art. art. 14, 15, 16 i 19.

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 12/1937, str. 430.

Ustawa z dn. 30/III 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 30/1939, poz. 200) dotyczy żegluga morskiej pośrednio ze względu na to, że odnosi się m. in. do przedsiębiorstw, związanych z żeglugą morską.

Rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Skarbu z dn. 15/IV 1939 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych oraz Spraw Wewnętrznych—o określeń przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych w związku z powszechnym obowiązkiem świadczeń rzeczowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 35/1939, poz. 227)—zalicza do przedsiębiorstw przemysłowych w rozumieniu ustawy z dn. 30/III 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 30/1939, poz. 200) m. in. stocznie.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 7/IV 1939 r. o cenach soli i solanki („Dz. Ust. R. P.” Nr 37/1939, poz. 244)—ustala m. in. ceny soli, przeznaczonej do solenia ryb i krabów.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 30/V 1939 r. o obowiązku rejestracji i dostarczania danych do celów świadczeń osobistych („Dz. Ust. R. P.” Nr 48/1939, poz. 309) wymienia m. in. rejestrację osób, posiadających umiejętność wykonywania czynności w komunikacji (morskiej). Rejestrację zarządza Minister Opieki Społecznej.

L.

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W CZERWCU 1939 R.—

Ruch statków w porcie gdańskim w czerwcu b. r. zwiększył się nieco zarówno w porównaniu z majem b. r., jak i z analogicznym miesiącem ub. r. Przeszło przez port gdański ogółem 1 255 statków o pojemności 907 138 nrt—wobec 1 224 statków o pojemności 896 109 nrt w maju i 1 200 statków o pojemności 884 821 nrt w czerwcu 1938 r.; ruch okrętowy zwiększył się zatem w pierwszym wypadku o 1,2%, w drugim o 2,5%. Zawinęło do portu gdańskiego 627 statków o pojemności 451 768 nrt, wyszło zaś 628 okrętów o pojemności 455 370 nrt. Ruch statków na wejściu utrzymał się pod względem tonażowym prawie zupełnie ściśle na poziomie maja b. r., w porównaniu zaś z ub. r. wzrósł o 3,3%. Ruch wyjściowy statków zwiększył się w stosunku do maja b. r. o 2,5%, w stosunku zaś do czerwca 1938 r. o 1,8%. Pojemność statków, które do Gdańska zawinęły i port ten opuściły w ciągu I półrocza 1939 r., wyniosła 4 860 667 nrt—wobec 4 269 449 nrt w I półroczu 1938 r.; ruch statków zwiększył się więc o 591 218 nrt, czyli o 13,8%.

Narodowość statków, które odwiedziły w czerwcu port gdański, była następująca:

	Przybyło		Odeszło	
	statków	nrt	statków	nrt
Polska	30	23 259	30	24 111
Gdańsk	5	2 035	10	2 698
Anglia	32	42 155	32	40 230
Bułgaria	1	102	—	—
Dania	100	60 890	97	59 463
Estonia	28	17 530	26	15 425
Finlandia	37	41 803	39	43 854
Francja	3	4 186	3	4 186
Grecja	6	15 834	6	15 518
Holandia	47	9 606	41	8 323
Litwa	7	2 503	8	3 129
Łotwa	21	21 796	22	23 703
Niemcy	168	93 231	166	92 022
Norwegia	40	26 728	40	26 208
Panama	3	2 004	4	4 960
Portugalia	1	511	1	511
Szwecja	92	66 585	97	69 221
Włochy	6	21 010	6	21 808
Razem:	627	451 768	628	455 370

Na 18 bander, reprezentowanych w czerwcu w gdańskim ruchu portowym, bandera polska zajmuje siódme miejsce—za Niemcami, Szwecją, Danią, Finlandią, Anglią i Norwegią, wyprzedzając Łotwę, Włochy, Estonię i inne.

Obroty towarowe w czerwcu są nadal b. zadawalające, wyniosły mianowicie 727 221 t w porównaniu z 698 097 t w maju b. r. i 637 036 t w analogicznym miesiącu ub. r. Przywóz (107 356 t) zwiększył się w stosunku do maja o 21,6%, ale w stosunku do analogicznego miesiąca 1938 r. spadł o 36,1%. Jak już jednak uprzednio na tym miejscu zaznaczyliśmy, spadek ten spowodowany został zmniejszonym przywozem rud i pirytyłów skutkiem utraty zaplecza czeskosłowackiego. Wywóz (619 865 t) wzrósł w porównaniu z majem o 1,6%, w porównaniu zaś z ub. r. o 32,2%.

Obroty towarowe portu gdańskiego w I półroczu b. r. osiągnęły + 034 100 t—wobec 3 460 284 t w I półroczu ub. r., czyli wzrosł w b. r. wyniósł 16,6%. Na podstawie tak pomyślnego rezultatu w I półroczu można przypuszczać, że w b. r. zostaną nawet przekroczone wyniki, osiągnięte w okresie dobrej koniunktury, tj. w latach 1928÷31.

Ruch towarowy w czerwcu charakteryzuje następujące zestawienie (w tonach):

	Przywóz	Wywóz
Produkty pochodzenia roślinnego	5 749	42 277
Produkty pochodzenia zwierzęcego	103	853
Produkty pochodzenia mineralnego	92 319	464 512
Woski, tłuszcze, oleje itd.	888	595
Przetwory spożywcze, tytoń	650	2 241
Przetwory chem. i farmaceut.	3 375	15 921
Skóry, futra, wyroby skórzane	17	39
Surowce włókiennicze i wyroby	168	138
Kauczuk, jego surogaty i wyroby	12	—
Drzewo i wyroby	394	88 171
Papier i wyroby	41	856
Wyroby kamieniarskie, ceramiczne i szklane	77	14
Metale i wyroby	3 469	4 173
Maszyny i aparaty	46	47
Inne grupy	48	28
Razem:	107 356	619 865

W przywozie pierwsze miejsce zajmują produkty pochodzenia mineralnego, których przywieziono o 31,9% mniej niż w tym samym miesiącu ub. r. W porównaniu z miesiącem poprzednim przywóz w tej grupie wzrósł o 30,6%. Na drugim miejscu w przywozie stoją produkty pochodzenia roślinnego—z kwotą większą o 86,5% aniżeli w ub. r. Import następnych 3 grup uległ zmniejszeniu w porównaniu z tym samym miesiącem 1938 r., mianowicie: metali i wyrobów o 34,2%, chemikaliów o 11,7% oraz tłuszczów i olejów o 94,8%.

W wywozie prawie wszystkie grupy wykazują poważny wzrost w porównaniu z 1938 r. A więc wywóz produktów pochodzenia mineralnego zwiększył się o 25,3%, drzewa—o 24,1%, produktów pochodzenia roślinnego—o 195,9%, chemikaliów—o 458%, metali i wyrobów—o 21,3%. Spadł—o 56,3%—eksport przetworów spożywczych i tytoniu.

Przejechało do portu gdańskiego w czerwcu 35 pasażerów, wyjechało 139.

A. R.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Ostatnie dni lipca przyniosły wprawdzie nieznaczną, ale i w tej skali nieoczekiwaną poprawę na rynku frachtowym. Zostało to spowodowane zapotrzebowaniem tonażu pod zboże, którego wyjątkowo niskie ceny zachęciły wreszcie nabywców europejskich do poczynienia nowych zakupów. W związku z tym eksporterzy zbóż we wszystkich większych ośrodkach, a głównie w portach na rzece św. Wawrzyńca, w zatoce Golfu i w Australii, wykazali pewne zainteresowanie tonażem, kontraktując statki na podróże przeważnie do Anglii. Wprawdzie pokrycie tego zapotrzebowania nie natrafiało na ogół na trudności i nie wyczerpywało podaży, niemniej wniosło lepszy nastrój wśród armatorów i umożliwiło im osiągnąć nieco lepsze stawki w obrotach niekontrolowanych. Głównymi ośrodkami ożywienia eksportu zboża są: Kanada i Australia, gdy tymczasem Argentyna partycypowała minimalnie w tym ruchu. A właśnie w Argentynie jest największe i ciągle wzrastające skupienie tonażu, poszukującego ładunku, toteż nie może być mowy o trwalszej ogólnej poprawie, dopóki nie zostanie wciągnięty do obrotu ten najpoważniejszy ośrodek eksportu zboża. Tymczasem jednak nadal nie zapowiada normalnej poprawy i według opinii angielskich sfer fachowych nie nastąpi to przed końcem września, a nawet dopiero w październiku. Oczywiście, że powyższa ocena odnosi się do warunków normalnych, bo już i obecna sytuacja gospodarczo-polityczna staje się „normalną” wobec długotrwałości zjawiska niepokoju.

Na rynku La Platy kontrakty były zawierane tylko na wrzesień i październik, przy czym stawki wahały się, wykazując tendencję raczej spadkową—nawet poniżej minimalnych.

W Ameryce Północnej rynek wykazał znaczniejsze ożywienie, przy mocnej tendencji stawek frachtowych, które przy zbożu kształtowały się nieco powyżej minimalnych. Obok zapotrzebowania statków pod ładunki zboża ożywiły się transakcje na transport złomu

zarówno z portów wschodnich jak i zachodnich Ameryki Północnej, przy czym kontraktowano tonaż zarówno na bliskie jak i na dalsze terminy — aż do grudnia włącznie.

Jak już wspomnieliśmy wyżej, w Australii pojawiły się ładunki pszenicy do Europy, toteż zakontraktowano kilka statków na okres wrzesień/październik, które podjęły podróż z balastem do portów załadowczych.

Również rynek daleko-wschodni ujawnia korzystniejszą tendencję — w związku z większym zapotrzebowaniem na nasiona oleiste ze strony importerów europejskich. Dzięki powyższym oko-

licznościom liczba statków, poszukujących ładunków w portach Dalekiego Wschodu, znacznie zmalała.

Porty morza Śródziemnego i Czarnego nie wykazują jak dotąd żadnych zmian; transakcyj — niewiele, usposobienie — spokojne.

Na rynku bałtyckim daje się wyczuwać lepszą podaż tonażu, co należy tłumaczyć z jednej strony pokryciem większości zapotrzebowania załadowców drzewa i rudy, a z drugiej strony — przyzwyczajeniem się armatorów do istniejącej sytuacji politycznej. Stawki frachtowe kształtują się nadal na wysokim poziomie.

POCZTA I TELEGRAF

WPLYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON“ W MAJU 1939 R. przedstawiają się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje okr. poczt. i teleg.	1 490·21	454 229·38
Urzędy pocztowe	12 033 494·71	8 826 946·63
Urzędy telefoniczne i teleg.	5 661 947·91	2 341 767·71
Radiotelegraf	732 092·81	125 124·64
Państwowy Instytut Telekomun.	126·27	95 957·11
Główna Składnica Materiałów Poczтовых i Teletechniczn.	88·87	26 057·95
Izba Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji	85·67	69 774·72
Pocztowy Ośrodek Szkolny	3·50	34 774·21
Muzeum Poczty i Telekomun.	—	2 716·81
Emerytury	34 934·14	1 579 151·34
Wpływy wspólne	2 562 146·40	—
Rozchody wspólne	—	179 996·00
Długi i gwarancje	—	296 014·39

Rozchody na poczet nadwyżki eksploatacyjnej	—	3 938 629·04
Razem:	21 026 403·49	17 791 139·93¹⁾

Nadwyżka wpływów nad rozchodami Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ w maju 1939 r. wynosiła zł 3 055 263·56.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Min. Poczty i Telegrafów, stanowiły: zł 2 668·37 w dochodach i zł 156 141·10 w wydatkach.

Wpływy urzędów obejmują dochód z następujących źródeł (w zł):

Oplaty pocztowe	11 331 127·70
„ telegraficzne	613 887·37
„ telefoniczne	5 016 198·20
„ radiotelegraficzne	219 065·80
„ radiofoniczne	497 360·78
Wpłata za świadczenia na rzecz P. K. O.	600 000·00
Inne wpływy	2 748 763·64

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWA:

Prawo o sądach ubezpieczeń społecznych — ust. z dn. 28/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 71/1939, poz. 476).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Zmiana taryfy celnej przywózowej — rozporz. z dn. 1/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 70/1939, poz. 473).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Wykonanie przepisów o wprowadzeniu na ziemiach odzyskanych monopolu spirytusowego — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 14/VII 1939 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 464).

Wykonanie przepisów o wprowadzeniu na ziemiach odzyskanych monopolu zapalczanego — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 15/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 465).

Przywrócenie uprawnień emerytalnych, utraconych przed wejściem w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym — rozporz. Ministra Opieki Społ. z dn. 20/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 466).

OŚWIADCZENIA RZĄDOWE:

Ratyfikacja i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych układu handlowego oraz protokołu taryfowego polsko-litewskiego — oświadcz. z dn. 10/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 470).

Ratyfikacja i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia polsko-szwajcarskiego w sprawie zniżek celnych na niektóre produkty chemiczne — oświadcz. z dn. 12/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 471).

Ratyfikacja i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia polsko-finlandzkiego o cleniu serów pochodzenia fin-

landzkiego — oświadcz. z dn. 26/VII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1939, poz. 472).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

23 sierpnia:

— Śl. Zakł. Graf. i Wyd. „Polonia”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Katowicach, Sobieskiego 11.

24 sierpnia:

— T-wo Ubezpiec. „Vita - Kotwica”, S. A. — o g. 11 w lok. T-wa w W-wie, Jasna 6.

26 sierpnia:

— Kolej Lok. „Chełmża - Mełno”, S. A. — o g. 10 w kanc. Not. W. Kurowskiego w Grudziądzu, Wybickiego 7.

— „Polski Fiat”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Sapiieżyńska 6.

28 sierpnia:

— T-wo Hand. Art. Piśm.-Kreśl. i Kanc. „St. Miernicki”, S. A. — o g. 20 w W-wie, Skorupki 14 m. 14.

29 sierpnia:

— Wil. Składy Tow. „Pacific”, S. A. — o g. 19 w lok. B-ku Hand. w W-wie, Oddz. w Wilnie, Mickiewicza 17.

— T-wo Przem. - Hand. „A. L. Sojka”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Piusa XI 10

— „Cukrownia Wierchosławicka”, S. A. — o g. 11 w hot. „Basta” w Inowrocławiu.

¹⁾ Płace — zł 7 129 116·39.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

POŻYCZKA OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ

Jednym z najpoważniejszych posunięć Rządu w dziedzinie uzyskania środków na wypełnienie zadań, związanych z obroną Państwa, a mieszczących się w ramach pierwszego 3-letniego okresu 15-letniego planu inwestycyjnego, jest niewątpliwie przeprowadzona ostatnio na rynku wewnętrznym operacja kredytowa—wypuszczenie Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej. Subskrypcja tej pożyczki—zgodnie z oświadczeniem Komisarza Generalnego P. Gen. Leona Berbeckiego—zamknęła się imponująco, jak na polskie warunki, kwotą zł 390 miln. Ponadto na Złoty Fundusz Lotniczy złożono ok. zł 4 miln. i ponad zł 10 miln. na Fundusz Obrony Narodowej—tak, że cała akcja łącznie zamknęła się kwotą ponad zł 400 miln.

Zasługuje na specjalne podkreślenie okoliczność, że gros tak poważnej kwoty subskrypcji Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej zadeklarowano i wpłacono w stosunkowo bardzo krótkim czasie, gdyż okres subskrypcji trwał miesiąc, a okres subskrypcji i wpłat łącznie—3 miesiące. Jedynie pozostający w służbie Państwa oraz pracownicy instytucji publiczno-prawnych otrzymali przywilej zapłacenia ceny subskrybowanej pożyczki w 5 ratach miesięcznych—w czasie od 1 maja do 1 września b. r.

Pojawiały się głosy, zarzucające, że technika subskrypcji nie dopisała, ponieważ dla osób prywatnych niemożliwością było uruchomić większe kapitały w tak krótkim czasie. Odpowiedź na to jest bardzo prosta: krótki termin subskrypcji i wpłat podyktowane zostały w pierwszym rzędzie nakazem chwili, gdyż zaszła konieczność uruchomienia poważnych kapitałów na dobrojenie Polski w powietrzu w czasie krótszym, aniżeli przewidywał to pierwotny plan inwestycyjny, a poza tym—dążeniem Ministra Skarbu było zdjęcie z rynku rzeczywistych nadwyżek kasowych, a nie—przy wykorzystaniu zapasu społeczeństwa—ułatwienie mu wyzbycia się kapitałów, potrzebnych na bieżącą konsumpcję, względnie—jeśli chodzi o przedsiębiorstwa—wyzbycie się choćby części kapitałów obrotowych—związka, że wiele przedsiębiorstw nie posiada rezerw w dostatecznej ilości, i w ten sposób każda dążność przedsiębiorstw do zwiększenia subskrypcji ponad rzeczywiste możliwości skończyłaby się naciskiem tychże za pośrednictwem aparatu kredytowego na Bank Polski. Wreszcie, uruchomienie dużych rezerw kapitałów w dłuższym okresie czasu musiałoby w konsekwencji spowodować niepożądane refleksy deflacyjne—te refleksy, których niektórzy pesymiści oczekiwali, a które nie nastąpiły jedynie dlatego, że od dnia otwarcia subskrypcji wpływy na pożyczkę były uruchamiane i obracane bezzwłocznie na produkcję zbrojeniową.

Zwiększenie inwestycji w dziedzinie produkcji przedmiotów zbrojeniowych wywołało dodatnie objawy w innych dziedzinach produkcji. Nie będziemy przytaczać liczb, ilustrujących wzrost wskaźnika produkcji i konsumpcji w poszczególnych działach gospodarstwa społecznego; wystarczy przypomnieć, że objawami, notowanymi w ostatnich miesiącach, są: poważny wzrost konsumpcji surowców, jak stali, miedzi, cynku, ołowiu, oraz materiałów pędnych, jak węgla, koksu, energii elektrycznej, dalek wzrost zatrudnienia i konsumpcji artykułów pierwszej potrzeby. Dodać należy, że na przedmioty produkcji przemysłu wojennego otwierają się dla nas poważne i bardzo chłonne rynki zbytu, między innymi i te, które dotychczas opanowane były przez czesko-słowackie fabryki broni. Nie trzeba zatem martwić się wzrostem zadłużenia Państwa o nową pozycję zł 390 miln., która prawdopodobnie obciąży roczny budżet obsługi długów sumą ok. zł 34 miln., ponieważ wydatkowi Skarbu Państwa na obsługę długów będą towarzyszyły: wzrost wpływów skarbowych oraz dalsza poprawa bilansu handlowego i płatniczego.

Sama konstrukcja emisji była może mniej dogodna dla Skarbu, natomiast korzystna dla jego wierzycieli. Emitowany obecnie papier,

pomijając—jak na obecną cenę kredytu o zniżkowej tendencji—b. wysokie oprocentowanie i krótki termin umorzenia, jest obdarzony licznymi przywilejami, mianowicie: przywilejem popularności i możliwości lokowania w nim kapitałów fundacyjnych, kościelnych i korporacyjnych, zwolnieniem od podatków i danin publicznych i samorządowych, przywilejem płacenia po kursie nominalnym podatku od spadku i darowizn do kwoty zł 50 tys. przez każdego płatnika tego podatku, wreszcie—przywilejem przyjmowania tego papieru na kaucje cywilne i wojskowe (o czym szczegółowo w dalszym ciągu artykułu).

Zwrócić należy uwagę na 15-letni termin umorzenia obligacji wyłącznie drogą losowania co ½ roku, począwszy od dn. 1 grudnia b. r. (czym pozbawił się Skarb dogodniejszego sposobu umarzenia pożyczki—umarzenia drogą skupu z wolnej ręki), oraz na krótki—5-letni—termin umorzenia bonów. 3% bono Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej są w Polsce nową formą zadłużania się Skarbu, b. dogodną dla osób słabszych finansowo. Jak z rozporządzenia o wypuszczeniu pożyczki wynika, umorzone one będą dn. 1 czerwca 1944 r. w drodze jednorazowego wykupu, obdarzone są zaś tymi samymi przywilejami co obligacje, ponadto od kwoty nominalnej bonów potrącone zostały odsetki za 5 lat z góry—w wysokości zł 3 od bonu—tak, że cena sprzedaży ich wyniosła zł 17 za zł 20 wartości imiennej. Nic dziwnego, że bono te stały się b. popularne i subskrypcja ich wyniosła ok. zł 81 260 tys. Wypuszczenie bonów było ze strony Ministra Skarbu aktem, mającym na celu umożliwienie szerokim warstwom społeczeństwa spełnienia swego obowiązku obywatelskiego.

Efekt subskrypcji P. O. P. przeszedł oczekiwania, jeżeli się weźmie pod uwagę imponującą liczbę subskrybentów pożyczki, wynoszącą ok. 3 040 000. Przyjął subskrypcję od tak dużej liczby osób było nie lada zadaniem dla Ministerstwa Skarbu. W przewidywaniu olbrzymiej popularności pożyczki cały aparat skarbowy i kredytowy postawiony został do dyspozycji społeczeństwa. Od pierwszego dnia otwarcia subskrypcji, a nawet na kilka dni przedtem czynnych było ok. 11 tys. placówek. Placówkami były: dla pozostających w służbie Państwa i pracowników instytucji publiczno-prawnych—wszystkie urzędy państwowe i samorządowe, dla osób zaś prywatnych—kasy skarbowe, kasy urzędów gminnych i pocztowych, oraz instytucje kredytowe, zgrupowane w następujących syndykatach sprzedażnych: Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny, Związek Banków w Polsce, Związki Komunalnych Kas Oszczędności w Katowicach, Lwowie i Warszawie, Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu, Polski Bank Komunalny w Warszawie, Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie, Centralna Kasa Spółek Rolniczych, Bank Spółdzielczości „Społem”, Związek Spółdzielczy i Zrzeszenie Pracowniczych R. P., Związek Żydowskich Spółdzielni w Polsce, Związek Żydowskich Kupieckich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Polsce, Związek Rewizyjny Ruskich Spółdzielni we Lwowie, Związek Rewizyjny Ukraińskich Spółdzielni we Lwowie, Związek Niemieckich Spółdzielni w Poznaniu i Związek Wiejskich Spółdzielni Województwa Pomorskiego w Grudziądzu. Domy bankowe i kantory wymiany zostały objęte Syndykatem Związku Banków w Polsce, spółdzielnie kredytowe, nie objęte wyżej podanymi związkami spółdzielczymi, przyłączone zostały częściowo do Syndykatu Państwowego Banku Rolnego, a częściowo do Banku Związku Spółek Zarobkowych, objętego Syndykatem Związku Banków w Polsce. Subskrypcję od rodaków, przebywających za granicą, przyjmował Bank Polska Kasa Opieki (objęty Syndykatem Pocztowej Kasy Oszczędności) za pośrednictwem swoich oddziałów i korespondentów. Zainteresowanie pożyczką wśród Polaków na obczyźnie sięgało najodleglejszych zakątków kuli ziemskiej, ze wszystkich też stron świata przy okazji subskrypcji płynęły ofiary na Fundusz Obrony Narodowej.

O olbrzymiej pracy, wykonanej przez syndykaty — może świadczyć fakt, że np. Syndykat Związku Banków w Polsce przyjął subskrypcję od ok. 393 tys. osób na sumę ok. zł 110 miln., Syndykat Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie — od ok. 48 600 osób na sumę ok. zł 43 miln., Syndykat Banku Gospodarstwa Krajowego — od ok. 170 tys. osób na sumę ok. zł 42,5 miln. Trzeba wziąć pod uwagę, że subskrybent, podpisując deklarację, wpłacał w okienku danej placówki $\frac{1}{3}$ ceny subskrybowanych obligacji lub bonów, a następnie do 5 lipca uiszczal pozostałe 2 raty. Ponadto placówka musi mu wydać obligacje i bony. Dodawszy do tego sprawę odpowiednich zapisów rachunkowych w placówce i syndykacie oraz rozrachunku z Ministerstwem Skarbu — zarówno gotówkowego, jak i materiałowego — otrzymamy ogromną sumę pracy syndykatów w krótkim okresie czasu.

Oficjalna, będąca obecnie w opracowaniu, statystyka subskrypcji pożyczki wykaże, w jakiej mierze poszczególne grupy gospodarstwa społecznego spełniły swój obowiązek obywatelski, obecnie dysponujemy tylko liczbą przybliżoną subskrypcji osób, pozostających w służbie Państwa. Subskrypcja ta wyniosła ok. zł 48 miln.

Cena sprzedażna bonów wynosiła — jak już wyżej wspomniano — zł 17 za bon imiennej wartości zł 20. Kurs emisyjny obligacji wynosił 100 za 100. Jeżeli zatem zechcemy obliczyć wpływy subskrypcji, to po przeprowadzeniu odpowiedniego obliczenia oczekiwać można byłoby wpływów w sumie zł 377 miln. Kwotę tę należy zmniejszyć o ok. zł 4 miln., które — wg prowizorycznych obliczeń — niektórzy subskrybenci nie zapłacą na skutek wypadków losowych czy innych zdarzeń. Nadmienić trzeba, że jeżeli ktoś nie zapłacił całości subskrypcji, to sumy, przezeń wpłacone częściowo, stosownie do postanowień umownych zamieszczonych na deklaracji, przypadają na Fundusz Obrony Narodowej. Trudno dzisiaj ustalić, jaka kwota wpłynie z tego tytułu na rzecz tego funduszu. Odjąwszy wspomniane zł 4 miln. od sumy oczekiwanych wpływów zł 377 miln., możemy ustalić, że prawdopodobna suma wpływów z emisji pożyczki wyniesie ok. zł 373 miln.

Jeśli chodzi o przebieg wpłat, to największe ich nasilenie przypadło na okres subskrypcji. W pierwszych dniach przyjmowania subskrypcji nasilenie wpłat wynosiło przeciętnie zł 12 miln. dziennie, w okresie środkowym zł 7-10 miln., pod koniec subskrypcji zł 15-25 miln. dziennie. Na pierwszą ratę wpłacono zł 180 miln. na drugą — zł 70 miln., na trzecią — zł 96 miln., a na początku sierpnia i września wpłaty powinny wypaść po ok. 13,5 miln. od osób, pozostających w służbie Państwa, i pracowników instytucji publiczno-prawnych.

Ogłaszane co pewien czas przez Biuro Generalnego Komisarza Pożyczki wyniki przebiegu subskrypcji oparte były na danych liczbowych, otrzymywanych przez Ministerstwo Skarbu z poszczególnych placówek — w ten sposób, że po zamknięciu okienek placówki komuni-

kowały informacje o subskrypcji i wpłatach swoim centralom, a te — Ministerstwu Skarbu.

Ponieważ szereg firm zainteresowanych jest możliwościami składania obligacji P. O. P. jako wadła przy przetargach oraz kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów oraz zaliczek, wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielanych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych — warto wyjaśnić, że okólnikiem z dn. 17/IV b. r., rozestanym wszystkim władzom, urzędów, przedsiębiorstwom i zakładom państwowym, Ministerstwo Skarbu ustaliło, że obligacje Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej mogą być przyjmowane jako kaucje i wadła po kursie zł 85 za zł 100 wartości imiennej. Kurs ten jest bardzo wysoki w porównaniu z kursami kaucyjnymi i wadialnymi innych pożyczek wewnętrznych, których kursy oscylowały ok. zł 70 za zł 100, jedynie kurs kaucyjny i wadialny $4\frac{1}{2}\%$ Pożyczki Wewnętrznej z 1937 r. ustalony został na zł 75 za zł 100. Ponieważ obligacje najprawdopodobniej nie zostaną wydane subskrybentom przed dniem 1 listopada b. r., Ministerstwo Skarbu zezwoliło na przyjmowanie w miejsce obligacji pokwitowań na wpłatę całkowitej należności z tytułu zadeklarowanej subskrypcji — z zastrzeżeniem, iż pokwitowania te przyjmowane być mogą wyłącznie od pierwonabywców pożyczki; do pokwitowań tych winny być dołączone zaświadczenia placówek subskrypcyjnych, stwierdzające przyjęcie całkowitej wpłaty na subskrypcję. Zaznaczyć należy, iż przy przetargach pokwitowania subskrypcyjne przyjmowane są bez ograniczeń, natomiast jeżeli ktoś składa je tytułem kaucji, to mogą być one przyjmowane na zabezpieczenie umów, zawartych wyłącznie po dn. 4/IV 1939 r. Pokwitowania subskrypcyjne nie są natomiast przyjmowane na zamięną kaucyj, złożonych w państwowych papierach wartościowych przed dniem 5/IV 1939 r., oraz w tych wypadkach, gdy formalnie nowa umowa stanowi w istocie swej bezpośrednie przedłużenie umowy wygasającej i nie ustala przy tym kaucji wyższej od przyjętej w umowie poprzedniej. W razie ustalenia wyższej kaucji — mimo że kaucja złożona została w innych papierach — pokwitowania subskrypcyjne mogą być przyjmowane, ale tylko jako uzupełnienie kaucji dotychczasowej. Przy składaniu zabezpieczenia w postaci pokwitowania subskrypcyjnego ciąży na pierwonabywcy pożyczki obowiązek równoczesnego złożenia formalnie podpisanej deklaracji, upoważniającej kasę urzędu skarbowego, w której zabezpieczenie to będzie przechowywane, do dokonania zamięny tego pokwitowania we właściwej placówce na oryginalne obligacje.

W końcu nadmienić trzeba, że oprócz instytucji, uprawnionych §11 rozporządzenia Ministra Skarbu o wypuszczeniu pożyczki („Dz. Ust. R. P.” Nr 26, poz. 176/1939) do wykonania czynności obsługi — również i Państwowy Bank Rolny upoważniony został do wykonywania tych czynności.

S-wski

AKCYZY I MONOPOLE

ANALIZA ŻUŻYCIA CUKRU W POLSCE — p. str. 1173.

PIENIĄDZ I KREDYT

WYWÓZ PIENIĘDZY, UZYSKANYCH Z REALIZACJI CZEKÓW PODRÓŻNICZYCH. — Urzędy celne przy wykonywaniu odprawy dewizowej stwierdzają dość często, że cudzoziemcy, wyjeżdżający z Polski, posiadają więcej środków płatniczych, aniżeli wykazują „zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów”, wydane przez organa celne przy wjeździe do kraju. Fakt ten tłumaczy podróżni tym, że posiadana przez nich nadwyżka jest pozostałością z realizacji czeków podróźniczych, które nie zostały wpisane do wspomnianych „zaświadczeń”.

Celem uniknięcia w przyszłości nieporozumień między podróżnymi i organami, powołanymi do kontroli dewizowej, Komisja Dewizowa zwróciła uwagę bankom, aby przy dokonywaniu skupu czeków podróźniczych od cudzoziemców informowały ich, że wywóz pieniędzy, otrzymanych z realizacji omawianych czeków, a niezużytych w Polsce, jest możliwy tylko wówczas, jeżeli podróżny będzie posiadał odpowiednie zaświadczenie banku dewizowego, upoważniające go do wywozu.

Omawiane zaświadczenia winny być wydawane przez banki dewizowe stosownie do okólnika Komisji Dewizowej Nr 32 bądź w formie adnotacji na „zaświadczeniu o przywozie pieniędzy i walorów”, jeżeli czeki podróźnicze są w nich wymienione, bądź w formie „zaświadczenia o wywozie pieniędzy i walorów”, wystawionego podróźnemu zgodnie z przepisami okólnika Komisji Dewizowej Nr 27.

IMPORT TOWARÓW FRANCUSKICH NA PODSTAWIE ULG CELNYCH. — W uzupełnieniu przepisów, zawartych w § 3 zarządzenia Komisji Dewizowej z dn. 1/IV b. r. (okólnik Nr 28) — Komisja Dewizowa postanowiła, że w przypadkach, gdy import towarów francuskich dokonywany jest w obrocie kompensacyjnym nie na zasadzie pozwoleń przywozu, lecz na podstawie ulg celnych lub zwolnienia od cla — banki dewizowe mogą załatwiać wnioski we własnym zakresie, jeżeli do wniosku dołączono zamiast kopii pozwolenia przywozu odpis zaświadczenia o przyznaniu ulgi celnej lub zwolnienia od cla, poświadczony przez Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, z zaznaczeniem sumy, którą przyjęto do kompensaty jako wartość towaru cif porty p. o. c. (franko granica polska). Przekaz w takich przypadkach może nastąpić tylko w ramach wartości, podanej przez „Zahan” — tak, jak przy pozwoleniach przywozu w ramach wartości, uwidocznionej w pozwoleniu przywozu.

Wobec ustalania wartości sprowadzanego towaru w sposób, wyżej opisany, Komisja Dewizowa zwolniła od przewidzianego w cz. V,

p. A i okólnika Komisji Dewizowej Nr 14 z dn. 16/IV 1937 r. obowiązkowi przedkładania poświadczonych faktur.

Zarządzenie powyższe jest stosowane do wniosków, załatwianych przez banki dewizowe, poczynając od dn. 1/VIII b. r.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 31 lipca do 4 sierpnia 1939 r.

Po niemal zupełnej stabilizacji notowań w okresie poprzedzającym — obecnie na rynku dewiz wystąpiło wzmocnienie nastroju i — w ślad za tym — ruch zwykły notowań; zmiany kursowe były na ogół drobne. W wielkości obrotów nie nastąpiły istotniejsze zmiany; podaż materiału nadążała za popytem. Poza funtami szterlingami, które okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem w wysokości zł 0.02 na £ 1, i dolarami telegraficznymi, które zyskały zł 0.00¹/₈ na \$ 1 — zyski kursowe (w zł na 100 jednostkach walutowych) kształtowały się następująco: franki francuskie 0.01, franki szwajcarskie 0.10, floreny holenderskie 0.40, korony szwedzkie 0.05, oraz korony duńskie 0.05; jedynie korony norweskie straciły zł 0.05 na 100 kor.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	—	—	5.32
" " " telegr.	\$ 1	5.32 ³ / ₈	5.32	5.32 ³ / ₈
Funty szterlingi	£ 1	24.93	24.89	24.93
Franki francuskie	100 fr.	14.12	14.11	14.12
Franki szwajcarskie	100 fr.	120.15	120.10	120.15
Belgi	100 blg.	90.50	90.50	90.50
Marki niemieckie	100 RM	—	—	—
Korony czesko-słow.	100 K	—	—	—
Liry włoskie	100 lir.	—	—	27.96
Floreny holenderskie	100 fl.	283.80	283.00	283.80
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	100.00
Korony szwedzkie	100 kor.	128.50	128.20	128.50
Korony duńskie	100 kor.	111.35	111.25	111.35
Korony norweskie	100 kor.	—	—	125.20

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych sytuacja była niejednolita: kursy papierów niepremiowanych, mianowicie, nie wykazały żadnych zmian w notowaniach — w przeciwieństwie do premiówek, na które zresztą zapotrzebowanie lekko wzrosło. Szutki I i II emisji 3% Poż. Inwestycyjnej zyskały po zł 0.75, serie I emisji teże pożyczki — po zł 2.00, a serie II emisji — po zł 2.75; natomiast druga z premiówek — 4% Poż. Dolarowa — obniżyła się o zł 0.25.

Papierami lokacyjnymi prywatnymi obracano w skromnych rozmiarach — przy tendencji słabszej. Poza 5¹/₈% L. Z. Tow. Kred. Przemysłu Polskiego, których notowania podniosły się o 0.13% nom., oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r., które odnotowały zysk w wysokości 1.00% nom. — pozostałe papiery zniżkowały (w % -ach nominalu): 4¹/₂% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie o 1.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. o 1.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r. o 1.75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi o 0.25 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r. — o 1.50.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	76.00	75.00	75.00
" " serie	" " " "	80.00	78.00	79.25
II emisja sztuki	" " " "	75.50	74.00	74.00
" " serie	" " " "	—	—	79.00
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ ¹)	39.25	38.75	38.75
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	61.25	61.25	61.25
		-60.75 ^a)	-60.50 ^a)	-60.50 ^a)
		-60.75 ^a)	-60.50 ^a)	-60.50 ^a)

¹) \$ 5 = zł 44.57.

^a) Dotyczy odcinków po 100.

^b) Dotyczy drobnych odcinków.

4 ¹ / ₂ % Pożyczka Wewnętrzna	zł	60.75	60.50	60.50
				-60.75
5% " Konwersyjna	zł	65.00	65.00	65.00
		-62.00 ^a)	-62.00 ^a)	-62.00 ^a)
		-60.00 ^a)	-60.00 ^a)	-60.00 ^a)
5% " Konwers. Kol.	zł	61.00	61.00	61.00
		-59.00 ^a)	-59.00 ^a)	-59.00 ^a)

Listy zastawne i obligacje banków

5 ¹ / ₂ % L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % " " " " "	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % " " " " "	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5 ¹ / ₂ % " " " " "	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
6% Obl. B. Gosp. Kraj.	zł	97.00	97.00	97.00
5% Obl. Pol. B-ku Komun.	zł	—	—	71.00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

5 ¹ / ₂ % L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ³)	£	81.13	81.00	81.13
4 ¹ / ₂ % L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie	zł	57.50	55.75	56.25
				-55.75
				-56.50
4 ¹ / ₂ % L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł	—	—	53.50
4 ¹ / ₂ % " " " " "	zł w zł.	—	—	52.25
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r.	zł	65.00	65.00	65.00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	64.00	61.75	62.00
				-61.75
				-62.00
				-62.75 ^a)
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	62.50	61.25	61.25
		-63.25 ^a)	-61.75 ^a)	-61.75 ^a)
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	58.75	58.00	58.00
				-58.25 ^a)
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	54.50	53.75	54.50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł	—	—	55.00

Obligacje miast

VIII i IX 6% Poż. Konwers. m. Warszawy zł 66.50 66.00 66.00

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH⁴)

(maksimum — minimum — ultimo; w nawiasach — obroty)

	17 ÷ 22/VII	24 ÷ 29/VII	31/VII ÷ 5/VIII
New York			
6% dolarowa 1920	41 ¹ / ₈ —41—41 (5 000)	40—40—40 (—)	41—40 ¹ / ₈ —40 ¹ / ₈ (—)
4 ¹ / ₂ % dolarowa skonw. 1920	bez obrotów	—	—
5% Dillon 1925	44 ¹ / ₂ —44 ¹ / ₂ —44 ¹ / ₂ (3 000)	44 ¹ / ₂ —43 ⁷ / ₈ —43 ⁷ / ₈ (—)	44—43 ⁷ / ₈ —43 ⁷ / ₈ (—)
4 ¹ / ₂ % dolarowa skonw. 1925	bez obrotów	—	—
7% stabiliz. 1927	46—46—46 (4 000)	45—45—45 (—)	45—45—45 (—)
4 ¹ / ₂ % stabiliz. skonw. 1927	39 ¹ / ₂ —39—39 (14 000)	—	—

¹) Dotyczy odcinków po 100.

²) Dotyczy drobnych odcinków.

³) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁴) Kursy — w % -ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

7% Warszawy 1928	bez obrotów	28—28—28 (—)	28—27½—28 (—)
4½% Warszawy skonw. 1928	22½—22½—22½ (1 000)	—	—
7% Śląska 1928	28—28—28 (2 000)	28—28—28 (—)	bez obrotów
4½% Śląska skonw. 1928	b e z	o b r o t ó w	
Londyn 4½% stabiliz. 1927	46·58—45·33— —45·83	48·71—48·21— —48·71	—
Zurych 4½% stabiliz. 1927	—	—	—
Paryz ¹⁾ 7% stabiliz. 1927	29·69—28·19	27·24—27·18	27·47—27·47
4½% stabiliz. skonw. 1927	26·97—26·47	27·01—26·01	26·24—26·24
Mediolan 7% włoska 1924	82·41—79·01— —80·41 (450)	79·70—79·50— —79·70 (500)	79·44—78·14— —78·14 (375)

Z BANKU POLSKIEGO

BANK POLSKI W LIPCIE 1939 R. — Obroty walutowe zwyczajne Banku Polskiego kształtują się na ogół lekko deficytowo. Ma to wpływ na kształtowanie się rezerw walutowych Banku, które przez wszystkie 3 dekady lipca lekko zmniejszały, kurcząc się z zł 15·0 miln. do zł 11·2 miln. Najpoważniejszą zmianę notujemy w I dekadzie, mianowicie zł 2·5 miln., w II dekadzie rezerwy skurczyły się już tylko o zł 0·4 miln., a w III dekadzie — o zł 0·9 miln.

Natomiast rezerwy złota wykazują stały wzrost (w b. r. tylko w jednej dekadzie — mianowicie w II dekadzie kwietnia — nastąpił w związku ze sprzedażą złota drobny spadek rezerw) — wzrost, powstający głównie dzięki drobnemu skupowi złota, dokonywanemu przez oddziały Banku. Zaznaczyć należy, że ostatnio rozmiary dekadowej zwyczajki rezerw uległy pewnemu skurczeniu i w lipcu wynosiły tylko: w I dekadzie zł 85 tys., w II dekadzie zł 73 tys. i w III dekadzie zł 79 tys. Na ultimo lipca rezerwy złota osiągnęły kwotę zł 444·0 miln. — wobec zł 443·8 miln. na ultimo czerwca i zł 447·2 miln. na ultimo lipca ub. r.

Jak wiemy, od marca b. r. — zgodnie ze zmienionymi przepisami statutu Banku Polskiego — nie oblicza się już stosunku rezerw złota do sumy obiegu biletów bankowych i części (po potrąceniu zł 100 miln.) natychmiast płatnych zobowiązań Banku — celem ustalenia tzw. pokrycia złotem obiegu i zobowiązań — natomiast ustosunkowanie rezerw złota do obiegu i zobowiązań polega obecnie na tym, że rezerwy te stanowią muszą przynajmniej 40% kwoty, o którą suma obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku przewyższa kontyngent tzw. emisji fiducjarnej, wynoszący co najmniej zł 800 miln., co najwyżej zaś zł 1 200 miln., ustalony do dn. 31/VII na poziomie zł 900 miln., a od dn. 31/VII podwyższony do zł 1 miliard. Otóż, stosunek rezerw złota do tej nadwyżki sumy obiegu i zobowiązań ponad emisję fiducjarną wynosił na ultimo I dekady lipca 40·9%, na ultimo II dekady — 41·8% i na ultimo III dekady — 42·9%.

Ustosunkowanie się rezerw złota do obiegu i zobowiązań uległo pogorszeniu i na ultimo i w ciągu całego lipca nie od strony rezerw złota, które nie tylko nie uległy zmianie, ale nawet nieznacznie wzrosły, ale od strony sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, która podniosła się w ciągu miesiąca z zł 2 006·5 miln. do zł 2 034·7 miln., a w ciągu III dekady — o zł 73·5 miln. Wzrost sumy obiegu i zobowiązań w ostatniej dekadzie lipca dotyczył — jak zwykle na ultimo — obiegu biletów bankowych, który podniósł się z zł 1 796·0 miln. do zł 1 883·0 miln., natomiast drugi składnik tej sumy — natychmiast płatne zobowiązania — jednocześnie nieco obniżył się (z zł 165·2 miln. do zł 151·7 miln.).

Spadek zobowiązań w III dekadzie lipca dotknął zarówno pozycję tzw. innych — poza lokatami żyrowymi — zobowiązań, której saldo skurczyło się z zł 42·7 miln. do zł 39·9 miln., jak i same lokaty żyrowe, które zmalały z zł 122·5 miln. do zł 111·7 miln. W okresie całego lipca lokaty żyrowe też wykazały spadek, mianowicie o zł 7·9 miln.

Spśród lokat żyrowych obniżyły się w III dekadzie lipca silnie lokaty kas państwowych oraz tzw. pozostałe (rachunki prywatne), natomiast poważnie wzrosły lokaty banków i innych instytucji kredytowych. W okresie całego lipca lokaty kas państwowych wykazują spadek do połowy, lokaty banków — lekki wzrost, lokaty pozostałe — lekki spadek. Przed rokiem — na ultimo lipca 1938 r. — lokaty kas państwowych były przeszło 6-krotnie większe niż obecnie, a inne lokaty — blisko o połowę. Liczbowo ruch lokat żyrowych przedstawia następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe:		
	kas państwowych	banków	pozostałe
30/VI 1939	17·6	67·3	34·7
10/VII „	4·5	43·9	53·8
20/VII „	20·6	44·7	57·2
31/VII „	9·0	70·3	32·5
31/VII 1938	54·2	151·9	

Obieg biletów bankowych — jak widzieliśmy — wzrósł na ultimo lipca o zł 87·0 miln. Jest to wzrost nieco większy niż na ultimo czerwca (półrocza), który wyniósł zł 80·7 miln. i — jeśli chodzi o poszczególne miesiące bież. roku — niższy tylko od rekordowych specjalnych wzrostów na ultimo marca (zł 364·1 miln.) oraz kwietnia (zł 127·5 miln.). Zaznaczyć należy, że na ultimo lipca 1938 r. obieg banknotów wzrósł tylko o zł 58·9 miln.

Obieg biletów bankowych posiada w ostatnim czasie w ogóle tendencję zwykłą. W związku z tym obieg osiągnął w końcu lipca poziom znacznie wyższy niż w końcu czerwca, przy czym przewyższający poziom sprzed roku o przeszło ⅓, jak to — w liczbach absolutnych — przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

30/VI 1939	1 847·8
10/VII „	1 843·3
20/VII „	1 796·0
31/VII „	1 883·0
31/VII 1938	1 123·5

Wzrost obiegu na ultimo lipca znajdował częściowo odpowiednik w odpływie lokat żyrowych z Banku, głównie jednak był związany z dość znacznym wzrostem działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku, to nie wszystkie one uległy w dekadzie sprawozdawczej poważniejszemu zwiększeniu. Mianowicie, portfel wekslowy zwiększył się w III dekadzie lipca tylko o zł 5·3 miln. (w I dekadzie wzrósł o zł 1·5 miln. i w II dekadzie — o zł 1·0 miln.). Natomiast bardzo silnie zwiększył się (o zł 58·5 miln.) pożyczki zastawowe, a w mniejszym nieco stopniu — i portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych (o zł 18·6 miln.).

W okresie całego lipca b. r. nastąpił nieznaczny tylko wzrost portfelu wekslowego oraz portfeli skupionych przez Bank biletów skarbowych, natomiast silnie, bo o blisko 30%, wzrosła suma pożyczek zastawowych. Liczbowo zwykłą kredytów w ciągu miesiąca przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe	7·8
Pożyczki zastawowe	50·9
Bilety skarbowe	3·7

Ustalenie wzrostu kredytów w okresie rocznym — a więc od końca lipca 1938 r. do końca lipca 1939 r. — jest o tyle trudne, że w międzyczasie (w końcu marca b. r.) została przeprowadzona konsolidacja szeregu kredytów, która wyraziła się w bilansie Banku powstaniem 2 nowych pozycji: długu książkowego w wys. zł 327·0 miln. i obligacji w wys. zł 188·0 miln. (które to pozycje, oczywiście, z natury rzeczy pozostają niezmiennione) oraz spisaniem łącznej sumy tych 2 pozycji, a więc zł 515 miln., z 3 pozycji, reprezentujących krótkoterminowe kredyty Banku, mianowicie: portfeli wekslowego, pożyczek zastawowych i portfeli biletów skarbowych. Zestawienie obecnego stanu kredytów w tych 3 pozycjach ze stanem przed rokiem możliwe jest więc tylko w łącznej sumie — przy jednoczesnym założeniu, że powyższa operacja konsolidacyjna nie została przeprowadzona. Takie zestawienie wskazuje, że powyższe 3 formy kredytów krótkoterminowych Banku wynosiłyby na ultimo lipca b. r. zł 1 338·8 miln., gdy na ultimo lipca ub. r. stanowiły one zł 741·4 miln.

Jeśli chodzi o inne operacje czynne Banku — poza powyższymi 3 formami kredytów oraz kredytami konsolidacyjnymi — to zmiany w tym zakresie przedstawiały się na ultimo lipca następująco: dług Skarbu Państwa z tytułu kredytu bezprocentowego pozostawał w dalszym ciągu (jak i w całym lipcu) niezmienniony; zapas skupionych przez Bank na własność monet srebrnych i bilonu

¹⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

z emisji skarbowej obniżył się o zł 7,3 miln. (w ciągu całego lipca silny spadek — o zł 20,1 miln.) i portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego wzrósł o zł 0,9 miln. do zł 160,9 miln. (w okresie całego miesiąca o zł 3,5 miln.).

* Mimo silnego wzrostu w b. r. szeregu operacji czynnych Banku — pozostają one niższe od norm, jakie zmieniony statut Banku dla czynności tych przewiduje, pozostawiając jeszcze bardzo dużą marżę do wykorzystania. Stan wykorzystania przepisanych statutem norm operacji czynnych Banku ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Górna granica	Stan na ultimo czerwca
Pożyczki zastawowe	300,0	191,7
Bilety skarbowe	400,0	157,3
Skup papierów procentowych	200,0	160,9
Bezprocentowy dług Skarbu Państwa	150,0	45,0
Skup monet srebrnych i bilonu	94,2	18,1

Według nowych postanowień statutu pokrycie łączne kwoty obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (wynoszącej w dn. 31/VII. zł 2 034,7 miln.) przedstawiało się następująco (w miln. zł):

	30/VI	20/VII	31/VII
Złoto	443,8	443,9	444,0
Waluty i dewizy	15,0	12,1	11,2
Monety srebrne i bilon	38,1	25,4	18,1

Weksle, warranty, cz. ki i kupony	529,3	531,8	537,1
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	140,8	133,2	191,7
Bilety skarbowe	153,6	138,7	157,3
Papiery procentowe własne	157,5	160,1	160,9
Dług Skarbu Państwa	560,0	560,0	560,0
w tym:			
bezprocentowy	45,0	45,0	45,0
oprocentowany książkowy	327,0	327,0	327,0
obligacje P.K.P. i P.F.D.	188,0	188,0	188,0

Razem: 2 038,1 2 005,2 2 080,3

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, który zwykował już w maju, podniósł się w czerwcu w dalszym ciągu, osiągając kwotę zł 500,1 miln. — wobec zł 480,1 miln. w końcu czerwca i zł 439,2 miln. w końcu lipca ub. r.

Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w miln. zł):

	30/VI 1939	31/VII 1939	31/VII 1938
Monety srebrne (10 -, 5 i 2-złot.)	378,2	382,4	354,9
Bilon nikłowy i brązowy	101,9	117,7	84,3
Razem:	480,1	500,1	439,2

Całkowity obieg pieniężny, obejmujący obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski, oraz obieg bilonu z emisji skarbowej, wyniósł na ultimo lipca b. r. zł 2 383,1 miln. — wobec zł 2 327,9 miln. na ultimo czerwca b. r. i zaledwie zł 1 562,7 miln. na ultimo lipca ub. r.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

NOWE FORMY MIĘDZYNARODOWYCH STOSUNKÓW GOSPODARCZYCH

W ostatnich czasach ze szczególną wyrazistością zarysowuje się podział świata na istotnie różniące się między sobą systemy ekonomiczne. Z jednej strony stoją państwa wierzycielskie, które — hołdując w polityce handlowej doktrynom liberalnym — dążą do rozluźnienia ograniczeń różnej natury, kępujących normalny rozwój handlu międzynarodowego, z drugiej strony — kraje dłużnicze, zmuszone do wprowadzenia kontroli dewizowej i w mniejszym lub szerszym zakresie do poddania swego handlu zagranicznego rozrachunkowi, które pragną jednak, w swej większości, traktować stosowane ograniczenia jako — na dłuższą metę — przejściowe i — podobnie jak kraje wierzycielskie — dopuszczają możliwość rozluźnienia reglamentacji obrotu towarowego, kładąc jednak nacisk na konieczność równoległego rozluźnienia reglamentacji tej w zakresie obrotu kapitałowego oraz migracji ludzkiej.

Wraz ze zwiększaniem się liczby i rozszerzaniem zasięgu umów płatniczych i rozrachunkowych obroty światowe w swym kształtowaniu się i swej kierunkowości w coraz szerszej mierze ulegają wpływom polityki państw dłużniczych. O ile bowiem w traktatach i konwencjach taryfowo-celnych inicjatywa leży wyraźnie po stronie państw wierzycielskich, o tyle polityka tych krajów w zakresie umów rozrachunkowych jest prawie zawsze pasywna. Jako ilustracja tego stanu rzeczy może służyć jednolity typ traktatu, stosowany przez Stany Zjednoczone w prowadzonych na podstawie „Reciprocal Trade Agreement Act” rokowaniach. Tak samo taryfowo-celne konwencje angielskie, zawarte w latach 1933-35, mało się różnią między sobą w ogólnym ujęciu i podstawowych zasadach. Przeciwnie, jeśli porównamy zawarte przez Anglię, Francję, czy Holandię umowy clearingowe, stwierdzimy bardzo poważne między nimi rozbieżności. Każda z tych umów nosi bowiem raczej piętno wytyczonej przez partnera dłużniczego linii postępowania, aniżeli stanowi wyraz jakiejś planowo w tym zakresie przeprowadzonej polityki kontrahenta-wierzyciela.

W clearingach między państwami dłużniczymi w lepszej sytuacji dla narzucenia partnerowi takich postanowień, jakie wynikają z usta-

lonych przez nie wytycznych ogólnych, są oczywiście państwa silniejsze i te, które są dłużnikami w stosunku do drugiej strony. Stąd kierownicza rola Niemiec, które z jednej strony przedstawiają ogromny potencjał gospodarczy, z drugiej zaś są dłużnikami większości państw dłużniczych.

Najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityczno-handlowych umów i rokowań, jakie nastąpiły w ostatnich czasach, a których istotne znaczenie i sens są przedmiotem niniejszych uwag, stanowią: w stosunkach między krajami wierzycielskimi — traktat angielsko-amerykański z dn. 17/XI 1938 r., w stosunkach między państwami wierzycielskimi a dłużniczymi — próby angielsko-niemieckiego porozumienia gospodarczego, wreszcie w stosunkach między krajami dłużniczymi — niemieckie wysiłki penetracji ekonomicznej na południow-schód.

Traktat angielsko-amerykański stanowi, o ile chodzi o zrównoważenie wzajemnych ustępstw, jedną całość z równocześnie zawartym traktatem kanadyjsko-amerykańskim. Za koncesje, przeważnie rolnicze, przyznane kosztem dominiów, mianowicie Kanady, uzyskuje Anglia zniżki celne przemysłowe od Stanów Zjednoczonych. W zamian za to Stany Zjednoczone przyznają szereg koncesyj Kanadzie, która z drugiej strony zwalnia się na rzecz Stanów od szeregu preferencji brytyjskich.

Byłoby, oczywiście, przesadą mówić w związku z powyższym traktatem o stworzeniu jakiegoś bloku gospodarczego anglo-amerykańskiego. Niemniej stanowi on charakterystyczny wyłom w polityce ottawskiej i włącza Stany Zjednoczone do rynków imperialnych, stwarzając wspólną podstawę w dziedzinie żywienia i surowców. Wyrazem daleko idącego zbliżenia obu gospodarstw są poważne tegoroczne zakupy pszenicy amerykańskiej przez Anglię, jak i zamierzona wymiana bawełny za kauczuk wartości \$ 50 miln. oraz dalsze projekty umów wymiennych, dotyczących wojennych rezerw surowcowych.

Dla właściwej oceny ciężaru gatunkowego traktatu warto przypomnieć, iż przeszło 1/6 światowego importu kierowane było w 1937 r.

do Stanów Zjedn. i Imperium Brytyjskiego, a $\frac{1}{3}$ do Stanów Zjedn. i samej Wielkiej Brytanii.

Na zasadzie klauzuli kraju najbardziej uprzywilejowanego na rynku angielskim w pierwszym rzędzie korzystają Niemcy, które na rynku amerykańskim ponoszą natomiast dotkliwe straty. Ponieważ Stany Zjednoczone nie przyznają Niemcom korzyści największego uprzywilejowania, każda niższa celna, przyznana W. Brytanii, stanowi dla nich stworzenie lub pogłębienie preferencji na rzecz konkurenta.

Prowadzone w Kolonii i Dusseldorfie rozmowy między „Federation of British Industries” a „Reichsgruppe Industrie” zakończone zostały powzięciem kilku rezolucyj, z których najważniejsze dotyczą: potrzeby silnego i korzystnego wywozu dla podwyższenia w obu krajach poziomu życia i zapewnienia dopływu walut, konieczności zniesienia „niezdrowej” konkurencji i decyzji, że porozumienie w sprawie cen oraz innych spraw handlowych winno stanowić pierwszy krok w kierunku stworzenia prawidłowo uregulowanego systemu handlu światowego — w szczególności, o ile inne kraje będą miały właściwy w nim udział.

Powyższe rezolucje stanowić miały wstęp do dalszych rozmów, mających na celu znalezienie modus vivendi między liberalnym i niemieckim systemem handlu zagranicznego. Wypadki polityczne sprawiły, iż podjęcie dalszych rokowań odłożone zostało na czas nieokreślony. Niemniej rozmowy przemysłowe niemiecko-angielskie zasługują tu na wspomnienie, gdyż stanowią wydarzenie najbardziej charakterystyczne tego odcinka historii gospodarczej, który odpowiada w historii politycznej i dyplomatycznej okresowi między Monachium i Pragą.

Poza przytoczonymi wyżej ramowymi postanowieniami niewiele wiadomo o przebiegu rozmów. Zdaje się jednak nie ulegać wątpliwości, iż w rezultacie lwią część rachunku za porozumienie płaciła Anglia, i to przypuszczalnie głównie na Bałkanach. Dzisiaj jest już jasne dla wszystkich, iż porozumienie na tej podstawie nie może leżeć w ogólnym interesie gospodarczym i politycznym Anglii, dla nastawienia tych brytyjskich kół gospodarczych, które przeprowadzały rokowania, jest jednak rzeczą niezmiernie charakterystyczną, iż jeszcze w ostatnim kwartalnym przeglądzie Federation of British Industries z maja b. r. wysuwane są tezy w sprawie Europy Centralnej i Wschodniej, ludząco przypominające niemiecką tezę o „Lebensraum” nie tylko w jej gospodarczym, ale częściowo i w jej politycznym aspekcie.

Tego rodzaju opinie są, oczywiście, sprzeczne ze stanowiskiem Rządu angielskiego, które znalazło swój wyraz w umowie z Rumunią z dn. 11/V b. r. Umowa ta stanowi powrót do angielsko-francuskiej kontrakcji na Bałkanach, zapoczątkowanej w 1938 r. ogólnie znaną polityką kredytów, zakupów masowych itd.

To nas sprowadza do zagadnień, związanych z ekspansją handlową Niemiec. Poanszlusowe i posudeckie rewizje poszczególnych umów, podróże Ministra Funka, kredyt towarowy dla Turcji, wreszcie umowa z Rumunią z dn. 17/III b. r., której zasięg nie posiada precedensu w dziejach traktatów handlowych — oto poszczególne etapy niemieckiej polityki handlowej okresu, w którym na tle wydarzeń politycznych ekspansja handlowa Niemiec osiągnęła szczególnie wysoki stopień natężenia, a ich doktryna gospodarcza znalazła swój najpełniejszy wyraz.

Pozostawiając na boku nieraz nawet poważne osiągnięcia w kilku krajach Ameryki Południowej (Brazylia, Chile, Peru), ekspansja ekonomiczna Niemiec koncentruje się prawie całkowicie na Europie Południowo-Wschodniej. Dążeniem Rzeszy jest uzależnienie gospodarstwa krajów tego obszaru od przemysłu niemieckiego, a ich rolnictwa — od niemieckiego rynku zbytu. Rozwój produkcji rolnej i surowcowej, dostosowany do potrzeb niemieckich, rozbudowa dróg, elewatorów, portów i przetwórstwa rolniczego, przy hamowaniu uprzemysłowienia, penetracja techniczna ludzi i materiałów — stanowią założenia polityki handlowej, które mają torować drogę ekonomicznemu i politycznemu panowaniu.

Uzasadnienia tego właśnie a nie innego kierunku promieniowania niemieckiego szukać należy w fakcie, że Niemcy stanowią rzeczy-

wiście naturalny rynek zbytu dla rolnictwa krajów naddunajskich i bałkańskich oraz naturalne uzupełnienie gospodarstwa tego obszaru. O ile bowiem inni (wschodni i północni) sąsiedzi Niemiec — obok szerokiego wachlarza możliwości wymiennych z Niemcami — grawitują poprzez Bałtyk ku rynkom zachodnio-europejskim, a w pierwszym rzędzie ku Anglii, o tyle w basenie morza Śródziemnego, w którym najbardziej atrakcyjnym rynkiem są ubogie Włochy, możliwości alternatywnego eksportu są znacznie bardziej ograniczone.

Klucza powodzenia Niemiec w ich bałkańskiej penetracji szukać należy w słabości finansowej i gospodarczej partnerów. Słabość finansowa zmusiła poszczególne kraje do związania obrotów ostrymi przepisami dewizowymi, do oparcia ich na rozrachunku i ukrytej deprecjacji waluty. Ponieważ zaś wszystkie przez Niemców stosowane metody mają swoje źródło w systemie związanych clearingiem obrotów, podejmując swą ofensywę gospodarczą, znalazły one pod tym względem teren przygotowany.

Słabość gospodarcza krajów niedostatecznie uprzemysłowionych znajduje swój wyraz w trudności przerwania na całość gospodarstwa kosztów interwencji rolniczej. Rozwiązanie tych trudności znajdują one w cenach, uzyskiwanych przy eksporcie do Niemiec. Wprawdzie również i towary, zakupywane w clearingu niemieckim, są drogie, ale korzystają one z tak wysokich premij wywozowych, że jeśli poziom cen, płaconych przez Niemcy, dochodzi czasem nawet do 100% ponad poziom światowy, to ceny sprzedawanych przez Niemcy artykułów przeważnie nie przekraczają więcej niż o 30% ceny analogicznych towarów innego pochodzenia. W ten sposób, wywożąc swoje płody rolne do Niemiec, kraje naddunajskie uzyskują w zamian za nie większą ilość towaru, niż uzyskałyby, wywożąc na rynki wolnodewizowe, przez co handel z Niemcami przedstawia dla nich wyrażającą się w zwiększeniu dochodu społecznego korzyść natychmiastową, z której zrezygnować na rzecz korzyści dalszych lub interesów bardziej ogólnych jest rzeczą niezmiernie trudną lub zgoła w pewnych okolicznościach niemożliwą. Zważyć bowiem należy, iż nie tylko że rolnictwo odgrywa w tych gospodarstwach rolę dominującą, ale nadto że nadwyżki eksportowe przedstawiają bardzo poważną część produkcji krajowej. Szczególnie wyraźnie zjawisko to objawia się przy zbożach: jeżeli dla Polski, która normalnie eksportuje zaledwie ok. 5÷6% swej produkcji zbożowej, alternatywa: eksport na rynki clearingowe czy premiowanie wywozu dewizowego stanowi już pewne zagadnienie ustosunkowania dewizowych i budżetowych interesów Państwa, o tyle dla Węgier, eksportujących przeszło 20%, lub dla Rumunii, eksportującej prawie 30% swej produkcji, w tej dziedzinie stosunek kosztu do efektu interwencji zbożowej jest znacznie mniej korzystny, i wybór między ponoszeniem tego kosztu przez własne gospodarstwo a przerwaniem go na odbiorcę niemieckiego jest zagadnieniem wagi zupełnie pierwszorzędnej.

Jakie jest stanowisko mocarstw zachodnich, a w pierwszym rzędzie Anglii, w stosunku do niemieckiej penetracji na południo-wschód? Otóż, stwierdzić należy, że angielskie zainteresowanie handlem z tym obszarem jest z natury rzeczy dosyć ograniczone, jeżeli zważyć, że stanowi on zaledwie 3% jej ogólnych obrotów. Toteż Anglia uznaje pozycję gospodarczą Niemiec w tym rejonie i uważa ją za nieuniknioną. Nie leży w interesie Anglii wyparcie Niemiec z Bałkanów, ani nie jest jej zamiarem ograniczenie ich stosunków gospodarczych z tą grupą krajów. Chodzi jej natomiast o to, aby te stosunki nie przybrały form, mogących zagrozić istnieniu w tym rejonie brytyjskim interesom handlowym, przemysłowym czy kapitalowym, chodzi o utrzymanie na tamtejszych rynkach warunków wolnej konkurencji, chodzi wreszcie o zabezpieczenie tym krajom zastępczych w stosunku do rynku niemieckiego możliwości zbytu, bez których nie tylko gospodarcza, ale i polityczna ich niezależność narażona jest na niebezpieczeństwo.

O ile jednak W. Brytania bardzo konsekwentnie realizuje dwa pierwsze z wymienionych celów, o tyle, dotychczas przynajmniej, nie jest skłonna ponieść sama całego kosztu konkurencji z niemieckim kupcem i dostawcą, stojąc na stanowisku, iż szukanie dróg niezależności leży przede wszystkim w gospodarczym i politycznym interesie zainteresowanych krajów.

W. Brytania nie odmawia korzystnych klauzul traktatowych, udziela kredytów towarowych, zapewnia możliwie liberalną dyspozycję uzyskanych z eksportu należności szterlingowych, nie szczędi i innych ze swego polityczno-handlowego arsenału czerpanych koncesyj i ustępstw. Lecz główna trudność nie leży w tej płaszczyźnie: polega ona na tym, że Niemcy, jak powiedziano wyżej, płacą za importowane towary cenę nominalną i cenę realną wyższą od ceny angielskiej. Chcąc skutecznie konkurować z Niemcami, Rząd angielski musiałby do obrotów z tymi krajami dopłacać. Nie chodzi tutaj o sumy, leżące poza możliwościami angielskiego budżetu; obliczono na przykład dla Turcji, iż koszt konkurencji z Niemcami wyniosłby musiał mniej niż £ 1·5 miln. rocznie. Lecz wkroczenie na drogę subsydiowania obrotów wymaga zastosowania metod, stojących w diametralnej sprzeczności z wyznaczaną przez Anglię doktryną handlową. I tu raczej, niż we względach budżetowych, szukać należy głównej przyczyny, dla której Anglia nie

zdecydowała się dotychczas przystąpić do rozwiązania zaęganienia w płaszczyźnie, w której leży trudność zasadnicza.

Wyrazem opisanych powyżej tendencji jest zawarta ostatnio umowa angielsko-rumuńska. Ineresy brytyjskie i zasada kraju najbardziej uprzywilejowanego zostały w każdej dziedzinie podmurowane. Dla ułatwienia obrotów udzielony został kredyt w wysokości £ 5 miln. Również w sprawie masowego zakupu 200 tys. ton pszenicy z nowej kampanii udzielone zostało zapewnienie, ale z jednym zastrzeżeniem: że zboże oferowane będzie po cenach światowych. Choć daje ona szereg korzyści obu stronom, niewiele odbiega ta umowa od wzorów klasycznych, i jedynie postanowienie, zapowiadające tworzenie towarzystw mieszanych dla popierania obrotów angielsko-rumuńskich, stanowić może furtkę dla zastosowania nowych metod.

St. Barciński

KRONIKA ZAGRANICZNA OGÓLNE Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

PRODUKCJA I SPOŻYCIE CYNY. — Międzynarodowy Kartel Cyny wydał rocznik sprawozdawczy o sytuacji przemysłu cyny na świecie, który szczegółowo omawia sprawę tego — tak ważnego, bo trudnego do zastąpienia — surowca. Wykazuje on, że produkcja cyny w 1938 r. spadła o 50 tys. t w porównaniu z 1937 r., kiedy doszła ona do rekordowej kwoty 208 tys. t. Ten 30%-owy spadek poważnie odczuł na rynku.

Do kartelu międzynarodowego należy 7 wielkich producentów, kontrolujących 84% ogólnego wydobycia cyny na świecie. Pozostałe 16% produkują kraje poza kartelem, mianowicie: Argentyna, Chiny, Japonia i Burma. Kraje te, interesujące szczególnie Polskę ze względu na wolny rynek, wykazują produkcję, wzrastającą z roku na rok.

Wiadome jest, że miejsca wydobycia cyny są odległe od krajów, konsumujących ten surowiec. Europa, która produkuje ok. 2% światowej produkcji, spożywa jej ok. 45%, Azja zaś i Oceania wykazują całkiem odmienny obraz: wydobycie tam dosięga 75%, podczas kiedy spożycie nie przekracza 9%. Stany Zjednoczone Am. i Ameryka Południowa potrzebują 2-krotnie więcej cyny, aniżeli zdolne były do dziś jej wydobywać. Afryka dotychczas nie grała poważniejszej roli, jednakże pozostaje ciekawą „terra incognita”.

Rocznik kartelu cyny wykazuje interesujące porównanie między wzrostem ludności na świecie i spożyciem cyny, które silnie wzrasta aniżeli liczby ludności: kiedy spożycie cyny na głowę ludności w 1910 r. wynosiło tylko 13 g, to w 1930 r. przekroczyło ono 76 g.

Spożycie cyny w Polsce wykazuje gwałtowny wzrost. Z ok. 600 t rocznie w okresie 1931÷33 podskoczyło ono 3-krotnie w ub. r., osiągając kwotę 1 800 t cyny — głównie wprowadzanej z Indyj Holenderskich lub za pośrednictwem holenderskim. Poza tym najważniejszymi importarami cyny do Polski były: Chiny i Brytyjski Archipelag Malajski.

Ciekawy wzrost spożycia cyny wykazują dane Z. S. R. R., który z 5 tys. t w 1934 r. osiągnął rekordową kwotę 25 tys. t w 1937 r., przekraczając np. spożycie Niemiec o 12 tys. t, czyli o ok. 50%, i dorównując kwocie spożycia W. Brytanii. Niemieckie spożycie cyny zapewnia im czwarte miejsce w świecie — po Stanach Zjednoczonych, W. Brytanii i Z. S. R. R.

J. J. P.

BYDŁO I MIĘSO

— Na zagranicznych rynkach bydła i mięsa panowała w lipcu tendencja utrzymana.

Na bekonowym rynku w Londynie notowania bekonów utrzymały się w okresie sprawozdawczym na poziomie z początku lipca. Zapotrzebowanie na towar było na ogół dobre, jednak zależne w dużym stopniu od pogody i związanego z tym ruchu turystycznego. Ceny na szynki w II połowie lipca nieznacznie zniżkowały. Z dniem 1/VII zostało obniżone w Anglii i Północnej Irlandii cło przywózowe na cielęciny i wołowinę oraz ekstrakty i wyciągi z tych gatunków mięs. Obniżka wyniosła 2·5% — z 20% na 17·5% ad valorem.

Londyn. — Notowania urzędowe bekonów z końca miesiąca — w sh za cwt (50·8 kg): duńskie Nr 1 sizeable 98, — Nr 2 96, — Nr 3 94, Nr 1 ciężkie 98, — Nr 2 96, szóstki Nr 1 96, — Nr 2 94, holenderskie Nr 1 sizeable 94, — Nr 2 92, — Nr 3 90, Nr 1 ciężkie 94, — Nr 2 92, szóstki Nr 1 91, — Nr 2 89, polskie Nr 1 sizeable 91, — Nr 2 88, Nr 1 ciężkie 91, — Nr 2 87, szóstki Nr 1 89, irlandzkie chude sizeable 90÷99, sizeable 88÷95, prima sizeable 90, chude ciężkie 99, prima ciężkie 92, prima szóstki 91, litewskie Nr 1 sizeable 91, — Nr 2 88, — Nr 3 81, Nr 1 ciężkie 91, — Nr 2 88, angielskie sizeable Nr 1 98, — Nr 2 96, — Nr 3 94, ciężkie Nr 1 98, — Nr 2 96, szóstki Nr 96, bekony cesarskie, wyhodowane w Anglii, Nr 1 sizeable 85, — Nr 2 82, — Nr 3 77, Nr 1 ciężkie 85, — Nr 2 81, Nr 1 szóstki 85, szwedzkie Nr 1 sizeable 94, — Nr 2 91, ciężkie Nr 1 94, — Nr 2 91.

METALE

ŻELAZO. — W I połowie lipca panujące dotąd ożywienie na światowym rynku żelaza nieco osłabło. Nie dotyczyło to masowych dostaw półwyrobów kontynentalnych dla Anglii, służących za podstawę do wykonywania zamówień zbrojeniowych o olbrzymim zasięgu. Oprócz normalnych kwot importowych na półwyroby, wynoszących 190 tys. t kwartalnie, Anglia zamówiła dodatkowo na czas od lipca do końca października b. r. 280 tys. t tego materiału. Natomiast popyt na niektóre wyroby gotowe nieco się zmniejszył. Zjawisko to daje

się szczególnie zauważyć w krajach skandynawskich oraz w Holandii i tłumaczy się koniecznością zużycia poprzednio nabytych bardzo dużych ilości żelaza. Ponieważ kraje te wykonują dużo zamówień na okręty zagraniczne, należy przypuszczać, że to osłabienie popytu na żelazo jest tylko chwilowe. Największym odbiorcą żelaza (półproduktów) jest obecnie Anglia, po niej następuje Bliski Wschód, kraje bałtyckie i wreszcie Ameryka Południowa, a zwłaszcza Argentyna i Chile. Eksport na Daleki Wschód osłabł — wskutek trudności walutowych i przeszkód, stawianych przez Japonię. Wspomniane osłabienie koniunktury eksportowej skłoniło kartel E. I. A. do zwiększenia rabatów na niektóre wyroby o sh 1÷2 na t. W ten sposób opusty na żelazo handlowe wahają się teraz od sh 6 do sh 7, na blachę ocynkowaną od sh 4 do sh 5 i na bednarke zimno-walcowaną ok. sh 3 na t. Na walcówkę, drut ciągniony i blachę cienioką rabaty nie są udzielane, gdyż popyt na te wyroby jest dobry. Natomiast zostały lekko obniżone ceny eksportowe blachy grubej i średniej dla Afryki Południowej — ze względu na konkurencję amerykańską. Rokowania, prowadzone w Paryżu przez międzynarodowy kartel rurowy ze Szwecją w sprawie przystąpienia jej do kartelu, zostały przerwane wskutek przedstawienia przez stronę szwedzką nadmiernych żądań udziałowych.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Stanach Zjedn. większe zmiany nie zaszły. Stan zatrudnienia w hutach żelaznych wyniósł w ostatnim tygodniu sprawozdawczym 49·7% zdolności wytwórczej — wobec 38·5% w tygodniu poprzednim (w którym przypadła święto narodowe) i 32·3% w odpowiednim tygodniu ub. r. Produkcja surowki wyniosła w czerwcu b. r. 2 118 tys. t — wobec 1 718 tys. t w maju b. r. i 1 062 tys. t w czerwcu ub. r. Wytworczość stali stanowiła w czerwcu b. r. 3 130 tys. t — wobec 2 918 tys. t w maju b. r. i 1 638 tys. t w czerwcu ub. r. W I półroczu b. r. produkcja stali osiągnęła 18 63 miln. t (53% zdolności wytwórczej) — wobec 10 79 miln. t (31%) w analogicznym okresie ub. r. i 16 95 miln. t (48%) w II półroczu ub. r.

W Niemczech produkcja hutnicza była w dalszym ciągu utrzymywana na wysokim poziomie. O rozwoju hutnictwa żelaznego w Niemczech świadczą następujące dane, ogłoszone na zjeździe hutniczym w Düs-

seldorfie: wydobycie rudy żelaznej wyniosło w 1938 r. 15-1 mln. t i osiągnięte w b. r. prawdopodobnie 22 mln. t. Przewóz rudy żelaznej i manganowej wyniósł w 1938 r. 22-4 mln. t, a w b. r. preliniuje się na 19 mln. t. Wywóz wyrobów hutniczych stanowił w 1938 r. 21-6% eksportu światowego—wobec 20-3% w 1937 r. Dostawa żelastwa krajowego wyniosła w 1938 r. 90-2% całego spożycia—wobec 85-4% w 1937 r. i 83-2% w 1936 r. Produkcja żelazno-hutnicza b. Austrii i Sudetów stanowi 3-1% produkcji Rzeszy, a spożycie — 7-5%. Wobec tego konieczny jest dowóz żelaza z pozostałego obszaru Rzeszy.

We Francji ożywienie na rynku żelaza trwa w dalszym ciągu. Do poprawy sytuacji przyczyniają się przede wszystkim poważne zamówienia zbrojeniowe. Zwiększa się także i eksport. W czerwcu b. r. wyłącznie w Dunkierce wywieziono 200 tys. t wytworów hutniczych, przeznaczonych dla Anglii i dla kolonii francuskich. Zbyt krajowy zwiększył się w takim stopniu, że wszystkie huty mają zapewnione pełne zatrudnienie, przy czym nie widać wcale osłabienia koniunktury, występującego zwykle w sezonie letnim. Terminy dostawy wynoszą dla stali thomasowskiej 7÷8 tygodni, dla martenowskiej—2÷3 miesięcy i dla elektrycznej—przeciętnie 3 miesiące, dla blach grubych i średnich — przynajmniej 8 tygodni, a dla cienkich—1 miesiąc. Odlewnie pracują 48 godzin na tydzień i nawet więcej.

Na rynku belgijskim panował w okresie sprawozdawczym nastrój spokojny. Napływ zamówień cokolwiek się zmniejszył, co jest zjawiskiem normalnym w okresie letnim. Jednakże należy zaznaczyć, że wpływ letniego osłabienia koniunktury w tym roku nie da się odczuć w takim stopniu, jak zwykle, gdyż huty są daleko obficie zaopatrzone w zamówienia niż w ubiegłych latach. Największy wpływ na podwyższenie stanu zatrudnienia hut wywierają angielskie zamówienia na półwyroby. Według przybliżonych danych, napływ zamówień w Cosibel wyniósł w czerwcu b. r. ok. 175 tys. t.

Na rynku angielskim panowało w dalszym ciągu wielkie ożywienie. Produkcja surowki w czerwcu b. r. osiągnęła 716 tys. t—wobec 692 tys. t w maju b. r. i 5-42 tys. t w czerwcu ub. r. Wytwórczość stali wyniosła w czerwcu b. r. 1 176 tys. t (26 dni roboczych)—wobec 1 218 tys. t w maju b. r. (27 dni roboczych) i 776 tys. t w czerwcu ub. r. W I półroczu b. r. wytwórczość stali wyniosła 6 406 tys. t—wobec 5 927 tys. t w analogicznym okresie 1938 r. i 6 338 tys. t. w 1937 r. Dostawa surowców nie nastęca żadnych trudności, gdyż z wczasu zostały zawarte długoterminowe umowy. W dalszym ciągu zaznacza się tendencja zwiększania udziału surowki we wsadzie stalowni, czym się tłumaczy stosunkowo większy wzrost produkcji surowki niż stali.

We Włoszech produkcja surowki wyniosła w okresie styczeń-maj b. r. 384 tys. t—wobec 321 tys. t w analogicznym okresie ub. r., czyli zwiększyła się o 19-6%. Wytwórczość stali w tychże okresach stanowiła 954 tys. t i 922 tys. t, czyli wzrosła o 3-4%. Natomiast produkcja wyrobów walcowniczych spadła do 610 tys. t w okresie 5 miesięcy ub. r. do 585 tys. t w analogicznym okresie b. r., czyli o 4-1%.

Ceny wywozowe żelaza większych wytworów europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji—w £ zł. fob port—notowane były w dn. 7/VII 1939 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1000 kg	za 1000 kg	za 1000 kg
Surowka:			
odlewnicza Nr III (2-5-3-0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	5. 5. 0	5. 5. 0
belki	—	4.17.6	4.17.6
kątownicy	—	5. 0. 0	5. 0. 0
blacha okrętowa, zerwarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	6. 0. 0	6. 0. 0
dрут-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	5.17.0	5.17.0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
dрут ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

— Lipiec na rynku bawełny północno-amerykańskiej minął pod znakiem silnej nerwowości. Nastroje te wiązały się ściśle z posunięciami rządowej polityki bawełnianej, której jednolitość znajduje się pod znakiem zapytania. W dn. 8/VII ogłoszono zostało pierwsze tegoroczne oficjalne sprawozdanie Biura dla Spraw Rolnictwa w Waszyngtonie o rozmiarach tegorocznych zasiewów. Obejmują one, według danych oficjalnych, 24 943 tys. akrów, a więc obszar niemal identyczny, jak w ub. r. Oznacza to lekką redukcję początkowo preliniowanych oficjalnie rozmiarów powierzchni uprawnej, która wynosić miała 27 543 tys. akrów. Otwarta pozostaje kwestia, jak ukształtuje się przeciętny zbiór bawełny z jednego akra. Według dotychczasowych prywatnych obliczeń na podstawie danych, napływających z poszczególnych stanów, zbiory winny wahać się przeciętnie ok. 225 lbs z jednego akra, co w porównaniu z dwoma latami poprzednimi oznaczałoby dość wydatną redukcję zbiorów. Przypomnieć jednak trzeba, że decydującym momentem są zazwyczaj warunki atmosferyczne. Równocześnie z ogłoszeniem pierwszych oficjalnych danych o rozmiarach, zajętych pod uprawę bawełny, Minister Rolnictwa Wallace zwołał konferencję przedstawicieli czołowych organizacji handlu bawełnianego i przemysłu włókienniczego, przerabiającego bawełnę. Na konferencji tej Minister Wallace wypowiedział się za wprowadzeniem stałej określonej stawki jako premii przy eksporcie bawełny za granicę. Trzecim, wreszcie, elementem, który wpływał w lipcu na sytuację rynku bawełnianego Stanów Zjedn., było ustawowe ograniczenie zbiorów bawełny w Stanach Zjedn. Na podstawie ustawy, uchwalonej przez obie Izby, od 1940 r. zbiory bawełny mają być ograniczone przeciętnie do 10 mln. bel rocznie. Pod wpływem tych elementów wewnętrzno-politycznych rozmiary transakcyj bawełną były stosunkowo niewielkie przy cenach na ogół utrzymanych.

Na pozostałych rynkach sytuacja kształtowała się niezależnie od tendencji bawełny północno-amerykańskiej. Rząd egipski ogłosił dane o rozmiarach tegorocznych zasiewów bawełny, które wynoszą 1 686 560 akrów; oznacza to redukcję o blisko 200 tys. akrów

w porównaniu z przeciętną lat ostatnich. Szacowania tegorocznych zbiorów bawełny brazylijskiej na podstawie danych oficjalnych opiewają na 1 918 tys. bel, co w porównaniu z ub. r. oznacza niewielką redukcję zbiorów. Tegoroczne zbiory bawełny chińskiej kształtować się będą w granicach 2 mln. bel, co oznacza jedną z najniższych kwot, osiągniętych w latach ostatnich. Według doniesień z Kalkuty — grupa wielkich eksporterów bawełny indyjskiej w porozumieniu z Rządem zwróciła się do Rządu angielskiego w sprawie zakupu większej partii bawełny. Propozycja ta wzoruje się na transakcji wymiennej, zawartej niedawno pomiędzy Stanami Zjedn. i Anglią. Bawełna indyjska w ilości 100 tys. bel miałyby być przeznaczona, podobnie jak bawełna amerykańska, na angielskie rezerwy wojenne. Tegoroczne obliczenia oficjalne zbiorów bawełny argentyńskiej ustalają te zbiory na 65 tys. ton. Lwia część przypada, oczywiście, na prowincję Chaco. Zapotrzebowanie wewnętrzne obejmie 35 tys. ton, reszta zaś przeznaczona będzie na eksport via transakcje kompensacyjne do Niemiec, Włoch i Hiszpanii.

Rynek wełny kształtował się w lipcu znacznie spokojniej w zakresie wielkości zbytu, ceny natomiast wykazywały dość poważną wyżkę, zwłaszcza pod wpływem mocnych nastrojów na rynku londyńskim.

Rynek lnu przez cały lipiec kształtował się w dalszym ciągu pod wpływem bardzo mocnych notowań cen we wszystkich ośrodkach produkcji i handlu. Zjawisko to należy podkreślić, gdyż w obecnym okresie przejściowym ceny lnu na ogół wykazują tendencję raczej słabszą. Na obecną wyżkę wpływa szereg momentów. W krajach produkcji tego surowca zapasy są minimalne—co, oczywiście, ogranicza obroty do bardzo szczupłych rozmiarów. Co prawda, w krajach Europy Wschodniej i Zachodniej rozmiary terenów uprawnych uległy wydatnemu zwiększeniu, ale nie wyklucza to utrzymania się wysokiego poziomu cen również i w nadchodzącym sezonie. Wpływając na to musi m. in. likwidacja eksportu lnu sowieckiego. Z drugiej strony na utrzymanie się wyżki cen wpłynąć winno zwiększone tempo zbrojeń w większości państw europejskich i likwidacja zapasów lnu ze zbiorów zeszłorocznych. Wzrost terenów uprawnych na Łotwie wyniesie 10%, a tereny uprawne obejmą 70 tys. ha; Litwa zwiększyła tereny lniane do ok. 80 tys. ha, Estonia — do 30 tys. ha. Mocna tendencja cen przy niewielkich rozmiarach transakcyj utrzymała się na rynku lnu do końca lipca.

Rynek konopi cechowało duże ożywienie w ośrodkach włoskich i jugosłowiańskich. Na rynku włoskim obroty były dość duże—zarówno dla potrzeb rynku wewnętrznego, jak i na eksport. Podobnie kształtowała się sytuacja na rynku jugosłowiańskim, gdzie zbiory częściowo ucierpiały wskutek gwałtownych burz i nieoczekiwanych opadów atmosferycznych. Na rynkach zachodnioeuropejskich nastrój był spokojny—bez większych wahań cen przy transakcjach na ogół ograniczonych. Ożywienie objęło natomiast rynki egzotyczne tego surowca, tj. konopie Manilla oraz Sisal wschodnio-afrykański, Sisal z Jawy i Sumatry. Zapotrzebowanie na te surowce zanotowano w głównej mierze w Anglii w związku ze zwiększonymi zbrojeniami. Poważne zamówienia Anglii na ten surowiec pociągnęły za sobą wyżkę cen.

W połowie lipca Rząd indyjski ogłosił dane, dotyczące pierwszych szacowań tegorocznych zbiorów surowej juty. Ogółem pod uprawę tego surowca zajęto w b. r. 3 056 tys. akrów. Oznacza to obszar identyczny z obszarem, zajęтым pod uprawę juty w ub. r.

Rynek jedwabiu w lipcu kształtował się w głównej mierze pod wpływem posunięć na terenie Japonii, które wywrzeć mogą doniosły wpływ na przyszłość światowego rynku jedwabnego. W II połowie lipca ogłoszone zostały dane oficjalne o rozmiarach tegorocznych zbiorów oprzędów jedwabnych w Japonii. Wyniosły one 152 853 tys. kg, co w porównaniu z przeciętną z ostatnich 5 lat oznacza redukcję o przeszło 11%. Wobec stałego wzrostu spożycia jedwabiu surowego w Stanach Zjedn. oraz w Japonii w związku z potrzeba-

mi gospodarki wojennej tegoroczne zbiory bez trudności zostaną pochłonięte przez rynek. Oznacza to jednocześnie stabilizację cen jedwabiu japońskiego. Wraz z tym doniesieniem ogłoszony został komunikat Komitetu dla Spraw Jedwabiu przy Rządzie japońskim. Komitet ten ustalił stałe ceny sprzedaży jedwabiu, które obowiązywać mają do czerwca 1940 r. Ceny te ustalone zostały na podstawie badań, przeprowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa w zakresie kosztów własnych produkcji. Jednocześnie Rząd japoński postanowił

utworzyć rezerwę surowca jedwabnego, która umożliwi mu interwencję na rynku jedwabiu w każdym wypadku, w którym ceny tego surowca obniżyłyby się poniżej kosztów własnych. Istniejące dotychczas zapasy rządowe japońskiego surowca jedwabnego zostały całkowicie wyczerpane. Również na rynku włoskim zapasy jedwabiu są minimalne, co, oczywiście, przyczynia się do stabilizacji ceny na poziomie dość wysokim.

M. K.

BIBLIOGRAFIA

„STAN RZEMIOSŁA W POLSCE”. — Opracowany w zarysie przez Związek Izb Rzemieślniczych R. P. na podstawie badań własnych i sprawozdań izb rzemieślniczych za okres roku 1936. Nakładem Związku Izb Rzemieślniczych R. P. Warszawa, 1938. Stron 322.

Piśmiennictwo, dotyczące się rzemiosła polskiego, wciąż jeszcze jest b. ubogie. Nie tylko brak podręczników zawodowo-technicznych, które ułatwiałyby uzupełnienie czy pogłębienie wiadomości w zakresie poszczególnych rzemioł (z nielicznymi wyjątkami), lecz jak dotąd mamy nader mało wydawnictw, poświęconych zagadnieniom rzemieślniczym od strony gospodarczej, prawnej, społecznej czy oświatowej. Ostatnio przybyła pozycja, która w znacznym stopniu zapełnić może tę dotkliwą lukę. Wprawdzie nie stanowi ona lektury, dostępnej dla laika w sprawach rzemiosła, ale z pewnością przyda się każdemu, kto choć z grubsza orientuje się, w jakich warunkach prawnych pracuje nasz rzemieślnik i jakie miejsce zajmuje rzemiosło w całokształcie naszego gospodarstwa narodowego. Szkoda jednak, że nie udało się wydawcom dostarczyć tej książki przed rokiem, a obecnie wypuścić edycję za następny okres, gdyż dane za rok 1936 straciły już teraz sporo na aktualności.

Jak się dowiadujemy z przedmowy piera Dyrektora Zw. Izb Rzemieślniczych P. B. Sikorskiego, omawiane opracowanie miało już poprzednika, mianowicie: „Stan rzemiosła w 1935 roku”, lecz był to tylko maszynopis, odbity w niewielkiej ilości egzemplarzy. Świadczy to, że na polu wydawniczym Zwią-

zek uczynił duży krok naprzód. Krok ten znacznie przyczyni się do pełniejszego naświetlenia sytuacji, w jakiej znajduje się rzemiosło, i do wyciągnięcia odpowiednich wniosków, zmierzających ku jej poprawie. Szczególnie pomocne okazały się tu zwłaszcza tablice, obejmujące pierwszorzędnej wagi materiał statystyczny. Tablic tych jest 61, co świadczy o dostatecznie mocnym udokumentowaniu treści danymi liczbowymi. Układ książki jest przejrzysty, a poszczególne jej działy poruszają w sposób jasny i rzeczowy bodaj wszystkie większego znaczenia kwestie, związane ze stanem rzemiosła w Polsce; niestety — raz jeszcze powtórzmy — niektóre z nich częściowo nie odpowiadają już obecnym warunkom formalnym i faktycznym.

Pierwszy z działów zajmuje się „zagadnieniami prawnymi” rzemiosła. Rzadko gdzie w literaturze, traktującej o tej jego stronie, można spotkać tak zwięzły a zarazem wyczerpujący przegląd najważniejszych zagadnień w dziedzinie prawno-ustrojowej rzemiosła. „Stan liczebny i rozmieszczenie warsztatów rzemieślniczych” przynosi nader cenny materiał statystyczny, dzięki któremu można wnioskować, jakich zawodów rzemieślniczych mamy za dużo, a jakich za mało — w ogóle w Polsce i na terenie poszczególnych województw. „Stan oświaty zawodowej” porusza następujące sprawy, składające się na całość szkolenia i doskonalenia naszego rzemieślnika: egzaminy mistrzowskie, egzaminy czeładnicze, naukę rzemiosła (w terminie), szkoły dokształcające zawodowe i działalność kulturalno-oświatową, na polu której samorząd rzemieślniczy ściśle współpracuje z instytucjami rzemieślniczymi, organizującymi różnego typu kursy doszkalające i specjalne. Niektóre

dane, z jakimi spotykamy się w tym wydawnictwie, są dla czytelnika wręcz rewelacyjne: jak dużo już w danym zakresie osiągnięto i jak bardzo jeszcze w innych dziedzinach jesteśmy zacofani. Równie obszerny, jak poprzedni, jest rozdział, poświęcony: „stanowi gospodarstwu rzemiosła”; omówieniu poddano tutaj jego położenie na tle ogólnej sytuacji gospodarczej, a dalej kolejno: warunki produkcji (robocizna, ochrona pracy, ubezpieczenia społeczne, surowce, strona techniczna produkcji, zagadnienia transportowe, zbytni wyrobów, spółdzielczość), sprawę konkurencji (chałupnictwo, przemysł domowy i ludowy, przemysł fabryczny, przedsiębiorstwa etatystyczne), kapitał i kredyt, wartość i dochodowość produkcji, zjazdy, kongresy i narady gospodarcze, sprawy podatkowe (podstawy prawne, komisje odwoławcze i bieglie, uproszczone księgi handlowe, egzekucja narzędzi, uczniowie przemysłowi, sprzedaż na rynkach i odpustach, normy średniej dochodowości, zryczałtowany podatek od obrotu, stosunek władz skarbowych do płatników, wnioski ogólne). Jakby dopełnieniem tak wszechstronnie przedstawionego rozdziału jest ostatnia część książki: „Stan organizacji wytwórczo-handlowej rzemiosła w 1936 r.”, poruszająca: założenia programowe, spółdzielnie rzemieślnicze, import surowców, zbytni wyrobów (eksport, przetargi i dostawy), targi, wystawy i pokazy.

Jak z powyższego zestawienia treści wynika, najnowsza książka o rzemiosle w Polsce ma zasadnicze znaczenie dla literatury z zakresu położenia i przejawów życia gospodarczego, jego bolączek dotychczasowych i postulatów na przyszłość.

T. Piskorski

P R Z E D R U K D O Z W O L O N Y, L E C Z Z P O D A N I E M Ź R Ó D Ł A

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: I str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): I str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor: **EDMUND CZAPLICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrownia Chełmica

SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

tej Spółki odbędzie się w dn. 22 sierpnia 1939 r. o godz. 17 min. 30 w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Trębacka 4, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938/39; 3) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków Spółki za rok operacyjny 1938/39 i udzielenie pokwitowania Zarządowi; 4) Podział zysków; 5) Zatwierdzenie budżetu Spółki na rok operacyjny 1939/40; 6) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Określenie funkcji poszczególnych członków Zarządu i wynagrodzenia tychże na rok 1939/40 oraz zaakceptowanie wypłaconego wynagrodzenia za rok 1938/39; 8) Określenie wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej; 9) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu, obciążania należących do Spółki nieruchomości „Chełmica Cukrownia” powiatu lipnowskiego oraz dóbr ziemskich „Fabianki” i „Kikół-Miasto” tegoż powiatu i ustanowienia służebności na tych nieruchomościach, jak również do nabywania dla Spółki innych nieruchomości ziemskich, zarówno w drodze umów dobrowolnych, jak i z licytacji publicznych, oraz do sprzedaży posiadanych i nabytych przez Spółkę nieruchomości ziemskich; 10) Wolne wnioski Akcjonariuszów, zgłoszone w ustawowo przepisany trybie i terminie.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu Walnym, winni co najmniej na 7 dni przed terminem tego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki (Trębacka 4) w godz. od 11 do 14 akcje Spółki, względnie zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji bądź u notariusza, bądź też w polskich instytucjach kredytowych rządowych lub prywatnych, działających na mocy statutów, przez Rząd zatwierdzonych.

1807

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrownia Mała Wieś, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

tej Spółki odbędzie się w dn. 22 sierpnia 1939 r. o godz. 17 w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Trębacka 4, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938/39; 3) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków Spółki za rok operacyjny 1938/39 i udzielenie pokwitowania Zarządowi; 4) Podział zysków; 5) Zatwierdzenie budżetu Spółki na rok operacyjny 1939/40; 6) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Określenie funkcji poszczególnych członków Zarządu i wynagrodzenia tychże na rok 1939/40 oraz zaakceptowanie wypłaconego wynagrodzenia za rok 1938/39; 8) Określenie wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej; 9) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu i obciążania należących do Spółki nieruchomości „Niżdzino i Duplice” oraz „Mała Wieś” powiatu płockiego, jak również do nabywania i sprzedaży gruntów; 10) Wolne wnioski Akcjonariuszów, zgłoszone w ustawowo przepisany trybie i terminie.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu Walnym, winni co najmniej na 7 dni przed terminem tego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki (Trębacka 4) w godz. od 11 do 14 akcje Spółki, względnie zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji bądź u notariusza, bądź też w polskich instytucjach kredytowych rządowych lub prywatnych, działających na mocy statutów, przez Rząd zatwierdzonych.

1808

I OGŁOSZENIE.

Likwidator Śląsko-Szwajcarskiej Spółki Drzewnej, Spółka Akc.

w Katowicach, w likwidacji

zawiadamia niniejszym, że w dn. 29 sierpnia 1939 r. o godz. 14 odbędzie się w kancelarii Notariusza Siennickiego w Warszawie w gmachu Hipoteki

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

pomienionej Spółki z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań likwidatora i Rady Nadzorczej za rok sprawozdawczy 1937/1938, jak również bilansu Spółki na dz. 30 września 1938 r. oraz rachunku zysków i strat za tenże okres; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór likwidatora; 5) Wybory do Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski.

Zgodnie z paragrafem 12 statutu Spółki do udziału w Walnym Zebraniu uprawnieni są Akcjonariusze, którzy najdalej na 7 dni przed terminem Zebrania złożą swe akcje w biurze likwidatora Spółki w Warszawie przy ulicy Plac Żelaznej Bramy Nr 3.

1801

Sąd Okręgowy w Brzeżanach

R. H. B. 87.

Dn. 6 lipca 1939 r. zarejestrowano firmę

Chodorowskie Zakłady Chemiczne, Spółka Akcyjna

w Chodorowie

Wysokość kapitału akcyjnego zł 500 000.

Członkowie Zarządu: Inżynier Adam Korwin Piotrowski, Eu-
geniusz ks. Lubomirski de Vaux i Inż. Józef Dzięgielewski.

Prokurent Rajmund Kacowski.

Firmę podpisują dwaj członkowie Zarządu łącznie, albo jeden członek Zarządu łącznie z prokurentem.

1802

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Ubezpieczeń Vita-Kotwica

SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 24 sierpnia 1939 r. o godz. 11 rano w lokalu Towarzystwa przy ul. Jasnej 6 z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.;
3) Podział zysków lub pokrycie strat za 1938 r.;
4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki;
5) Zatwierdzenie budżetu na rok 1939 oraz określenie wynagrodzenia Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki na tenże rok;
6) Wybór ustępujących członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki;
7) Wolne wnioski.

Właściciele akcji, chcący korzystać z prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć je w Towarzystwie i nie odbierać przed zakończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Powyższe zebranie będzie prawomocne bez względu na liczbę obecnych akcjonariuszów lub ich pełnomocników i ilość reprezentowanych przez nich akcji.

1810

II OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Wierzchosławickiej, Spółki Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 sierpnia 1939 r. o godz. 11 przed południem odbędzie się w czerwonej sali hotelu „Basta” w Inowrocławiu

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Przedłożenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1938/39; 2) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Powzięcie uchwały co do podziału zysków; 4) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących; 5) Udzielenie zezwolenia na przeniesienie akcji lit. „B” na nowonabywców; 6) Uchwalenie podwyższenia kapitału akcyjnego, wynoszącego obecnie zł 1 080 000'00 o 50%, czyli do kwoty zł 1 620 000'00. Kwotę, potrzebną do podniesienia kapitału akcyjnego w wysokości zł 540 000'00, oraz kwotę, potrzebną na koszty przeprowadzenia tej uchwały, pokrywa się z funduszu rezerwy specjalnej; 7) Uchwalenie zmian statutu Spółki, mianowicie: w § 1 w ustępie drugim, zdanie trzecie, słowa „Przedmiotem Spółki” zmienia się na słowa „Celem Spółki”; w § 2 liczbę „1 080 000 00” zastępuje się liczbą „1 620 000'00”; w ustępie a liczbę „1 200'00” zastępuje się liczbą „1 800'00”; w ustępie b liczbę „600” zastępuje się liczbą „900”; w ustępie c liczbę „1 200” zastępuje się liczbą „1 800”; w ustępie trzecim po słowach „Akcje są imienne” dodaje się zdanie: „Zamiana akcji imiennych na akcje na okaziciela jest niedopuszczalna”; w § 3 w ustępie pierwszym po słowach „i o 15% w dół” dodaje się „jednakże zasadniczo właściciele akcji Lit. B obowiązani są oddać Spółce cały swój zbiór buraków cukrowych”; po ustępie drugim dodaje się dalszą następującą treść: „Akcjonariusz, który uprawiał przestrzeń buraków mniejszą od tej, do której był zobowiązany na zasadzie ustępu pierwszego niniejszego paragrafu, płaci za każdy brakujący mórg karę konwencjonalną w wysokości dwudziestopięciokrotnej ceny przeciętnej za 100 kg. czystych buraków, którą Spółka wypłaciła w ubiegłym roku swoim akcjonariuszom — plantatorom buraków”. „Akcjonariusz, który wbrew przepisom ustępu pierwszego niniejszego paragrafu sprzedał bez zgody Spółki buraki cukrowe osobie trzeciej, zapłaci Spółce za każde sprzedane 100 kg. buraków karę w wysokości przeciętnej ceny, którą Spółka w danym roku wypłaciła swym akcjonariuszom za 100 kg. dostarczonych buraków”; § 4 otrzymuje następujące brzmienie: „Na czas trwania kontyngentowania ilości produkowanego cukru, ustalonych przepisami ustaw lub rozporządzeniami rządowymi, Rada Nadzorcza upoważniona jest do zmiany przepisów paragrafu trzeciego niniejszego statutu i do rozdziału kontyngentów buraczanych danego roku gospodarczego pomiędzy wszystkich plantatorów Spółki — i to w ramach obowiązujących przepisów prawnych lub ewentualnych umów zbiorowych, zawartych między zrzeszeniami cukrowniczymi i zrzeszeniami plantatorskimi”; § 5 otrzymuje następujące brzmienie: „Sprzedaż akcji Lit. B dopuszczalna jest tylko za zgodą Rady Nadzorczej i po zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie, przy czym zwolnienie z obowiązku plantowania buraków może nastąpić tylko pod tym warunkiem, że następca, zatwierdzony przez Radę Nadzorczą, przyjmie na siebie zobowiązania, wynikające z paragrafu trzeciego niniejszego statutu. W tym wypadku dotychczasowy właściciel akcji zobowiązany jest do jednoczesnego odstąpienia swemu następcy odpowiedniej ilości swoich akcji, lub też do oddania tych akcji Spółce na jeden rok do sprzedaży komisowej. Zwolnienie z zobowiązania plantowania buraków musi nastąpić, jeżeli w razie zmiany właściciela nieruchomości akcjonariusz przeniesie na swego następcę obowiązek plantowania buraków i przekaze mu jednocześnie swoje akcje lub też odda te akcje Spółce do sprzedaży komisowej. Jeżeli akcjonariusz, będący dzierżawcą majątku, wobec wygaśnięcia umowy dzierżawnej nie może nadal wywiązywać się wobec Spółki ze swego obowiązku plantowania buraków, otrzymuje zwolnienie z tego obowiązku. W tym wypadku, o ile nie znajdzie on w terminie trzech miesięcy od daty wygaśnięcia umowy dzierżawnej nabywcę na swe akcje, jest on zobowiązany oddać te akcje Radzie Nadzorczej na jej żądanie do sprzedaży komisowej. Warunki sprzedaży komisowej akcji ustala Rada Nadzorcza i Zarząd. Uchwała Rady Nadzorczej i Zarządu, ustalająca cenę akcji, jest ostateczna i wiążąca akcjonariusza”; w § 15 skreśla się słowa „Prócz zwrotu kosz-

tów podróży dla każdego na zebraniu Rady obecnego członka” i dodaje się po słowach „Przez samą Radę Nadzorczą” nowy ustęp o następującym brzmieniu: „Obecny na zebraniu członek Rady Nadzorczej otrzymuje zwrot kosztów podróży w wysokości, którą ustali corocznie Rada Nadzorcza”; § 17 w ustępie pierwszym paragrafu w pierwszym zdaniu skreśla się słowa „Do uczestniczenia w nim są uprawnieni jedynie akcjonariusze własnowolni”, dalsze brzmienie tego ustępu: „akcjonariusze mogą wykonywać prawo głosowania przez pełnomocników, którzy muszą być akcjonariuszami. Małoletnich, ubezwłasnowolnionych, osoby prawne i spółki handlowe zastępują ich prawni zastępcy lub pełnomocnicy na mocy piśmiennej plenipotencji”; w ustępie drugim liczbę „600” zastępuje się liczbą „900”; skreśla się cały paragraf 26; § 27 otrzymuje numerację § 26; § 28 otrzymuje numerację § 27; 8) Uchwała, zezwalająca na sprzedaż nieruchomości względnie zatwierdzenie aktu zbycia; 9) Obrady i powzięcie uchwał co do wniosków poszczególnych Akcjonariuszy, o ile zostaną w odpowiednim terminie zgłoszone (§ 19 statutu).

Wierzchosławice, dn. 1 sierpnia 1939 r.

Rada Nadzorcza:

(—) Dr Jagielski, prezes.

Zarząd:

(—) Dr Levy

(—) K. Ruszczyński

(—) Dr Nowakowski

1785-31-32

II OGŁOSZENIE

ZARZĄD

Spółki Akcyjnej Bronikowski, Grodzki i Wasilewski, Spółka Akc. Wrobu i Handlu Maszynami, Narzędziami Rolniczymi i Nasionami

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 21 sierpnia b. r. o godz. 17 odbędzie się w biurze Spółki przy ul. Al. Jeruzolimskiej 27

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej, bilansu, rachunku zysków i strat za 1938 r. i pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 3) Zatwierdzenie budżetu wydatków na 1939 r.; 4) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej; 5) Sprawa kupna i sprzedaży oraz obciążania nieruchomości Spółki; 6) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni nie później niż 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje Zarządowi w biurze Spółki w Warszawie, Al. Jeruzolimskiej 27. Uzupełnienia porządku dziennego winny być zgłaszane do Zarządu na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1794

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe A. L. Sojka

Spółka Akcyjna w Warszawie

zawiadamia niniejszym, że w dn. 29 sierpnia 1939 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu Spółki przy ul. Piusa XI Nr 10 w Warszawie odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z porządkiem dziennym następującym:

Wybór członka Zarządu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni dopełnić formalności, przepisanych art. 399 Kodeksu Handlowego. 1786-31-32

Wysyłajcie listy pocztą lotniczą

Centrala Rolników, Spółka Akcyjna w Poznaniu

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Budynki: a) gospodarcze zł 316 735'82, b) mieszkalne zł 938 067'47, łącznie zł 1 254 803'29; Urządzenia techniczne: maszyny na śpichrzach zł 235 073'64; Inwentarz: ruchomości zł 306 145'03; Razem zł 1 796 021'96; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 24 048'77; Gotówka w bankach zł 21 368'23; łącznie zł 45 417'00; Papiery procentowe zł 18 943'70; Weksle w portfelu zł 252 996'21; Akcepty Banku Akceptacyjnego zł 2 780 081'00; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 122 755'60; Towary zł 465 915'38; Towary złombardowane (eksportowe) zł 1 214 958'93; łącznie zł 1 680 874'31; Dłużnicy: Odbiorcy zł 921 566'70; Odbiorcy zagraniczni za przedłożone do zapłaty dokumenty towarowe zł 1 208 569'24; Należności celne za kwity wywozowe zł 710 844'86; Dostawcy zł 1 278 729'26; Różni zł 234 999'94; Wątpliwe należności: weksle protestowane zł 42 147'66, należności w postępowaniu rewindykacyjnym zł 891 636'60; łącznie zł 5 288 494'26; Należności z układów konwersyjnych zł 3 050 463'23; Należność z hipoteki zł 4 500'00; Sumy przechodnie: a) wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 7 962'10, b) inne zł 15 635'79, łącznie zł 23 597'89; Razem zł 10 488 042'20; **Ogółem zł 12 284 064'16.**

Weksle redyskontowane zł 4 986 724'63; Udzielona gwarancja zł 250 000'00.

Ogółem zł 17 520 788'79.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 800 000'00; Kapitał zapasowy zł 220 290'54; Fundusz rezerwy specjalnej zł 245 005'90; Razem zł 2 265 296'44; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 670 673'85, b) dopisano w roku sprawozdawczym amortyzację za 1938 r. zł 140 499'26, razem zł 811 173'11; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Banki zł 1 635 461'13; Banki — kredyt lombardowy zł 1 076 636'34; Banki — kredyt na podstawie dokumentów złożonych do inkasa zł 1 721 069'38; łącznie zł 4 433 166'85; Bank Akceptacyjny zł 2 780 081'00; Dostawcy zł 1 728 892'55; Odbiorcy zł 1 532 754'31; Różni zł 265 195'52; łącznie zł 1 970 842'38; Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego zł 2 760 081'00; Zobowiązanie hipoteczne zł 24 000'00; Sumy przechodnie: a) dochody, dotyczące okresu przyszłego zł 902'21, b) inne zł 4 207'84, łącznie zł 5 110'05; Razem zł 9 193 200'28; IV. Zysk: a) za 1938 r. zł 12 087'96, b) z przeniesienia z 1937 r. zł 2 306'37, razem zł 14 394'33; **Ogółem zł 12 284 064'16.**

Obliżo z weksli redyskontowanych zł 4 986 724'63; Zobowiązanie z tytułu udzielonej gwarancji zł 250 000'00.

Ogółem zł 17 520 788'79.

Rachunek strat i zysków za 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 1 148 435'97; Podatki i opłaty państwowe i komunalne zł 203 080'44; Procenty zł 85 812'07; Odpisy na dłużnikach zł 295 947'07; Odpisy na amortyzację: budynków mieszkalnych zł 7 031'50, budynków gospodarczych zł 33 952'72, urządzeń technicznych zł 46 064'67, inwentarza zł 53 450'37, razem zł 140 499'26; Zysk za 1938 r. zł 12 087'96; **Ogółem zł 1 885 862'77.**

MA. — Zysk na obrocie towarowym zł 1 852 833'89; Nadwyżka z administracji nieruchomości zł 26 489'55; Wpływy z pretensyj dawniej odpisanych zł 6 539'33; **Ogółem zł 1 885 862'77.**

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Chełmża—Melno”

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w Grudziądzu dn. 26 sierpnia 1939 r. o godz. 10 w biurze notariusza P. Witolda Kurowskiego przy ul. Wybickiego Nr 7 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za czas od dn. 1 stycznia do dn. 31 grudnia 1938 r. oraz sprawozdania Rady Nadzorczej z działalności za wyżej wymieniony okres czasu, tudzież bilansu i rachunku zysków i strat za okres sprawozdawczy; 3) Uchwała co do kwitowania Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków; 4) Uchwała co do pokrycia niedoboru; 5) Wolne wnioski. 1814

Dnia 19 czerwca 1939 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów firmy

„Nasz Sklep Urania”, Spółka Akcyjna w Warszawie

powzięło uchwałę treści następującej:

1) Podwyższenie kapitału nastąpi drogą emisji 4 000 (czterech tysięcy) nowych akcji imiennych wartości nominalnej po zł 100 (sto) każda z tym, że akcje te zostaną uprzywilejowane, to jest, że każdej akcji będą przysługiwały 2 (dwa) głosy; 2) Prawo poboru nowoemitowanych akcji przysługiwać będzie dotychczasowym akcjonariuszom; 3) Nowoemitowane akcje uczestniczyć będą w dywidendzie od dn. 1 (pierwszego) kwietnia bieżącego 1939 roku; 4) Zarząd Spółki zostaje upoważniony do określenia terminu otwarcia i zamknięcia subskrypcji oraz oznaczenia ceny emisyjnej.

W związku z powyższym Zarząd firmy „Nasz Sklep-Urania”, podaje do wiadomości, co następuje:

1) Na skutek ogłoszeń, dokonanych w trybie art. 436 K. H., akcjonariusze dokonali prawa poboru 2364 akcji; pozostaje do pobrania 1636 akcji; 2) Cena emisyjna nowych akcji wynosi zł 100 za jedną akcję; 3) Akcjonariusze mają prawo poboru dwóch akcji za każde dotychczas posiadane 5 akcji; 4) Wpłaty za pozostałe nowe akcje winny być dokonane w pełnej wysokości ceny emisyjnej w siedzibie Zarządu firmy „Nasz Sklep-Urania”, Sp. Akc., przy ul. Siennej Nr 15 w Warszawie w drugim terminie (art. 437 K. H.) do dn. 23 sierpnia 1939 r. włącznie; 5) Po tym terminie — w razie niewykonania poboru nowych akcji przez akcjonariuszów — Zarząd przydzieli je według swego uznania.

1798

Międzynarodowe Towarzystwo Osadnicze, Spółka Akcyjna

w Warszawie, ul. Pierackiego Nr 14 3

Bilans zamknięcia na dz. 31 marca 1939 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów dn. 29 lipca 1939 r.

AKTYWA. — 1) Kasa, gotowizna zł 718'85; 2) Banki zł 536 017'81; 3) Rach. bieżące zł 292 871'73; 4) Różni zł 28 651'30; 5) Sumy przechodnie zł 5 019'88; 6) Udziały w przedsiębiorstwach zł 1 509 260'33; 7) Ruchomości zł 6 476'05; 8) Straty z lat ubiegłych zł 100 118'98; **Razem zł 2 479 134'93.**

Różni za depozyty własne zł 4 520'00.

PASYWA. — 1) Rachunki bieżące zł 7 263'88; 2) Różni zł 4 388'56; 3) Sumy przechodnie zł 865'00; 4) Wpłaty za ziemię zł 1 885'71; 5) Wierzyciele zł 1 903 736'24; 6) Kapitał zł 500 000'00; 7) Nadwyżka za rok 1938/39 zł 60 395'54; **Razem zł 2 479 134'93.**

Depozyty własne u różnych zł 4 520'00.

Rachunek zysków i strat za 1938/39 r.

STRATY. — 1) Koszty handlowe zł 126 216'88 (centrala zł 77 419'06, oddziały zł 48 796'82); 2) Składki na Instytut Zawod. i Społ. zł 1 200'00; 3) Amortyzacja ruchomości zł 1 211'18; 4) Różni zł 90'00; 5) Nadwyżka zł 60 395'54.

ZYSKI. — 1) Różnice kursowe zł 22 005'08; 2) Procenty zł 45 059'11; 3) Sprzedaż fermy zł 2 723'41; 4) Subwencja zł 119 325'00.

Międzynarodowe Towarzystwo Osadnicze, Spółka Akcyjna
(—) Mieczysław B. Lepecki (—) Michał Pankiewicz
Prezes Zarządu Dyrektor
(—) Leon Bączkiewicz, Prokurent Spółki

Komisja Rewizyjna: (—) Stanisław Riedel, (—) Leonard Szepietowski, (—) Teofil Jaśkiewicz, (—) Wincenty Klimaszewski
Buchalter: (—) Jan Bekański 1805

II. OGŁOSZENIE.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej Kolej Lokalna Dolina-Wygoda

odbędzie się w dn. 16 sierpnia 1939 r. o godz. 10 w Stryju przy ul. Grunwaldzkiej L. 2 w kancelarii adwokata Erazma Semkowicza.

Porządek dzienny:

1) Odczytanie protokołu poprzedniego Walnego Zgromadzenia; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1938, 3) Rozdział zysku; 4) Ustalenie znaczków obecności; 5) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 6) Wybór 5 członków Rady Nadzorczej; 7) Wnioski i różne. 1800

Powszechny Bank Związkowy w Polsce, Spółka Akc.

Bilans surowy w dn. 30 czerwca 1939 r.

STAN CZYNNY	zł
Kasa i sumy do dyspozycji	2 488 419'34
Waluty zagraniczne	82 158'78
Papiery wartościowe	2 017 772'66
Papiery wartościowe ustaw. kapit. 'zapas.	604 547'16
Udziały konsorcjalne	618 912'44
Banki krajowe	802 670'02
Banki zagraniczne	2 882 228'55
Dyskonto	26 244 284'29
Protesty	846 112'55
Kredyty w rachunkach bieżących	23 636 003'23
Pożyczki terminowe	7 672 200'68
Kredyty akceptacyjne i rembursowe	4 331 233'79
Nieruchomości	5 709 609'96
Rachunki oddziałów	44 128 494'22
Różne rachunki	1 180 214'70
Rachunki wynikowe	2 325 861'10
	<hr/>
	125 570 723'47

Dłużnicy z tytułu gwarancyj	12 307 366'03
Inkaso	9 974 696'46

STAN BIERNY	zł
Kapitał zakładowy	8 000 000'00
Kapitały rezerwowe	1 615 100'00
Fundusz amortyzacyjny nieruchomości	707 216'66
Wkłady	35 723 556'13
Rachunki bieżące	7 089 741'74
Różne natychmiast płatne zobowiązania	199 325'66
Banki krajowe	4 486 271'27
Banki zagraniczne	2 128 150'87
Redyskonto weksli	12 074 360'92
Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego	621 200'00
Zobowiązania z tyt. kredytów akcept. i remburs.	4 331 233'79
Rachunki oddziałów	44 276 806'75
Różne rachunki	1 657 680'62
Rachunki wynikowe	2 660 079'06
	<hr/>
	125 570 723'47

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj	12 307 366'03
Różni za inkaso	9 974 696'46
	<hr/>
	1799

II OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni i Rafinerii Leśmierz, Spółki Akcyjnej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 sierpnia 1939 r. o godz. 16 odbędzie się w Leśmierzu

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok oper. 1938/39 oraz pokwitowanie władz Spółki;
- 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków za rok operacyjny 1938/39; 4) Uchwalenie budżetu na rok operacyjny 1939/40;
- 5) Wybór 4 członków Rady Nadzorczej; 6) Wybór 4 członków Zarządu; 7) Wnioski akcjonariuszów.

1809

Czechosłowacka Spółka Akcyjna „Huta Poldi“

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — Kasa i banki zł 301 148'58; Odbiorcy zł 359 519'57; Towary zł 179 270'87; Weksle zł 238 000'00; Różni zł 18 682'52; Ruchomości zł 9 844'00; Papiery procentowe zł 5 296'00; Sumy przechodnie zł 27 335'75; **Razem zł 1 139 097'29.**

PASYWA. — Kapitał zł 100 000'00; Odbiorcy zł 8 105'09; Różni zł 23 831'39; Centrala (Praga) zł 934 547'12; Kaucje zł 9 929'00; Sumy przechodnie zł 3 759'23; Straty i zyski zł 58 925'46; **Razem zł 1 139 097'29.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty handlowe zł 179 551'09; Amortyzacja zł 1 861'00; Odpisy na dłużnikach zł 515'27; Podatki zł 5 071'75; Zysk zł 58 925'46; **Razem zł 245 924'57.**

MA. — Zysk brutto na towarach zł 238 074'15; Zysk na papierach procentowych zł 220'00; Odzyskane straty zł 42'08; Procenty zł 7 588'34; **Razem zł 245 924'57.**

Poldina Hut, Kladno (Czecho-Słowacja)

Bilans na dz. 31/XII 1938 r.

AKTYWA. — Nieruchomości i urządzenia fabryczne Kc 111 733 538'00; Zapasy Kc 91 268 473'00; Kasa i weksle Kc 20 097 802'30; Papiery wartościowe Kc 31 214 353'30; Dłużnicy Kc 197 721 816'75; Kaucje Kc 100 000'00; **Razem Kc 452 135 983'35.**

PASYWA. — Kapitał akc. Kc 125 000 000'00; Kapitał zapasowy Kc 25 028 116'00; Kasa Przeworności i Fundusz M. Feilchenfelda Kc 1 000 000'00; Fundusz zapasowy ubezp. emeryt. Kc 13 041 312'00; Wierzyciele Kc 261 729 120'45; Niepodjęte dywidendy Kc 870 506'00; Kaucja zł 100 000'00; Zysk za 1938 r. Kc 18 019 282'15; Zysk z lat ubiegłych Kc 7 347 646'75; **Razem Kc 452 135 983'35.**

1804

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Strzyżów

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 31 sierpnia 1939 r. o godz. 12 w południe w biurze Zarządu Spółki, Królewska 8 m 7, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat oraz podziału zysku za rok operacyjny 1938/39; udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 2) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1939/40 oraz ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zebraniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli akcje lub kwity depozytowe na te akcje w Zarządzie Spółki, Warszawa, Królewska 8 m. 7. 1796-32-33

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Łódzkiej Fabryki Nici

Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 24 sierpnia 1939 r. w czwartek o godz. 11 przed południem w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Niciarskiej Nr 2 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Wybór członków Zarządu.
- PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 13 statutu — najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć swoje akcje, bądź odnośne dowody posiadania akcji w Zarządzie Spółki.

1770-31-32

Wyciąg ze sprawozdania za rok operacyjny 1938/1939

**Compagnie Générale des Industries Textiles
Société Anonyme des Etablissements Allart, Rousseau et Cie
Jeneralna Kompania Przemysłu Przędzalnianego
Towarzystwo Anonimowe Zakładów Allart, Rousseau i S-ka**

Bilans ogólny na dz. 31 stycznia 1939 r.

AKTYWA. — Nieruchomości: Budynki fr. 35 863 614'05; Maszyny fr. 75 682 095'26; Razem fr. 111 545 709'31; Kasa i banki fr. 8 997 790'41; Portfel: Weksle fr. 31 682 567'85; Papiery procentowe fr. 80 703 446'85; Razem fr. 112 386 014'70; Odbiorcy i różni fr. 113 178 401'75; Towary fr. 82 021 762'80; Różne materiały fr. 3 991 915'11; **Ogółem fr. 432 121 594'08.**

Sumy przechodnie fr. 38 964 584'70.

PASYWA. — Kapitał: 60 050 akcji kapitału fr. 30 025 000'00, 20 000 akcji użytkowych fr. 10 000 000'00, razem fr. 40 025 000'00; Premia emisyjna fr. 10 000 000'00; Rezerwa legalna fr. 7 029 558'08; Rezerwa specjalna fr. 10 943 827'13; Rezerwa z nadwyżki przeliczenia nieruchomości w Roubaix fr. 12 046 926'08; Razem fr. 30 020 311'29; Amortyzacja fr. 80 775 461'11; Fundusz na odroczone amortyzacje fr. 5 633 868'02; Razem fr. 86 409 329'13; Wierzyciele i różni fr. 230 035 166'46; Akcepty własne fr. 24 964 820'45; Dywidenda niepodniesiona fr. 405 650'05; Rachunek zysków i strat: zysk netto za okres 1938/39 fr. 10 261 316'70; **Ogółem fr. 432 121 594'08.**

Sumy przechodnie fr. 38 964 584'70.

Ogólny rachunek zysków i strat

WINIEN. — R-kowi kosztów ogólnych fr. 75 212 021'75; R-kowi amortyzacji nieruchomości fr. 16 424 070'28; R-kowi odpisów na dłużnikach wątpliwych, różnicy kursowej i różni fr. 11 902 783'64; Saldo fr. 10 261 316'70; **Ogółem fr. 113 800 192'37.**

MA. — R-k surowców fr. 86 035 751'56; R-k procentów, prowizji, różnic kursowych i różni fr. 27 764 440'81; **Ogółem fr. 113 800 192'37.**

**Jeneralna Kompania Przemysłu Przędzalnianego
Towarzystwo Anonimowe Zakładów Allart, Rousseau i S-ka**

Oddział w Łodzi

Bilans na dz. 31 stycznia 1939 r.
za rok operacyjny 1938/39

AKTYWA. — Majątek stały: Tereny zł 341 256'08; Tereny działu fabr. Piesch zł 198 920'00; Budynki fabryczne zł 6 380 072'01; Budynki fabryczne działu fabryki Piesch zł 912 603'55; Budynki gospodarcze zł 94 142'87; Budynki gospodarcze działu fabryki Piesch zł 235 701'00; Domy mieszkalne zł 2 201 650'57; Domy mieszkalne działu fabryki Piesch zł 220 230'00; Maszyny zł 20 844 904'85; Maszyny działu fabryki Piesch zł 1 780 092'46; Urządzenia i ruchomości drewniane zł 51 808'85; Inwentarz żywy zł 16 580'00; Urządzenia biur. zł 168 805'47; Pojazdy mechaniczne zł 40 878'04; Tabor i sprzęt strażacki zł 7 860'00; Razem majątek stały zł 33 495 505'75; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 554 483'64; Papiery procentowe zł 9 022 400'00; Akcje zł 299 349'63; Weksle w portfelu i inkasie zł 4 411 903'84; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 37 500'00; Materiały: surowce i półfabrykaty zł 12 391 858'31; Materiały techniczne zł 915 079'29; Przędza i towary gotowe zł 4 166 616'95; Towary otrzymane od odbiorców zł 23 980'55; Razem materiały zł 17 497 535'10; Dłużnicy: Odbiorcy zł 7 550 222'81; Dostawcy i ekspedytorzy zł 63 066'55; Rachunki różne zł 3 014 846'95; Agenci i przedstawiciele zł 8 297'19; Protesty zł 276 655'09; Dłużnicy wątpliwi zł 850 638'42; Razem dłużnicy zł 11 763 727'01; Inne aktywa zł 305'00; Sumy przechodnie zł 4 477'84; Razem majątek płynny zł 43 591 682'06; Strata za rok oper. 1934/35 zł 4 499 820'00; Strata za rok operac. 1937/38 zł 678 591'11; **Razem zł 82 265 598'92.**

Sumy pozabilansowe. — Depozyty zł 467 053'26; Pretensje indosowe zł 309 205'25; Gwarancje udzielone zł 207 000'00; Rachunek „Fides” za zlecenie zł 838 483'64; Listy gwarancyjne, złożone za odbiorców zł 929 688'00; Wełna do otrzymania zł 3 585 549'91; Biuro Rozr. P. W. Cz. za udzielone zlecenia

inkasa protestów zł 63 844'30; Wełna w zastaw zł 233 571'31; Wierzytelności zabezpieczone hipotecznie zł 246 750'00.

Ogółem aktywa zł 89 146 744'59.

PASYWA. — Kapitały własne: Rachunek kapitału zł 16 885 584'13; Centrala w Roubaix za urządzenia powojenne: saldo z roku ubiegłego zł 10 190 650'93, dopisano w roku sprawozdawczym zł 889 767'91; Centrala w Roubaix za instalacje w Tomaszowie: saldo z roku ubiegłego zł 3 294 900'49, dopisano zł 272 742'98; Razem kapitały własne zł 31 533 646'44; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 14 908 956'96, odpisano w roku sprawozdawczym zł 166 954'75, dopisano w roku sprawozdawczym zł 2 414 745'65, razem kapitał amortyzacyjny zł 17 156 747'86; Zobowiązania: Traty zł 29 930'85; Banki zł 48'01; Dostawcy i ekspedytorzy zł 2 779 349'60; Odbiorcy zł 467 797'80; Protesty zł 9 666'45; Agenci i przedstawiciele zł 41 361'50; Rachunki różne zł 704 664'77; Dłużnicy wątpliwi zł 3 225'39; Wierzytelności wątpliwe zł 780 771'49; Centrala w Roubaix za towary zł 28 173 141'36; Razem zobowiązania zł 32 989 957'22; Sumy przechodnie: Podatki i wydatki za okres przeszły zł 128 945'10; Zysk za rok operac. 1938/39 zł 456 302'30; **Razem zł 82 265 598'92.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za depozyty zł 467 053'26; Zobowiązania indosowe zł 309 205'25; Różni za udzielone gwarancje zł 207 000'00; Rachunek zlecenia „Fidesowi” zł 838 483'64; Różni za złożone listy gwarancyjne za odbiorców zł 929 688'00; Dostawcy za zamówienia zł 3 585 549'91; Zlecenia, udzielone Biuru Rozr. P. W. Cz. z tytułu inkasa protestów zł 63 844'30; Za wełnę w zastaw zł 233 571'31; Gwarancje hipoteczne zł 246 750'00.

Ogółem pasywa zł 89 146 744'59.

Zobowiązania zagraniczne zł 30 668 042'86.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 1 208 372'25; Koszty fabrykacji zł 31 300 665'85; Koszty sprzedaży zł 390 140'31; Koszty kredytów zł 2 293 861'27; Różne koszty zł 507 628'73; Podatki państwowe i komunalne zł 1 024 348'59; Różnice kursowe zł 368 322'77; Świadczenia socjalne zł 512 040'88; Odpisy amortyzacyjne zł 2 414 745'65; Straty na dłużnikach zł 1 232 859'35; Różne straty zł 52 717'25; Zysk za 1938/39 r. zł 456 302'30; **Ogółem winien zł 41 762 005'20.**

MA. — Obrót i różnica remanentów towarów gotowych zł 38 326 356'71; Procenty otrzymane zł 573 463'56; Różne zyski zł 458 424'60; Różnice kursowe zł 3 398 970'34; Straty odzyskane z lat ubiegłych zł 4 789'99; **Ogółem ma zł 41 762 005'20.**

1806

I OGŁOSZENIE

Rada Banku Zachodniego, Spółki Akcyjnej

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w czwartek dn. 31 sierpnia 1939 r. o godz. 16 w siedzibie Banku przy ul. Fredry Nr 6 w Warszawie odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

Banku Zachodniego S. A.

Porządek obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Powzięcie uchwały w przedmiocie umorzenia 15 800 szt. akcji Banku Zachodniego S. A. wartości nominalnej zł 100 każda, stanowiących własność Banku; 3) Obniżenie kapitału zakładowego o zł 1 580 000 do sumy zł 8 500 000 i w związku z tym zmiana brzmienia § 5 statutu: brzmienie dotychczasowe: „§ 5. Kapitał zakładowy Banku wynosi zł 10 080 000 podzielonych na 100 800 sztuk akcji po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał zakładowy może być powiększony ze zezwoleniem właściwej władzy na mocy uchwały Walnych Zgromadzeń w drodze emisji nowych akcji tej samej wartości nominalnej”; brzmienie proponowane: „§ 5. Kapitał zakładowy Banku wynosi zł 8 500 000, podzielonych na 85 000 sztuk akcji po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał zakładowy może być powiększany za zezwoleniem właściwej władzy na mocy uchwały Walnych Zgromadzeń w drodze emisji nowych akcji tej samej wartości nominalnej”.

Każdy akcjonariusz, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, powinien złożyć posiadane akcje lub kwity na akcje, zdeponowane w krajowych instytucjach bankowych lub u notariusza, najpóźniej do dn. 24 sierpnia 1939 r. włącznie do godz. 15 w kasie Centrali Banku Zachodniego S. A. przy ul. Fredry 6 w Warszawie. 1795-32-33

Przemysł Żelazny Jäkla, Spółka Akcyjna, Frysztat

Bilans otwarcia na dz. 1 stycznia 1939 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 64 631'18; Budynki: mieszkalne mur. zł 5'00, gospodarcze mur. zł 46 280'00, gospodarcze drewn. zł 450'00, fabryczne mur. zł 315 463'56, fabryczne drewn. zł 16 210'00; Maszyny zł 324 386'14; Narzędzia i przybory zł 1'00; Urządzenie fabryczne zł 79 240'00; Ruchomości zł 22 350'00; Bocznica zł 14 000'00; Samochody zł 4 140'00; Patenty zł 1'00; Inwentarz żywy zł 2'00; Razem majątek stały zł 887 159'88; Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 13 173'18; P. K. O. zł 52'37, P. K. O. za granicą zł 7 030'75; Papiery wartościowe zł 254 287'78; Weksle zł 3 690'66; Materiały: surowce zł 459 027'76, pomocnicze i pędne zł 119 822'26, półfabrykaty zł 174 469'12, towary gotowe zł 368 409'31; Dłużnicy z tytułu umów kartelowych zł 7 736'37; Odbiorcy zł 1 187 800'46; Dostawcy zł 6 773'49; Akcje własne do zbycia zł 39 229'92; Różni zł 185 343'65; Sumy przechodnie zł 36 686'83; Majątek płynny razem zł 2 893 533'91; **Razem stan czynny zł 3 780 693'79.**
Gwarancje zł 1 992'40.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 696 000'00; Fundusz agio zł 272 000'00; Ogólny fundusz rezerwowy zł 62 350'40; Razem kapitały własne zł 2 030 350'40; Zobowiązania: Banki krajowe zł 9 739'00; Banki zagraniczne zł 142 363'87; Dostawcy zł 765 075'89; Odbiorcy zł 16 804'89; Niepodjęta dywidenda zł 1 877'49; Różni zł 173 496'43; Fundusze i zobowiązania specjalne: Fundusz zapomog. robotn. zł 33 374'45; Fundusz zapomog. urzęd. zł 25 030'83; Rezerwa opodatkowana zł 56 753'43; Rezerwa szkód ogniowych zł 2 293'46; Rezerwa na należności wątpliwe zł 98 683'60; Sumy przechodnie zł 202 321'76; Razem zobowiązania zł 1 527 815'10; Zysk: przeniesienie z 1937 r. zł 41 094'28; Zysk z 1938 r.: Dywidenda zł 86 527'80; Ogólny fundusz rezerwowy zł 8 800'00; Fundusz zapomog. robotn. zł 24 000'00; Fundusz zapomog. urzęd. zł 16 000'00; Przeniesienie zł 8 355'35; Specjalny fundusz rezerwowy zł 37 750'86; Razem zysk i specjalny fundusz rezerwowy zł 222 528'29; **Razem stan bierny zł 3 780 693'79.**

Przemysł Żelazny Jäkla, Spółka Akc.

(—) Pilny (—) Dr Górski 1791

Babino-Tomachowska Cukrownia, Spółka Akcyjna

Bilan za rok operacyjny 1938/39 na dz. 30 kwietnia 1939 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty i budowle zł 1 660 223'64; Urządzenia techniczne zł 1 883 692'93; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 146 966'73; Majątek płynny: Gotówka i papiery procentowe zł 145 730'87; Materiały pomocnicze zł 261 522'77; Gotowe wyroby zł 1 529 071'09; Dłużnicy zł 747 514'59; **Razem zł 6 374 722'62.**

Udzielone gwarancje i kaucje zł 284 820'00.

Razem zł 6 659 542'62.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 840 000'00, powiększono o zł 660 000'00 = zł 1 500 000'00; Kapitał zapasowy zł 411 361'66; Kapitały rezerwowe: Specjalny zł 150 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 2 324 055'75; Rezerwa opodatkowana zł 50 487'00; Zobowiązania: Wierzyciele różni zł 1 701 160'71; Niepodjęta dywidenda zł 20 300'00; Zysk: pozostały z okresu 1937/38 zł 9 988'22, z okresu sprawozdawczego zł 207 369'28; **Razem zł 6 374 722'62.**

Zobowiązania z tytułu grawancji i kaucyj zł 284 820'00.

Razem zł 6 659 542'62.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 72 894'40; Koszty fabrykacji zł 2 206 394'19; Koszty kredytu (procenty) zł 56 302'88; Podatki państwowe i komunalne zł 154 385'97; Koszty sprzedaży i dowozu cukru zł 74 653'32; Cukier dla bezrobotnych zł 13 235'50; Odpisy ustawowe zł 204 499'63; Wartość remanentu cukru z ubiegłej kampanii zł 1 321 030'78; Odpisano na specjalny kapitał rezerwowy zł 150 000'00; Rezerwa na podatek dochodowy zł 165 000'00; Niedobór funduszu przewozowego i inne zł 4 864'22; Zysk za okres sprawozdawczy zł 207 369'28; **Razem zł 4 630 630'17.**

MA. — Za sprzedany cukier zł 2 982 316'77; Wartość remanentów na dz. 30/IV 1939 r. zł 1 458 971'09; Melas zł 72 418'14; Wytłoki zł 47 243'59; Zysk na gospodarce rolnej i inwentarzu zł 53 182'99; Dywidenda różna zł 3 571'00; Niepodjęta dywidenda zł 8 680'00; Fundusz wyrównawczy zł 439'52; Różnice kursowe zł 3 807'07; **Razem zł 4 630 630'17.** 1793

Syndykat Rolniczy w Hrubieszowie, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 1 stycznia 1939 r.

AKTYWA. — Nieruchomości zł 594 375'13; Ruchomości zł 88 486'19; Gotówka zł 3 818'10; Banki zł 1 458'71; Weksle w portfelu zł 3 897'63; Weksle w windykacji zł 243 728'05; Weksle w reeskoncie zł 14 380'00; Towary zł 136 822'60; Udziały własne zł 23 943'25; Papiery wartościowe zł 400'00; Dłużnicy zł 49 012'62; Należności z układów konwersyjnych zł 22 849'21; Dostawcy zł 3 177'38; Wątpliwi dłużnicy zł 160 581'35; Akcepty Banku Akceptacyjnego zł 4 497'00; Sumy przechodnie zł 8 844'31; Straty zł 412 304'30; Kaucje zł 291 466'00; Różni za akcepty kaucyjne zł 181 900'00; Zabezpieczenie z układów konwersyjnych zł 39'00; Zyro zł 1 200'00; **Ogółem zł 2 247 180'83.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 450 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 69 540'22; Wierzyciele zł 155 535'21; Banki zł 951 816'52; Długi hipoteczne zł 21 945'40; Dostawcy zł 93 577'34; Reeskonto zł 14 380'00; Różni za akcepty zł 3 369'24; Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego zł 4 497'00; Sumy przechodnie zł 7 914'90; Zabezpieczenia hipoteczne zł 291 466'00; Akcepty kaucyjne zł 181 900'00; Różni za zabezpieczenia z układów konwersyjnych zł 39'00; Różni za zyro zł 1 200'00; **Ogółem zł 2 247 180'83.**

Straty i zyski

WINIEN. — Straty z 1937 r. zł 394 224'67; Różne odpisy zł 5 902'50; Koszty handlowe zł 79 491'29; Procenty wypłacone zł 10 173'31; **Ogółem zł 489 791'77.**

MA. — Sprzedaż towarów zł 54 412'72; Nieruchomości zł 5 359'02; Hurtownie soli zł 10 747'17; Różne zł 6 818'56; Straty zł 412 304'30; **Ogółem zł 489 791'77.** 1792

„Lasgo“ Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Eksportu Drzewem

w Krakowie

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty, grunty fabryczne zł 50 000'00; Budynki fabryczne zł 43 910'24; Budynki gospodarcze zł 3 893'91; Budynki mieszkalne zł 25 464'80; Maszyny zł 118 754'82; Urządzenie biur i mieszkań zł 6 129'76; Materiały techniczne zł 810'00; II. Majątek płynny: Kasa zł 2 467'30; Papiery wartościowe zł 3 080'00; Weksle zł 500'00; Udziały w f-mie „Polpetrol” zł 15 000'00; Kaucje zł 1 794'06; Towary zł 17 644'45; Korespondenci zł 709 920'66; Sumy przechodnie: koszty przyp. w okresie przyszłym zł 27'75; Strata do dn. 31/XII 1937 r. zł 99 521'11; Strata za 1938 r. zł 91 869'54 = zł 191 390'65; **Suma stanu czynnego zł 1 190 788'40.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 500 000'00; Kapitał rezerwowy zł 50 000'00; Korespondenci zł 640 243'40; Sumy przechodnie: podatki do zapłażenia za 1938 r. zł 545'00; **Suma stanu biernego zł 1 190 788'40.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1938 r.

STRATY. — Towary: strata na sprzedaży zł 484'11; Materiały techniczne: strata na sprzedaży zł 546'80; Urządzenie biur i mieszkań: 5% amortyzacji zł 322'62; Maszyny i urządzenia: 12% amortyzacji zł 16 193'84; Budynki mieszkalne: 2% amortyzacji zł 519'69; Budynki gospodarcze: 3% amortyzacji zł 99'84; Budynki fabryczne: 3% amortyzacji zł 1 358'04 = zł 18 494'03; Koszty handlowe zł 46 600'68; Prowizja zł 1 554'04; Podatki zł 5 869'98; Odsetki zł 15 076'95; Strata na sprzedaży inwentarza: opust f-mie Las Kres. zł 6 351'03 = zł 94 977'62.

ZYSKI. — Papiery wartościowe: różnica kursowa zł 161'55; Koszty likwidacji parc. Budy: nadwyżka z parc. majątku Budy zł 391'53; Kupony: realizacja kuponów zł 55'00; Zyski w obcych przedsiębiorstwach: udział w zysku w f-mie „Bielous i Ska” zł 2 500'00; Strata 1938 r. zł 91 869'54 = **94 977'62.**

Kraków, dn. 28 marca 1939 r.

1797

Korzystajcie z poczty lotniczej !!!

Polskie Radio, Spółka Akcyjna w Warszawie

Bilans na dz. 31 marca 1939 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Place zł 2 388 742'99; Budynki stacyjne zł 1 239 376'70; Urządzenia radiotechniczne zł 8 429 933'02; Budynki i roboty w toku zł 1 535 457'60; Inwentarz ruchomy: techniczny zł 1 588 954'66, programowy zł 245 613'13, ogólny i biurowy zł 1 233 244'21, razem inwentarz ruchomy zł 3 067 812'00; Ogółem majątek stały zł 16 661 322'31; II. Majątek płynny: Gotówka: w kasach zł 206 978'45, w bankach zł 1 537 563'10, razem gotówka zł 1 744 541'55; Sumy w drodze zł 88 442'71; Papiery wartościowe zł 2 097 086'39; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 77 081'90; Remanent materiałów: w magazynach zł 633 134'07, w składnicy druków zł 17 123'39, razem remanent materiałów zł 650 257'46; Dłużnicy: abonenci zł 1 091 446'04, przedsiębiorcy zł 888 331'25, dostawcy zł 449 483'84, różni zł 164 053'06, zaliczki zł 19 053'69, wątpliwi dłużnicy zł 19 717'86, razem dłużnicy zł 2 632 085'74; Ogółem majątek płynny zł 7 289 495'75; III. Sumy przechodnie: wydatki okresu przyszłego zł 48 071'98, koszty adaptacji wynaj. lokali zł 148 152'44, razem sumy przechodnie zł 196 224'42; **Ogółem aktywa zł 24 147 042'48.**

R-ki pozabilansowe. — Różni za r-ki radiofoniczne w inkasie zł 4 989 304'00; Gwarancje i wadia zł 796 045'63; Różni za weksle gwarancyjne zł 10 000'00; Depozyty własne zł 6 409'50; Różni za wydane gwarancje zł 80 000'00; **Razem r-ki pozabilansowe zł 5 881 759'13.**

Ogółem zł 30 028 801'61.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 000 000'00; Kapitał zapasowy: a) saldo z okresu ubiegłego zł 391 450'00, b) dopisano w okresie sprawozdawczym zł 1 200 052'00, razem kapitał zapasowy zł 1 591 502'00; Rezerwa na wątpliwe należności: a) saldo z okresu ubiegłego zł 275 491'83, dopisano w roku sprawozdawczym zł 45 632'70, odpisano zł 10 879'57, razem rezerwa na wątpliwe należności zł 310 244'96; Rezerwa na wątpliwe należności abonamentowe zł 349 394'76; Razem kapitały własne zł 5 251 141'72; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z okresu ubiegłego zł 6 739 759'56, b) odpisano zł 37 701'47, razem zł 6 702 058'09, c) dopisano zł 1 810 174'19, razem kapitał amortyzacyjny zł 8 512 232'28; III. Kapitał obligacyjny: a) saldo £ 139 900.0.0, b) spłacono £ 30 300.0.0, pozostało £ 109 600.0.0 a zł 24'86 = zł 2 724 656'00; IV. Zobowiązania: Wierzyciele hipoteczni zł 500'00; B. G. Kr. kredyt hipot. zł 990 419'25; Przedsiębiorcy zł 5 985'11; Dostawcy zł 324 806'88; Różni zł 870 208'38; Zaliczki zł 22 748'58; Niepodniesiona dywidenda zł 801'00; Razem zobowiązania zł 2 215 469'20; V. Fundusze specjalne: Rezerwa na podatek dochodowy zł 368 996'00; R-k specjalny różnic kursowych zł 1 277 090'32; Razem na fundusze specjalne zł 1 646 086'32; VI. Sumy przechodnie: dochody okresu przyszłego zł 2 500'07, inne zł 45 437'79, razem sumy przechodnie zł 47 937'86; VII. Zysk netto zł 3 749 519'10; **Ogółem pasywa zł 24 147 042'48.**

R-ki pozabilansowe. — Rachunki radiofoniczne w inkasie zł 4 989 304'00; Różni za gwarancje i wadia zł 796 045'63; Gwarancje wekslowe wydane zł 10 000'00; Różni za depozyty zł 6 409'50; Gwarancje wydane zł 80 000'00; **Razem zł 5 881 759'13.**

Ogółem zł 30 028 801'61.

R-k strat i zysków za okres 1938/39

STRATY. — I. Wydatki eksploatacyjne: Rada, delegaci do Zarządu i Komisja Rewizyjna zł 40 400'00; Zarząd zł 41 250'00; Administracja ogólna zł 1 221 615'68; Koszty programowe zł 6 009 069'15; Koszty techniczne nadawania programów zł 3 742 244'43; Agencja radiofoniczna (inkaso) zł 884 268'38; Propaganda zł 755 537'12; Kontrola radiopajęczarzy zł 430 544'92; Koszty kredytów zł 253 290'42; Przynależność do związków i organizacji zł 21 518'30; Różne wydatki zł 188 618'59; Świadczenia socjalne zł 447 569'24; Podatki zł 710 223'13; Koszty utrzymania wydziału budowy zł 194 085'46; Koszty utrzymania referatu budowlanego zł 36 529'10; Konserwacja i utrzymanie budynków i terenów własnych zł 6 078'07; Razem wydatki eksploatacyjne zł 14 982 841'99; II. Wydatki dorocznej wystawy radiowej zł 82 184'12; III. Odpisy z majątku: Nieściągalne i wątpliwe należności zł 454 913'74; Przedmioty niezdatne do dalszego użytku zł 31 570'18; Inne straty zł 17 755'00; Ogółem odpisy z majątku zł 504 238'92; IV. Odpisy na amor-

tyzację: a) jednorazowe od przedmiotów, których okres zużycia nie przekracza 5 lat zł 290 147'42, b) roczne od budynków, urządzeń i przedmiotów zł 1 520 026'77, razem zł 1 810 174'19; V. Zysk netto zł 3 749 519'10; **Ogółem straty zł 21 128 958'32.**

ZYSKI. — I. Opłaty za abonament radiowy zł 20 333 449'85; II. Wpływy z tytułu odszkodowań zł 163 664'91; III. Różne wpływy zł 188 638'72; IV. Różnice kursowe zł 361 020'72; V. Wpływy dorocznej wystawy radiowej zł 82 184'12; **Ogółem zyski zł 21 128 958'32.**

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, odbyte w dn. 31 lipca 1939 r., zatwierdziło powyższy bilans i r-k strat i zysków. 1812

Zarząd Spółki Akcyjnej „Polskie Radio“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że począwszy od dn. 16 sierpnia b. r. Kasa Polskiego Radia w Warszawie, ul. Mazowiecka 7, **wypłacać będzie** na podstawie kuponów Nr 3 akcji I emisji i Nr 1 akcji II emisji

dywidendę i superdywidendę za okres operacyjny 1938/39

uchwalone przez Walne Zgromadzenie w dn. 31 lipca b. r. w łącznej wysokości zł 9 od każdej akcji serii A i C i zł 13 serii B.

1811 Zarząd S. A. „Polskie Radio“

„Naftamin“ Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego

Katowice

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Grunty zł 520 848'00; Budynki fabryczne zł 452 951'10; Budynki mieszkalne zł 127 493'40; Urządzenia fabryczne i maszyny zł 501 147'84; Urządzenia biur i mieszkań zł 18 020'86; Urządzenia ekspedycji ropy w Borysławiu zł 255'00; Kasa zł 1 229'61; Kasa ekspedycji ropy w Borysławiu zł 1 383'26; P. K. O. zł 1 405'59; Papiery wartościowe zł 314'70; Materiały techniczne zł 10 848'59; Beczki drewniane zł 178'20; Beczki żelazne zł 9 450'50; Produkty zł 225 343'21; Produkty na składzie konsygn. zł 339'96; Półprodukty i pozostałości zł 107 599'53; Opakowania zł 15'45; Kaucje zł 100'00; Surowce zł 86 460'28; Dłużnicy różni zł 199 981'37; Sumy przechodnie zł 5 313'42; Weksle zł 1 100'00; Strata z lat ubiegłych zł 1 181 129'73; Strata bilansowa za rok operacyjny 1938 zł 5 030'90; **Ogółem zł 3 457 940'50.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 500 000'00; Banki krajowe zł 268 082'00; Akcepty zł 21 450'00; Banki zagraniczne zł 1 232 367'19; Wierzyciele: a) zaległe pobory urzędników i robotników zł 1 700'12, b) zaległe podatki zł 33 244'66, c) zaległe świadczenia społeczne zł 32 559'41, d) dostawcy zł 23 439'67, e) odbiorcy zł 4 426'33, f) różni wierzyciele zł 337 571'53; Sumy przechodnie (antycypacje) zł 3 099'59; **Ogółem zł 3 457 940'50.**

Rachunek strat i zysków.

WINIEN. — Koszty fabrykacyjne zł 76 526'04; Koszty administracyjne ogólne zł 44 295'00; Podatki państwowe i komunalne zł 15 746'92; Surowce przerobione zł 596 786'50; Koszty zakupu surowców i przewóz zł 108 024'27; Koszty kredytu zł 42 184'09; Koszty utrzymania i napraw zł 16 560'06; Najem cystem zł 12 407'15; Koszty sprzedaży zł 6 873'84; Ubezpieczenie budynków i urządzeń fabrycznych zł 1 729'36; Ubezpieczenie zapasów produktów zł 350'24; Koszty utrzymania biura ekspedycji ropy w Borysławiu zł 3 757'09; Koszty utrzymania stacji benzynowej zł 229'30; Budynki fabryczne (amortyzacja) zł 10 210'60; Budynki mieszkalne (amortyzacja) zł 910'60; Urządzenia biur i mieszkań (amortyzacja) zł 1 571'98; Urządzenia fabryczne i maszyny (amortyzacja) zł 62 073'38; Amortyzacja przedmiotów, podlegających jednorazowemu odpisowi, zł 6 563'21; Amortyzacja beczek żelaznych zł 2 362'65; **Ogółem zł 1 009 162'28.**

MA. — Produkty zł 871 295'70; Półprodukty i pozostałości zł 97 415'53; Dochody z budynków mieszkalnych zł 1 899'87; Różnice kursowe zł 5 362'70; Kupony (od papierów wartościowych) zł 55'47; Odpisy na wierzytelności zł 10 102'11; Odszkodowania zł 18 000'00; Strata bilansowa za rok operacyjny 1938 zł 5 030'90; **Ogółem zł 1 009 162'28.**

1803

III OGŁOSZENIE

Powołując się na art. 441 K. H.

Zarząd Spółki Towarzystwo Eksploatacji Terenów, Spółka Akc.
w Warszawie, ul. Zgoda 6

ogłasza po raz trzeci, że w wyniku reasumcji bilansów za ubiegłe lata operacyjne 1930/1/2/3/4/5 6/7/8 — Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki z dn. 30 czerwca 1939 r. uchwaliło

obniżyć kapitał akcyjny Spółki

do sumy zł 150 000, tj. do wysokości, zgodnej z nowymi (poprawionymi) bilansami za te same lata operacyjne, i wzywa wierzycieli Spółki, aby, jeżeli nie zgadzają się na obniżenie wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

1665-28-29-32.

Zarząd

P O L S K I E U S T A W O D A W S T W O D E W I Z O W E

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZPORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZARZĄDZEŃ, INSTRUKCYJ, OKÓLNIKÓW I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGULACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMENTARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR JEST PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbioru — zł 18. Prenumerata Uzpełnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:

BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o.o.
Warszawa, Leszno 5

Administracja

Tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

TYGODNIK HANDLOWY

niezbędny jest dla
przemysłowców
i hurtowników,

o ile chcą oni

dotrzeć do Kupców
lub znać stan handlu

Numery okazowe na żądanie wysyła
Administracja „Tygodnika Handlowego”
Warszawa, ul. Zielna Nr 50, tel. 545-36

„POLSKI EKSPORT” (POLISH EXPORT)

Miesięcznik gospodarczy,
redagowany w języku
polskim i angielskim

„POLSKI EKSPORT”

to najlepszy informator o kształcie teoretycznych i praktycznych zagadnień eksportowych, niezbędnych tak dla eksporterów polskich, jak i importerów zagranicznych

Każdy dział i każda branża eksportu
źródłowo opracowane

Własna sieć korespondentów
zagranicznych

Prenumerata: półrocznie zł 8
rocznie „ 15

P. K. O. 8 459

WARSZAWA

ul. Nowy Świat 24. Tel. 666-08

P R A C A Z B I O R O W A

**CHAŁUP
NICTWO**

**MATERIAŁY
U W A G I
W N I O S K I**

**NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA**

288 STRON DRUKU

CENA ZŁ 8.-

P O L M I N

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

CENTRALA WE LWOWIE, AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A :

BENZYNY: LOTNICZE wysokooktanowe i etylizowane do szybkoobrotowych motorów spalinowych o wysokiej kompresji zwłaszcza dla silników lotniczych, MOTOROWE I MIESZANKI do napędu pojazdów mechanicznych

NAFTĘ rafinowaną do celów oświetleniowych. „Termolinę” do prymusów, lamp żarowych, latarni morskich itp. ETER naftowy do fabrykacji olejków eterycznych

WYSOKOWARTOŚCIOWE OLEJE do łożysk wirówek młeczarskich, silników elektrycznych, maszyn przedziałniczych i rolniczych, kompresorów amoniakalnych, lokomobil, turbin wodnych; do silników Diesla, sprzężarek, do turbin parowych, turbopomp itp., do cylindrów maszyn parowych i lokomobil o różnych temperaturach par, do transformatorów jako oleje izolacyjne, w garbarstwie jako oleje garbarskie, do samochodów i motocykli, oleje emulgujące w przemyśle włókienniczym oraz oleje bezbarwne, mające zastosowanie do celów kosmetycznych i farmaceutycznych

SMARY do łożysk kulkowych, do łańcuchów i zespołów kół zębatach, wyciągów kopalnianych, żurawi, wózków oraz w przemyśle lakierniczym i farbiarskim

PARAFINĘ bezwonną do powlekania serów, impregnacji higienicznych kubków i naczyń papierowych oraz do wyrobu środków kosmetycznych i leczniczych

ASFALTY: przemysłowe do różnych celów, do zalwania kabli, akumulatorów i baterij elektrycznych, izolacyjne w budownictwie do izolacji przed wilgocią fundamentów, murów, posadzek i stropów, do izolacji rur gazowych, wodociągowych i kablowych, papiery do fabrykacji papy dachowej, drogowe do budowy nawierzchni drogowych oraz masy asfaltowe do zalwania spoin w brukach, masy kablowe „A” i „B”. „Limbit” preparat do budowy nawierzchni drogowych na zimno

KOPALNIE WŁASNE ● GAZOCIĄGI
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE
STACJA BUNKROWA W GDYNI
STACJE BENZYNOWE W CAŁEJ POLSCE